

هينيا كاد

منتدى اقرأ الثقافي

www.igra.afhamontada.com

جاخ
نووه

محمد فه تحوللا گولهن

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

هه ناسه كاني دل

محمد فه تحوللا گولهن

هه‌ناسه‌کانی دڵ

نووسینی: محمد فه‌تحو‌للا گولەن
وه‌رگیرانی: ده‌سته‌ی وه‌رگیرانی ده‌زگای چاپ و په‌خشی کان‌ی عیرفان
چاپی یه‌که‌م: حوزه‌یران - ۲۰۱۵
له‌ به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۳۶۳) ی
سالی (۲۰۱۵) ی پیدراوه
تیراژ: ۵۰۰۰

شون‌نی چاپ

Neşe

Neşe Matbaacılık - İstanbul - TURKEY
+90 212 886 83 30
www.nesematbaacilik.com

هه‌م‌وو مافیکی له‌به‌رگرتنه‌وه و بلاوکردنه‌وه‌ی پارێزراوه.

Copyright © Irfan Publishing 2015

ده‌زگای چاپ و په‌خشی کان‌ی عیرفان
www.irfanpublishing.com

گوندی ئینگلیزی خانووی ژماره ۹ / هه‌ولێر
+964 (0) 750 713 80 00

پیرستی بابہ تہکان

۷	پیشہ کی
۱۲	ہم مو بوون ناوینہ یہ کہ
۲۲	کریکارانی فیکر لہ داہاتوودا
۲۸	وینہی مروقی فیذاکار
۳۸	نہ فسوونی نیسلام
۴۸	بہ زہیی
۵۶	بہ ختہ وہری
۶۲	خوشہ ویستی
۶۸	مروقی نوی
۷۶	چہند ناموزگاربیہک
۸۰	سروشٹی شیوتنراو
۸۸	ژانی پیروز
۹۴	ہیزی دوعا و پارانہوہ
۱۰۰	تہ لیسمی کات
۱۰۶	دایک

۱۱۶.....	چاخی خیرایی یان نزیکبوونه‌وهی کات.....
۱۲۴.....	ناژاوه و باوه‌ر.....
۱۳۲.....	بتی زانست.....
۱۳۸.....	به‌رهو دنیا‌یه‌کی نوئ.....
۱۴۸.....	پشت کردن له زانست و زانیاری.....
۱۵۴.....	رابهر.....
۱۶۲.....	هه‌ناسه‌کانی دل.....
۱۷۰.....	نوئژ.....
۱۸۶.....	وهفا.....
۱۹۴.....	روانگه‌یه‌ک.....
۲۰۲.....	وته.....

پېشەكى

خوتنەرى ھېژا!

ئەم كىتېبەى بەردەستت چەند وتارىنكى ھەلبىژىراوى زاناي موسلمان
 "محمد فەتھوللا گولەن"ى لەخۆگرتوۋە. كاتى نووسرانى ئەم وتارانە
 دەگەرپىتەۋە بۇ سەرەتاي دەرچوونى گۆفارى (سزنتى) لە سالى ۱۹۷۹
 دا و سالانى دواتر، كە لە شىۋەى سەروتاردا لەم گۆفارەدا بلاۋبونەتەۋە.
 نووسەر تا ئەمپرۇش بەردەۋامە لە نووسىن لە گۆفارى ناۋبراۋدا.
 ھەرچەندە ئەم وتارانە لە چەند كاتىكى جيا و شىۋىنى جيا و بارودۇخى
 جيادا نووسراون، بەلام لەنىۋ خۇياندا خاۋەنى يەكىتى و تەۋاكارىن و،
 جىھانىنى و بۇچوونى نووسەرەكەيان دەرەخەن لەمەر چەندىن بابەتى
 جۇراۋجۇرى مەۋىيى و، جىھانى و، ئايىنى و، مېتافىزىكى.

ئەم وتارانە زادەى خەمىكى قوۋل و، غەشقىكى فراۋان و، دلىكى
 بەسۆزىن كە ھەرىكەيان پاش ژان و نازارىنكى زۇر لەدايك بوون و، لە
 سەردەمانىكى تايىبەتدا بېرى نووسەر و كۆمەلگاي نووسەريان بە خۇيانەۋە
 خەرىك كىردوۋە. ھەر بۇيە چەند نووسىنىكى گەرم و گوپ و، تەر و پاراون
 و، لە ھەنا و ۋىژدانى زانايەكى خەمخۆر و بەئەزمونەۋە ھاتونەتە دەر
 و، ئامانجىان دۆزىنەۋەى چارەسەرنكە بۇ ھەموو ئەۋ كىشە و تەنگىزانەى
 كە ولاتى توركىا و دىناى ئىسلامى بەتايىبەتى و جىھان بەگشتى پىيانەۋە
 كىرۇدەن. كەۋاتە بەلاتەۋە سەير نەيىت ئەگەر لە ھەموو دېر و، پەرەگراف

و، لاپەڕەیه کیدا دڵیکى بە جۆش و، پڕۆجینکی پڕ لە جوانی و، گیانینکی نوێ و زیندوو تیایدا نمایان بیئت.

محمد فەتحوڵلا گولەن موسڵمانینکی جیهانییه. هەرەك كورێ كۆمەلگەى پڕۆژەلەت و نیسلا مە و، لە باوەشیدا گەرە بوو و، بە جوانییەکانى گۆش بوو و، بە خەم و نازارەکانى دڵى گۆشراو، بە هەمان شیوێ خواوێنى زمانینکی جیهانییه و لە نزیكەوێ ناگادارى دواين پڕوداو و پێشھاتەکانى دنیایە و، گاه پەخنە لە لایەنە خراپەکانى شارستانیتى نوێ دەگریت و، گاه پەچەتە و چارەسەر و دەرمان پێشكەش بە زامە ماددى و مەعنەوییه كانی مروڤى نوێ دەكات. شایانى نامازەیه گولەن هەلگى هەمان جیهانیینى زانای گەورەى كورد (سەعیدى نوورسى) یە و، درژەپیدەر و هینەرەدى وەستى "كارى نیجایى" ئەو و، زمانینکی جیهانییه بۆ گەیاندى پەيام و خەمەکانى ئەو. لەم پڕوووێ هیوادارین خۆنەرانى كوردزمانیش لى بیبەش نەبن و، ئەگەر لە دەلاقەیه كى بچوو كیشەوێ بیئت، ناشنا ببن بە كەسایەتى هەمەپەنگى ئەم زانایە.

محمد فەتحوڵلا گولەن لە سالى ۲۰۱۳ دا لە لایەن گۆڤارى "تايم" هە بە كارى گەرترى كەسایەتى سالى هەلژێراوێ و لە جیهاندا بە پشتیوانى كردن لە نازادى و، مافى مروڤ و، بەها مروڤییه كان و، دیموكراسى و، ناشتى و، لیبوردی و یە كتر قبوول كردن و، دیالوگى نێوان نایین و شارستانیتى جیاوازه كان دەناسریت. هەرەك بە هەلوێستە توندەكانى بەرامبەر بە هەموو جۆرەكانى تیرۆر دەناسریتەو و پاستەوخۆ لە دواى پڕوداوێ كانی ۱۱ى سێپتەمبەر، وتارینكى بەناوبانگى لە پڕۆژنامەى "نیویۆرك تايمزى" ئە مریكیدا بلاو كردهو و تیایدا جەختى لە سەر ئەو كردهو كە نە موسڵمانى

راسته قينه ده كړيت تيروريسټ بېټ، نه تيروريسټيش ده كړيت موسلمانى راسته قينه بېټ. له ناوخوى توركييا و دهرهويدا چهندين كتيب و ليكوليسنه وه و نامه ماستر و دكتورا له سهر بير و بوجون و بهرهمه كاني نووسراون. له ژيانى شه خسى و پوزانه شيدا ساده بى و، خاكى بوون و، خۇبه كه مزانين گزنگتيرين سيفه تيه تى. شه مېرؤ شه خو شه ويست و لايه نگرانه ي نووسر كه ئيلهاميان له ژيان و بوجون و جيهان بىنى شه وهر گرتوه، به هر چوار لاي دنيا دا ، هر له ناوجهر گه ناسياوه هه تا شه مريكاي لاتين و، هر له سيبيرياوه هه تا ولاته هره چه پك و دووره دهسته كاني شه فريقا، هر له شه وروپاوه هه تا ناسياى پوز شه لات، بلاويونه ته وه و په يامى ناشتى و، پيكه وهر ژيان و، فره كلتورى و، به ها مروييه كان ده گه ينن و، له ريگه ي كرده وي قوتابخانه و، ريكخراوى خيزخوازي و، سه نته رى ديالوگه وه روويه كى جوانى نيسلام و موسلمانان پيشان ده دن.

خونته رى نازيز!

نم كتيب به پيكهاتوه له چهن د وتارنك كه له نو كتيبى جياوازه وه هه لبريراون. ناوى كتيب به كانيش به م شيوه ين: چاخ و نه وه، مروف له ناوه ندى گه رداوى قهيرانه كاندا، به ره به هه شتى له ده ستدراو، پارچه نالتونويه كاني كات، پوزاننى به هار، فيكره سه وزيووه كان، ناسوى پروناك، بزوتنه وويه ك كه مؤديل و نمونه كاني له ناو خويديايه، هاواره كاني بيدهنگى. وه كو له ناو نيشانى كتيب به كانه وه دهره كه وېټ، له راستيدا شم زنجيره كتيب به هه موويان يه ك كتيبى دوور و درېژن و تيايدا هه نكاو به هه نكاو جيهانى فيكرى نووسر ده ناسينن. سه به رت به م كتيب به به رده ستيشت، نووسر سه رها له "هه موو بوون ناو نيه كه" و "روانگه يه ك" دا بوونه وهران توى توى ده كات

و لە ھەموو پارچەيە كيدا نیشانە كانى بەدییەنەر ھەلڤە گۆزیت. لە "وفا" و "بەزەبى" و "بەختە وەرى" و "خۆشە وىستى" و "دايك" دا تىشك دەخاتە سەر چەند بابە تىكى ھاویەشى مرۆڤە كان و بانگمان دەكات بۆ سەرلە نوئى بايەخ پیدانیان. لە "نازاوہ و باوہر" و "سروشتى شپوئىراو" و "بتى زانست" دا پەنجە دەخاتە سەر چەند كىشەيە كى ھەنووكەيى كۆمەلگەى مرۆبى. پاشان لە "رەبەر" و "وئەنى مرۆڤى فىداكار" و "كەركارانى فىكر لە داھاتودا" و "بەرەو دىنايە كى نوئى" دا وئەنى ئەو تاك و كۆمەلگەيە دەكىشىت كە سالانىكە نووسەر و كۆمەلگەكەى ھەسرەتى بۆ دەكىشن و چاويان لە رپيەتى. ئىنجا لە "پشت كردن لە زانست و زانىارى" دا بيمانايى دووركەوتنەوہ لە زانست نیشان دەدات و ھانمان دەدات بۆ گەنگى دان بە پىشكەوتنى زانستى.

لە كۆتاييدا ھيوادارىن ئەم كىتیبە سوودى بۆ خۆنەرانى كوردزمان ھەييت و، لەم كۆلورۆژنەيەوہ ناشنايان بكات بە دىنايە كى نوئى و، بىيت بە مايەى دەوڵەمەندكردنى پاشخانى فىكرى و رۆحىيان و، توشوويەك ييت بۆ ئىمەش لە رپنگاى دوور و درىژى ئەبەدییەتدا. سەبارەت بە وەرگىرانی ئەم كىتیبەش جىي خۆيەتى دان بەوہدا بنىين كە كارەكەمان ناسان نەبووہ و، ھەولئىكى زۆرمان داوہ بۆ گواستەنەوہى ئەو خۆشە وىستى و، جۆش و خرۆش و، شىعەريەت و، ژان و، جوانىيەى كە لە ھەموو يەكئىكى دىرەكانىيەوہ دەچۆرپىت. بەلام ھىچ كارئك بى ھەلە و كەموكورتى نىيە و ھيوادارىن لە داھاتودا كەسانئىكى شىاو دەرپەرنە مەيدان و مافى تەواوى خۆى بى بدن. تۆش ئەى خۆنەرى ھىژا!- بانگىشت دەكەين بۆ خۆئىندەوہيە كى لەسەر خۆ و وردى ئەم كىتیبە...

هه موو بوون
ئاوئنه به كه

هه موو بوون ناوئنه یه که

له م جیهانه دا هه موو شتیک ناوئنه یه که "ئهو" نیشان ده دات و، زمانیکی گۆیا یه باسی "ئهو" ده کات و نه غمه یه که "ئهو" ده در کینیت. مرؤف و بوونه وهران و هه موو جیهان به دهنگ و یئده نگیان، به وهستان و جوولیه یان، به بوون و به بهره مه کانیان، هه میسه شایه تیی له سهر ئه و ده دن. به ئەندام و فهرمانه کانیان ئه و ده لئنه وه، به مانا و ناوه رۆکیان ناماژه به ئه و ده کهن، به شکل و شیوه و په نگیشیان وه ک سیبه رنکن له چاو پرووناکی بوونی ئه ودا... با ئه وانه ی نایبین نه یبین، به لام ئه وانه ی که چاریان له گه ل به سیره تیاندا یه کیگرتوه و مافی نیعمه تی بینین ده دن، ئای چ شتانیك سه بارهت به و له هه موو شتیکدا ده بین و، چ دهنگ و چ وشه یه که ده بیستن له درهوشانه وه جیاوازه کانی ئه وه وه.. نه گهر دلکهان کراوه بن به پرووی ئه ودا و چاره کانیس بی په رده بن -ئه مه له وانه یه بۆ هه موو که سیك به هه مان ئاست مه یسه نه ییت- هه ر کاتیك له کتیی بوونه وهران بروانین و به وردی بکه وینه خوتندنه وه ی،

ھەر كاتىك بە پېشانگاي گۆي زەويدا بگەرپىين و تەماشاي بگەين،
 ھەموو شتىكى ناۋى زياتر كەمەندكىش و پتر مەستمان دەكات. ئەوانەي
 كە بە ناۋى بەدېھىتەرەۋە بۇ بوونەۋەران و رووداۋەكان نارۋانن، ياخود
 ناتوانن برۋانن، ئەم سىحر و ئەم مانا و ئەم ناۋەرۆكەي ناۋى نايىستن..
 ئەم جوانى و پىكۋىتىكى و نەرمى و ناسكىيەي ناۋى نايىنن و، ھەست
 بە ويست و ئىرادە و دانايى پشت ھەموو بەدېھاتۋان ناكەن.

ئەمە لە حالىكدا كە ھەموو دەمىك بوونەۋەران ئەفسونىكى سىحرى
 بەسەرياندا ھەلدەكات و، ۋەك كىلگەي گولان دەشتتەۋە سروشت،
 چەپكەكانى رووناكى دەبارىن، ۋەك ئەۋەي بە مېھرەبانىيەۋە بەسەرماندا
 برژىن.. شەمالەكان ھەموو ساتىك بە نەرمونىانىيەكى جياۋازەۋە دەست
 بە ھەموو لايەكماندا دەھىنن. ۋە بە ھەزار و يەك بۇنەۋە ھەلدەكات با.

بەئى، لە چاۋى ئەۋ كەسەدا كە دىدگاي خۆي رىك خستۋە، گشت
 گياندار و يىگيانىك بە بەژن و بالاكەي پەنجە بۇ ئەۋ درىژ دەكات و،
 كاتىك بۇ ئىمە پىدەكەنن نامازە بە ئەۋ دەكەن و، ماناكانى تايبەت بە ئەۋ
 لە شىۋەي تابلۋى رەنگىندا دەرەخەن و، دىمەنگەلىكمان دەخەنە پىش چاۋ
 كە دل لە تەماشاكردىيان تىر ناخوات. ئاي چ دەنگ و چ مۇسقىايەك
 دەدەن بە گورماندا! لە چاۋماندا سەرانسەرى بوون لە حالەتى عشق و
 بەيەگگەبىشتندايە و، ئىمەش تاۋ تاۋ بەشدارى ئەم ئاھەنگە دەكەين و، بە
 ئەندازەي فراۋانىي ناسۇمان تامى سەرمەستىي دەچىژىن و، لە ھەموو
 ھەناسەدان و دانەۋەيەكىدا يادى ئەۋ دەكەينەۋە. چەند روانىنمان روونتر
 بىت ئەۋەندە جياۋازتر ھەست بە دەنگ و رەنگەكانى چواردورمان دەكەين

و، وهك نهوهی له زمانی ههموو شتيك تيښگهين، ههموو جوولهيك مانای جياوازی لی دهردههينين و گشت دهنگيک جياوازتر ليک ددههينهوه. ههر لهو گزوغيا و درهختانهی له دهروبهرماندا دهلهرئنهوه ههتا نهو بالئدانهی به سهرماندا تیدهپهړن، ههر لهو زیندهوهره وردیلانهی لهژیر پیماندا ژيانیکی پاكهپاك بهسهر دهبه ن ههتا نهو بوونهوهره مهزن و زبهلاحانهی که ترس دهخهنه نیو دلوه، ههر له کتلگهی بوونهوهرانهوه ههتا مروث که وهك دهست و، قاچ و، چاو و، گوی و، زمان و، لیوی درهختی بوونهوهران وایه. بهلی، له ههموو شتيك و له ههموو تهنیکهوه، نامهی پهړلهدار و بیچ پهړله ودردهگرین و، هوول ددههين بيخوئینهوه و نهينیهه کی ناوی بکهینهوه. چهند له نهينیهه کانیس تیگهیشتهين نهوهنده زیاتر رۆدهچین و، به دنیای ناوهه ماندا دهکرینهوه و، نهوهندهی تر شابال دهگرین -خۆشبهختی بۆ نهو کهسهی دهتوانیت نهمانه بکات!- تا نهوهی چر دهینهوه له دیوی ناوهوهی ههموو شتيکدا.

نیتر بۆ کهسیکی لهم جوړه جیهان و بوونهوهرانی ناوی کتیبیکی ماناداره و، نه م کۆشکه سحرنامیزهی دنیاش دهییت به پشانگایهک و، سهرگوزهشتهی ژيانیش دهگورپت به گهشتیکی بهچیژ بهرهو نهبهدییهت. پاشان نهو کهسه بهو شتانهدا که دهیانخوئینهتهوه و دهیانبیستیته، ههست دهکات زیندوهوه و تا وای لی دپت ههموو تهمهنی دهییت به مهلهیهک له ناسوکانی دل و پوڅدا. ههتا بوون و نهودیوی پهردهی بوون بکرئنهوه بهرووی ویزداند، ناسین و خۆشویستی ناو نهو کهسه دهگورپت به عشق و تاسیههکی قوول. نیتر له ههموو شتيکدا نهو دهیستیته و ههست به نهو دهکات و ههموو تهنیک پهیوهست دهکات به نهوهوه. ژيان له چاری

ئەودا زۆر جوانتر دەردەكەۋىت، ھەموو شتىك زىمان و شىۋەي دەگۆرپىت و پىئاسىكى سىحرئامىزى بۇ پەيدا دەپىت. رۇخىش كە گىشت تىپىنىيە رووكەشەكانى تىپەراندوۋە، ئاى بىدار دەپتتەۋە بەسەر چ رازگەلىكى مەھرەمدا كە تا ئەو كاتە بوخچەيان نەكراۋەتەۋە!

بەلى، ئەگەر سنوورى لاشە و ماددە تىپەرپىن، سەرانسەرى بون بەشىۋەيەك دەپىنن وەك ئەۋەي رەھەندى گۆرپىت، بە جۆرىك وا ھەست دەكەين كە لە جىھانى خەنەكانداين، ھەست دەكەين و ھەموو رووداۋىك جىاواز لىككەدەينەۋە. ئەو ھەۋايەي كە ھەموو چركەيەك ھەلىدەمژىن، ئەو كانىاۋانەي كە وشەي (ھو) دەچرن، ئەو گزۇگيا و درەختانەي كە بە شنەي با دەلەرتنەۋە و لە كاتى لەرىنەۋەشىاندا ناسكتىرەن ئاواز لە شىۋەي چەپكە مۇسىقادا پىشكەش دەكەن، ئەو نەستىزانەي كە بە ھەلھاتن و ناۋابونيان ھەموو شەۋىك گۆرانىيەكى جىاواز دەلىن، ئەو مانگ و خۆرەي كە بە ژمىرىيە ورد و رىنكويىكەكەيان ھەموو رۆژ و ھەموو شەۋىك ئاھەنگ و شادىيەكى جىاواز سازدەكەن.. جگە لەمانە نىمانىش بە ئەندازەي ئەو فراۋانىيەي دەيبەخىشەت بە دلان، وامان لى دەكات ھەموو شتىك بە يەكىك لە ئىمە يان پارچەيەك لە بونمان بزىنن. لە ھەموو تەماشاشا كرىنىكى ئەم جىھانە مەزنەي كە لىۋانلىۋە لە جوانى، خۇمان دەدەينە دەست شەپۇلەكانى عەشق و شەۋق و، ۋەك ئەۋەي لە كاتىكى ئەفسووناۋىدا مەلە بكەين، ھەمىشە و بەردەۋام بەرەو وىسالى خۇشەۋىستى خۇشەۋىستان رى دەكەين. لە كاتى تىپەرپوونىشدا رووناكى لەو نىشانانە ۋەردەگرىن كە ئەو لەسەر رىنگاكان دايانۋن و، شىتەنە چاكۋچۇنى لەگەل ھەموو گياندار و بىگيانىك دەكەين كە

دېتە پىمان و، سلاو لە نامازە و نامازە دەرهەكان دەكەين و، ھەول دەدەين زەحمەتى رېيوارى بگۆرپىن بە پەحمەتى رېئ و، ئەو چركە و خولەك و سەعاتانى كە بە سپاردە لەم گەشتەدا پىمان دراون، بە نىيەت و تىبىنىيە خويىھەكان ھىندە قوولئ دەكەينەوھە كە شايانى ھەمىشەيى بىت و، تا وای لئ دىت ئەم ژيانە كورته دەگۆرپىن بە رېرەوى جاويدانى .

لەرستىدا ھەموو جوانىيەكانى ئەم دىيايەى كە لە دلاندا سەرسامى دروست دەكەن، بە نىيەت و دیدى ئىمە و بە ويست و پروانىنى خۆشويستراويش دەكرتەوھە و فراوانى بەدەست دەھىنئەت و دەبىت بە ئەبەدىيە . تا رېژىك دىت درەوشانەوھە رەنگاوپرەنگەكان لە ئاسۆى رۆحماندا بى كورژانەوھە و بە ھەمىشەيى دەبرىسكىنەوھە . بەلئ، ئىمە تام و چىزى ميوەكانى ژيان بە لوتف و بەخشى خۆشەويستمان دەزانين . پەيوەندىمان بە بوونەوھرانى دەوروبەرمانەوھە و ئەندازەى ئەو پىنكەوھەبوونە گەرموگور و ھاوپىيەتییەمان لەم رېنگا دوور و درىژدا لە گەل بەدىھاتوواندا، بە ئەندازەى ئەو پەيوەندىيە دەبىت كە بە خۆشەويستى تاقانەوھە ھەمانە . پاشان بە ئەندازەى پاراستنى گەرمىي ئەو پەيوەندى و خۆشەويستى و نزيكىيەى كە لە گەل ئەودا ھەمانە، پەيوەندىمان بە ھەموو شتىك و ھەموو كەسيكەوھە بەردەوام دەبىت . چونكە ھەموو عەشق و پەيوەندىيەكان ھىي ئەون، ئەويش تاقە فەرمانرەوای تەختى خۆشەويستىيە . ھەموو شتىك بە بەژن و بالای تاييەتى خۆى ئەو دەدرىكنئەت و خۆشەويستى ئەو دەدات بە گوئماندا . ئىمەش بەدرىژايى ئەم رېنگايە لەبەر خاترى ئەو بگەين بە ھەر شت و ھەر كەسيك خۆشماندەوئەت . ئەگەر لەم رېيانەدا چاومان بگەينەوھە، ئەوا بۆ ئەوھە كە شتىك لەلای ئەوھە بىنين و

نه گهر گوئش ههلبخهين بۆ ببيستن، تهنها بۆ نهويه كه شتيك له نهوهوه
 بشنهوين. لهراستيدا نهمه مافي نهوه و له ههمان كاتدا قهرزي نهستۆي
 ئيمه شه. بهلج، نه گهر سهري وشهيك بگاتهوه سهه نهو، كهواته نرخي
 خۆي دهست كهوتوه. نه گهر ببيركردنهوه دهركا بۆ نهو بخاته سهه پشت،
 نرخيكي دهيت. نه گهر ههه جووله و پلانيك به ئامانجي گهيشتن بهو
 نهنجام بدرت، كهواته له سهه رپي راسته.

ئيمه بۆ خۆ ئاماده كردن بۆ جيهانيكي تر نيراوين بۆ نهم دنيايه.
 بانگهواز بۆ ئاينيش بريتييه له بانگكردني مرؤفه كان بۆ نهو جيهانه.
 نهوانهيه كه باوهريان بهمه ههيه، دهزانن بۆ نهوه نيراونهته نهم خانهي
 خهم و تازارهه تا به ههست و بيهه و نيههت و گشت چالاكويه كانيان
 وهلامي نهم بانگه بدهنهوه، و بين به شاياني نهو لوتف و بهخششانهي
 كه له جيهاني ناديارهوه ديتن و، دهشزانن كه پيوسته له سهريان بهدهم
 نهم بانگهوازوه برؤن. له چاوياندا نووري نهو و له دلپاندا سيحري
 باوهرهينان پي و، خولياكانيشيان پره له ئارهزوي بهتيني گهيشتن به
 نهو. بهم شيوهيه نهوان بيه وهستان و پشوو بهرهو نهو دهپؤن. به ئيمان
 و نيسلام و ئيحسان گوش دهبن و، به مهعريفهتي نهو ههلهدهشيلرتن و،
 به عهشق و شهوقيش تا ديت نهرم و ناسك دهبنهوه.. ههميشه بهختيار
 و ههردهم سههسام و، بهدرتيايي رينگا گوي لهو سهروودانه دهگرن كه به
 بالاي نهودا ههلهدههه، به هههركهس و هههشتيك بگهن پرسيايي نهوي
 له دهكهن، دهپؤن بهرهو نهو مهوجوده مهجهوله، بهرهو سولتاني ديار و
 ناديار. چاويشيان تهنها له سهه ئامانجهكه يانه.. نالين نهم رينگايه چهند
 درتزه و، كهيه دهگهين به مهنزله و، بهيه كگهيشتن كهيه. بهلكو به

ئومىدى لوتف و شه فقهه تى زياتر، هه مېشه ده ستورىان راستگۆييه و هه لىسوكه وتيان له باز نهى ئىخلاسدايه و بهو تاسه مهندييه زۆرى كه هه يانه بۆ ته ماشا كردن، هه ز ناكه ن ته واو بېيت ئه م گه شتى مه عريفه ته. تا له پۆيشتن به رده وام بن پوخسارى دره خشانى به ختى باشيان و، ديوه كه ي ترى ژيانيان و، دنياي پازنامى تى ئيمان، زياتر و باشتر ده بېنين. ده بېنين و له هه موو شتىك پيامى جياواز وهرده گرن و، له هه موو هه نكاو نكا ده نكيكى نوي و، له گه ل بېيستننى مژديه كي تازه دا وه كو هه لۆ له شه قه ي بال دده دن و، وه ك ئه وه ي به رزبېنه وه بۆ ميعراج هه رده م له هه لىكشانان و، ده گن به ره هه نديك كه پېشتىر نه يانزانيوه، به جيهانگه لىكدا ده گه رپن كه نايناسن، س لاو له هه موو شتىك و هه موو كه سىك ده كهن، چه پكى زه رده خه نه يان به سهدا ده بارئتن، پاشان به رده وام ده بن به ره كو تا سنوورى سروشت. به ده م بۆن كردنى گو ل و گه لاوه، به ده م گه فتوگۆ كردن له گه ل هه موو شت و هه موو كه سىكدا، به ده م هه و آل گۆرپينه وه و چاكو چۆنى له گه ل پرووناكى و سېبه ردا، له هه ر ده نك و هه ر وشه و هه ر شك ل و هه ر شيوه كدا شتىك ده بېيستن له ئه وه وه...

پۆژيكيش ديت ئيتىر بۆ هه مېشه له گه ل ئه ودا ده بن و له خۆيان پزگارىان ده بېيت. پروانين و پروانگه يان ده گۆرپت و، دپك ده بېيت به گو ل و، ژه ه ريش به هه نگوين. ناي به جلو به رگى شپ و دپراويانه وه ده گن به چ پله و پايه و بالايه ك!. وه كى ده زانيت پۆژى چه ند جار به جوانييه جياوازه كان سه ريان سوورده مېنيت، چه ند جار به سه پرايزه خواييه كان دلپان داده خورپيت، چ پازگه لىك سه ر له هه ر مه يان ده دات و، چه ند ئاورپلئيدانه وه و رپزلئيتان ده بېنين كه داخواه به پورى نامه حره مدا. كاتىك له ئاوتنه جياوازه كاندا ته ماشاي درهوشانه وه ره نكاو ره نكا كاني

جوانیې نهو ده کمن، ترپه ی دلیمان ده گورپیت و له هر لیدانیکیدا وه که نهوه وایه گوښان له نهو بوویت. له راستیدا بیستران مافی نهوه و، بیستن و هولوئی بیستنیش نمرک و فرمانی ښتمه یه. له بهر خاتری جددیبه تی تم نمرکه و عشق و شوقی تم فرمانی ناوښتمه داریبیه که پرینگاکان چمند هه وراز و نارحه ت بن، هیشتا سه باره ت به ریواران وه که هوانه وه وایه له باخچه کانی فیردهوسدا . له سایه ی نهو نامازه و نیشانانہی که له لایهن نهوه وه دانراون، مهورا دوور و درټزه کان ده گورپین بو گه شتیکی به تام و به چیټ، نهو هه لډیر و به ربه ستانه ش که وا دیاره نابریټن، به جوش و خرؤشی و سائل به یه که جوولہ ته ی ده کرتن و، نه هه ست به ماندوویتی ری ده کرتت، نه به نازاره کانی پوښتن. ناره زوو ده کمن تم ریگایانه هر گیز ته واو نه بن.

نم پوځانه ی که تنها چاویان له گه یشتنه به خو شه ویست، له بچوکیی جهسته و ته سکیی ماددیبه ت قوتاریان بووه و، به رده وام ژیان له هر ښمی بیپایان و په نگینی معرفه تدا و له ناو باوه شی به خششه کانی نهودا به سهر دهن. هر ته نیک که ته ماشای ده کمن به نامه یه که و مؤرتکی نهوی ده زانن و ماچی ده کمن و ده یخه نه سهر سهریان و، هه میسه له سنووری چیټ و له زته معنه و یبه کانداه سوورپښه وه. هر لوتکه یه کی ناسین و خو شوستن که ده یگه نی به دوا هه مین خالی ده زانن که ده ست بیگاتی و، به (الله اکبر) نهو گه وره راده گرن و به (الحمد لله) ش سوپاسی خو یانی پیشکش ده کمن. به لام هر دوا ی دوو هه نگاوی تر رووبه پرووی تاوه بارانیکی چاوه پرواننه کراو دهنه وه و خو یان له زه مزه مه یه کی جیاوازی معرفه ت و چیټه پوځانیه کانداه دهننه وه.

له ههر مه نزی کدا که پیتی ده گهن درهوشانه و بهیه کی جیاوازی جوانی ده بینن و سهرله نوی به عشق و شهوقه وه ده که ونه وه ری به ره و ونستگه نه زانراوه کان. له ریگه که یاندا جوانی به دوا ی جوانیدا دیت و، نه جیلوهی جه مالی نه و ته واد ده بیت و نه ئاره زووی ته ماشا کردنیش له رۆحه کاندا.

بو ئه وانه ی که ده بینن و ده بیستن، عشق و شهوق له م ریگه دایه و نه و دلۆپ دلۆپانه ی و یسالیش که نامازه به ده ریا ده که ن، ههر له م ریگه دایه. نه وانه ی له دلۆپدا ده ریا و له گهر دیله دا کاکیشان ده بینن، کی ده زانیت چ دیمه نگه لیکه جیهانه کانی تر ده بینن و چ کۆمه له ده نگیکه نه بیسترا و ده بیستن! چونکه نامانجی بوون ته ماشا کردن و خوئندنه وه ی ئه مانه یه، ههر ئه مه شه نه پیتی به دیهاتنی مرۆف...

کریکٹرانس

فیکر نہ

دراہاتوورا

كريكاراني فيكر له داهاتوودا

كريكاراني فيكر له داهاتوودا، دامهزرتنه راني سبهيني و رابه راني نهوه كاني تايندن. دنيا بهو فيكرانه ي كه نهوان خه رمانيان كردوه سه رله نو ي داده مه زرت و، داهاتووش به پيامي نهوان روشن دهيتته وه. نهوان هه رگيز وه كو نهو ميراتخوره نهين كه زه حمهت و نارچه تيبان نه بينيوه، بهلكو هه ر شتيك به دهست بهينن هه زار ناله ي له پيناودا ده كيشن و، نارهي زوري بو ده ريزن. له بهر نهوه هه ر شتيكيشيان دهست كهوت نرخی ده زانن و به فيرپروي نادن. به پيچه وانه وه، له سه ر دهستي نهواندا يه كه كان دهبن به هه زاران و، له دلي روه ناكي نهواندا، نه بووني دهيت به مندالدان بو هه بوون.

نهوان هينده به لاشخور نهين شتاني تيبستا هه لبسه نكيئن و سوودي لي و هه رگرن. بهلكو نه گه ر پيوست بكات هه ر يه كيكيان وهك هه زره تي موسا عه ساكه ي دهستي ده كيشيت به ره قترين تاشه به ردد و ناري لي ده رده ييت. هه روه ا دهيكيشيت به شه پوله هه ره سامناكه كاندا و ري و شوئن پيشاني نهوانه ي دواي خوي ده دات.

ئهوان له بهرامبەر دنیادا کهى پئویست بکات چاوهپروان بن، چاوهپرئ دهکهن و، کهى پئویستی کرد ههلمهت بهرن، وهك شیر دهردهپهپرنه مهیدان. گاه جوامیرانه وهك ههروهبروسکه دادهبهزنه سهر سنگى جیهان و، گاه بو ئهوهى زریان و رهشهباکان بهریان نهکهوئت، کهنار دهگرن و چاوهپرئى هاتنى وهزى شهماله فینکهکان دهکهن. خیرا و چاپووکن، بهلام ههرگیز رهفتارى ههلهشهیان لهج نایینرئت، بیرکردنهوهیان پرووناك و کهسایهتییان دامهزراو و ههلسوکهوتیان به پئوهره.

ئهوان ناترسن لهوهى پهیههندیی لهگهڵ ههر چهشنه سیستم و بیرکردنهوهیهکدا ببهستن. بهلام ئهوهندهش ههیه که دلپان ههردهم وهك قیبلهنا نامازه به میحرابهکهى خۆیان دهکات. بهلهج، نهگهر جوانترین تهوژمى فیکری لهکوتاییدا نهچیتهوه سهر ههرئمى تایبهت به خۆیان، ئهوان خو خهريك کردن پییهوه به کارئکی بیسوود دهزانن. ههروهك خۆیان بهو رووبارانوه سهرقال ناکهن که ئاوى بیستانی ئهوان نادات و نارژیتته گۆمى نهوانهوه...

ئهوان به ئاوى نهتهوهکیانهوه هیز له حهقدا دهبیننهوه و ههمیشه ههولئى ژیاندنهوهى حهق دهدهن. بهلام ههرگیز نهوه لهیاد ناکهن که هیزیش پینگهى تایبهتى خۆى ههیه و حیکمهتیک له بوونیدا ههیه. نهگهر له ههمبهر دوژمنهکانیاندا خاوهنى هیزئکی هاوتا نهبن، لیژانن و خۆیان دووچارى دۆران ناکهن. زیرهك و تیگهیشتون، بهلام ساده و خاوه دیارن!..

له دلوهه وابهستهى نهوانن که لهسهر ههمان رینگان. لهگهڵ

دوژمنه كانيشيان تابليي مروڤانه ههلسوكهوت دهكهن و، هيندهش خاوهني بهسيرهتن كه بتوانن بهريويان بيهن. له كهشوهواي نهواندا كه دل و ژيري دهستيان لهناو دهستي يهكدايه، نه دؤستان فراموش دهكرن، نه دوژمنانيش تهماع دهيانگرنت.

كاتيك توورپه دهبن بهشي نهوه نهرمن كه ستم نهكهن و، كاتيكيش نهرمونيانن بابي نهوهنده خاوهني نيرادهن كه له دادپهروهري لا نهدهن. له ههرنمي پيرؤزي نهواندا نه نهره ي ستمكار دهبيسترنت نه نالهي ستممليكراو.

تيكؤشهر و دامهزراون. تا نهو كاته ي دهگهن به جهژن، نه پؤژوويان له دنيا دهشكيت و، نه ئارهزوي چوونه بههشت بهسهرياندا زال دهبيت. بهردهوام وهك بوغوردانيك بؤني خوشي جيهانه نهبيسراوهكان به دهورو بهرياندا بلاودهكه نهوه.

نهوان وهك دهستاويز وان له نيوان نهو كؤمه لگهيه ي تيايدا دهژين و حهقيقه ته مهزنه كاني نهوديو ئاسمانهكان. نه گهر دهسته شوومهكان ههزار و يهك جار رايانبوه شينن و ماندووشيان بكهن، نهوان ههرگيز ناپسين. نهوان، له بهر نهوه ي چهندين جار سنگيان كردووه به سپر له بهردهم ناگردا و، چهندين كه رپهت به نيو مشار و چهكوشدا تيههريون، نه له خرانه ناو ناگر دهترسن و، نه گولله و بؤمبي ستم دهياترسي نيوت و پاشه كشه يان پي دهكات.

له چاوي نهواندا سهريهستي ي راسته قينه له وهدايه بين به ديلي

خوا، له بهر نهوه همر ناخوشییهك له پړی حه قدا به نه فسیان بچیزن، به نه شوهی په رستشی ده زانن و چیژیکی په های لیج وهرده گرن. به تایبته ته گهر به ته واووتی حهز و نارزه زوه مرؤییه کانیان تیپه راندییت...

نه وان هینده خویمان باش دهناسن و نه وهنده سهرقالی لیپرسینه وهن له نه فسی خویمان، پشت به گومانی باشی خه لك و نهو پله و پایانه نابهستن که پینان دهبه خشریت. نه گهوره یی سهرکه وتنه کان و نه پریژ و ستایشی دهوروبه ر، نایانخه له تینیت و له خویمان بایی نابن. ههروهك چون کاتیک یه کهم رپژژ نهو نه رکه پیروژه خرابه سهر شانیان خاکی و خو به که مزان بوون، نهو رپژژدش که ههر یه که یان دهن به نالایه کی شه کاوه له گو شه یه کدا، به هه مان جور په سمن و خانه دانن.

نه وان، له پاداشتی سهرکه وتنه کانیا ندا چاوه پړی پاداشت ناکه ن له نه ته وه که یان و خویمان ناخه نه حاله تی سوال کردنه وه. نه گهر ده ستکورت و نه بووش بن، هیشتا نه سوال کردنه ناشرینترین شته به لایانه وه. نه سوال کردنه کی بریتیه له سه ندنه وهی چهن دین قاتی نهو شتانه کی به نه ته وه به خشراون...

له میزه نیشانه کی هه له اتنی نه م جوړه قاره مانانه له ناسو ماندا دهرکه وتوه و هیوادارین له خوی خاوه نی میهره بانی په ها ناو می دمان نه کات.

وینہ مرؤفر

فیداکار

وینهی مروۆی فیداكار

مروۆی فیداكار، به باوهڤ و ههلسوكهوت و ئاسۆی بیركردنهوهيدا پالئهوانیكى تهواوی رۆح و مانایه. قوولی و فراوانیی ئهه به نهنازهی ههگبهی زانیارییه كانی نییه، بهلكو بهقهدهر دهوله مهندیی ناخ و، پروونیی رۆح و، نزیکیهتی له خواوه. له دیدی ئههودا نرخى ئهه زانیارییهانی كه وهك زانست دهخرینه پیش چاره، تهنها لهوه دایه كه بین به دهلالی حهقیقهت. له روانگهی ئههودا ئهه زانیارییهانی -بهتایبهت ئهه زانیارییه نهزهرییهانی كه سوودی کردارییان نییه- یارمهتیمان نادهن بۆ تیگهیهستن له بوون و بهدیهااتوان و مروۆف، هیچ جۆره بهها و نرخیکیان نییه.

مروۆی فیداكار، كهسكه ههیشه ژيانی دڵ و رۆحی بهردهوامه و، سووره لهسهه نهوهی له چلكی ماددی و مهعنهوی خۆی بهدوور بگرت و، ههردهم بیداره بهرامبهر به ههز و چیهه ماددییهكان و، نمونهیهکی بالای خۆبهكهم زانین و خاکی بوونه و، به بهردهوامی له جهنگدایه له گهه له خۆشییه كانی چهشنى قین و نهفرهت و ههله و ههسوودی و شههوهت.

ئەو، ھەموو ساتىك خولىيى بەرزكردنەۋەي "ھەق"ى ھەيە و، خەمخۇرئىكە ھەمىشە لە تاسەي ئەۋەدا ئەو جوانىيانەي كە لە جىھانەكانى مولك و مەلەكوتەۋە ۋەرىگرتوون بىيگەيەنئىت بە كەسانى تر و، ھەتا بلىنى نارامگر و وريايە و، لەبرى قسەكردن و ژاۋەژاۋ، زياتر مۇرۇقئىكى باۋەردار و پېر لە چالاكى و جوئلەيە كە بە گورئەي بيروباۋەپەكانى دەرئى و، بەم ژيانەشى دەيئىت بە نمونە بۆ كەسانى تىرىش، ئەو، بىخ ئەۋەي ۋەستان و ماندوۋوبوون بناسئىت ھەردەم لە رۇيشتندايە.. ئەدەبى رۇيشتن بەرەو خۋاى گەۋرە فئىرى خەلئىكانى تىرىش دەكات.. جىھانى ناۋەۋەي ھەمىشە ۋەك ئاگردان كئپەي دئىت، بەلام ھەرگىز خەمى خۇي بۆ كەس دەرناخات و، قەت بىر لەۋە ناكاتەۋە كە بىگانە لە ئاھى سىنەي ئاگادار بكاتەۋە.. ھەمىشە لە ناۋەۋە دەسوۋتئىت و گەرمىش دەبەخشئىت بەو دلانەي كە ھاناي بۆ دەبەن.

ئامانجى مۇرۇقى فېداكار ھەموو كاتىك ئەۋديو سنورەكانى ئەم بوۋنەيە. ئەو، مۇرۇقئىكى ئىماندارە كە خۇي پەيۋەستى رەزامەندىي خوا كىردۋە و، بە بەردەۋامى گوزەر دەكات و سەروكارى لە گەل مەۋداكاندايە و، تا ئەو ساتەي دەگات بە خۇشەۋىستەكەي ۋەك ئەسپى كۈجەيلان بىخ ماندوۋوبوون رادەكات. لەم راکردنەشىدا چاۋى لە ھىچ بەرژۋەندى و قازانچىك نىيە.

مۇرۇقى فېداكار، ئەۋەندە لە ناخەۋە ۋابەستەي ھەقىقەتە، تەنانت لە ھەستان و دانىشتىشىدا بىر لە بەرز راکرتنى "ھەق" دەكاتەۋە لەسەر زەۋىدا و، كاتىك باسى ھەقىقەت بئىتە پئشەۋە، بەۋبەرى خۇشحالئىيەۋە ئامادەيە ۋاز لە سەرجم ئارەزۋو و داۋاكانى بەيئىت. ئەو، سىنە بۆ

ھەموو كەسنىڭ دەكاتەۋە، بە مېھرىبانىيەۋە ھەموان باۋەش دەكات، ۋە ھەمىشە لە فرىشتەى پارىزگار دەچىت لە كۆمەلگە كەيدا. بە لام جگە لە خوا چاۋەرپى ھىچ شتىك لە كەس ناكات. بە ھەلسوكەوت ۋە رەۋشتى ھەول دەدات لە گەل ھەموو كەسنىڭ بگۈنچىت، ۋە دەمە قالى لە گەل كەس ناكات، ۋە دوژمنايەتەش بەرامبەر كەس نانويىت. ئە گەر جاروبار بەپىيى بېرورا ۋە ئىجتىھاد ۋە جىھانبىنى ۋە مەشرەبى خۆى ھەندىك ھەلبۇزاردنى جىاۋازى ھەيىت، ھەرگىز ئەمە ناكات بە ھۆكارى كىبەركى ۋە مشتومر لە گەل كەسانى تردا. بەپىچەۋانەۋە ھەركەسنىڭ خزمەت بە دىن ۋە نىشتمان ۋە بېرۋاۋەر بكات ئەم خۆشىدەۋىت. چەپلە بۇ ھەموو كەسنىڭ لى دەدات كە كارى بنىاتنەر بكات. بەۋەپرى ۋە رىبايەۋە ھەول دەدات رىز لە بېر ۋە بۆچۈن ۋە پىنگەى ئەۋانى تر بگىرت.

مروڧى فېداكار، لەپال ھەول ۋە چالاكىيەكانى خۇيدا، ئەۋەپرى گىرنگى بە پالپشتى ۋە عىنايەتى خۋابى دەدات. لە ھەر جۈولەيە كيدا بەدۋاى ئەۋ ھۆكارانەدا دەگەرپىت كە پشتگىرى خۋابى دەستەبەر دەكەن. گىرنگىيەكى تەۋاۋ دەدات بەۋ يەكىتى ۋە يەكپىزىيەى كە قورئانى پېرۋز كىرۋوۋىتى بە مەرجى عىنايەتى خۋابى. رادەكات بۇ كار كىرەن لە گەل ھەر كەسنىڭدا كە ناراستەكەى راست يىت. لەم يەكىتى ۋە رېكەتتەنەشدا شوئىن بىرارى زۆرىنە دەكەۋىت ۋە زۆر جارىش رېئەك ھەلدەبۇرپىت كە پىشتەر پراى لەسەرى نەبۋە. بېر لەۋە دەكاتەۋە كە رەحمەت لە يەكىتىدايە، بە دوۋبەرەكى كەس ناگات بە ھىچ شوئىننىك، ھەول ۋە كۆشى خۆى لە گەل ھەر كەسنىڭدا يەكەخات كە بتوانىت لى نرىك بىتتەۋە، ۋە تىدەكۆشىت ھەردەم كراۋە يىت بەروۋى تاۋەبارانى عىنايەتدا.

مەرقىۋى فېداكار عاشقى ھەق ۋە پەزىلەتلىرى ھەققە. لە ھەر شۇنچىك ۋە لە ھەر بارودۇخچىكدا بېت، ھەمىشە ھەموو كاروبارەكانى پەيوەست دەكات بە پەزىلەتلىرى ئىۋەۋە.. لە رېنگەي رازى كەردنى ئىۋدا ھەلپەيەك دەنۇنچىت تا رادەي مەردن.. ۋە بۇ گەيشتن بە نامانچىكى ۋەھا نامادەيە ھەرچى ھەيە بەختى بىكات ۋە، دەست لە ھەموو شىنچىكى دىنيا ۋە دۋارپۇژ بىشۋات. لە جىھانى بىر ۋە ئىندىشەي مەرقىۋى فېداكاردا ھەرگىز جىگايەك نىيە بۇ "مەن كەردم" ۋە "مەن سەركەۋتۋو بوم" ۋە "مەن ئىنجامم دا" .. ئىۋ، ھەركەسىك ئىۋ شتانە بىكات كە پىۋىستە بىكەرن، ۋەك ئىۋەي خۇي كەردىتتى دۇخۇش دەيىت ۋە، سەركەۋتتى ئىۋان بە سەركەۋتتى خۇي دەزانىت ۋە، لە پىشت سەرىانەۋە دەپرات.. پەلە ۋە پاىەي رابەرايەتەش بۇ ئىۋان جىدەھىتلىت. لە سەرو ئىمەشەۋە، پىيى ۋاىە كە دەكەرت كەسانى تر لە خىزمەت كەردنى ئىمان ۋە مەرقىۋەتەيدا لەۋ شىۋوتەر ۋە سەركەۋتۋوتەر بىن ۋە، زەمىنەيەك سەز دەكات كە ئىۋان بىتۋان بە ئاسۋدەيى تىايدا كاروبارەكانىان ئىنجام بەدن. پاشان خۇي ھەنگاۋىك دېتە داۋە ۋەك "مەرقىۋىك لەناۋ مەرقىۋەكاندا" دەرپۇزە بە پۇيشتى خۇي دەدات.

مەرقىۋى فېداكار، لەبەرئىۋەي ھەمىشە لەگەل خۇيدا خەرىكە ۋە سەرقالى ھەلە ۋە كەموكورتىيەكانى خۇيەتتى، ھەرگىز ناپەرۋىتتە سەر ناتەۋاۋىيەكانى خەلكى. نەك ھەر خۇي سەرقال ناكات بە كەموكورتى كەسانى ترەۋە، بەلكۋ لە ھەموو دەرفەتەيىكدا ۋىنەي مەرقىۋىكى نەمۋنەيى بەرجەستە دەكات ۋە، خەلكان ئاراستە دەكات بەرەۋ ئاسۋ بەرزەكان ۋە، دەيىت بە مۇدېللىكى جۋان بۇ ھەمۋان. چاۋپۇشى لە كەموكورتى ئىۋانى تر دەكات.. بە زەردەخەنە ۋەلامى ھەللىسۋكەۋتە نەرتىيەكانى ئىۋانى تر

ده‌داته‌وه، چاکه له بهرامبەر خراپه‌دا ده‌کات و، نه‌گەر په‌نجا جاریش زویر بکرت، بۆ یه‌ک جاریش بیر له شکاندنی که‌سیک ناکاته‌وه.

مرۆفی فیداکار، ژیان له بازنه‌ی نیمان و ئیخلاسا به‌یه‌که‌م کاری ته‌مه‌نی ده‌زانیت و، به‌گشت هه‌ست و نه‌ست و هه‌لسوکه‌وته‌کانی، خۆی یه‌کلایی کردووه‌ته‌وه بۆ ره‌زامه‌ندیی خوا و پالنه‌وانیکی حه‌قیقه‌تی وایه که نه‌گەر هه‌موو دنیا و "ماسیوا"ی بدریتی، هیشتا نه‌و له ئامانه‌که‌ی پاشگه‌ز ناکاته‌وه، ته‌نانه‌ت به‌به‌هه‌شتیش ناتوانیت ئاراسته و رینگای پی بگۆریت.

مرۆفی فیداکار هه‌رگیز ناکه‌وتته‌ پیشبرکی له‌گه‌ڵ نه‌و که‌سانه‌دا که هه‌لگری هه‌مان ئامانجن و له‌سه‌ر یه‌ک ری ده‌رۆن.. هه‌رگیز به‌رامبەر به‌وان هه‌ست به‌حه‌سوودی ناکات.. به‌پێچه‌وانه‌وه ناته‌واوییه‌کانی نه‌وان پرده‌کاته‌وه و که‌موکورتیه‌کانیان ته‌واو ده‌کات.. وه به‌رامبەر نه‌وان به‌جۆرێک هه‌لسوکه‌وت ده‌کات وه‌ک نه‌وه‌ی نه‌ندامانی یه‌ک جه‌سته‌بن. له‌هه‌ر بابه‌تیکی ماددی و مه‌عنه‌ویدا و، له‌پله و پایه و ناوبانگ و کاربه‌ده‌ستی و قسه‌رۆیشتندا، هه‌رده‌م هاوڕێکانی پیش خۆی ده‌خات و، خۆی ده‌کشیته‌ دوا‌ی دواوه و، وه‌ک ده‌لالی سه‌رکه‌وته‌کانی نه‌وان هه‌لسوکه‌وت ده‌کات و، چه‌پله بۆ تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی نه‌وان لی ده‌دات و، به‌سه‌رکه‌وتنیشیان خۆشحال ده‌ییت.

مرۆفی فیداکار، نه‌گەر زۆر جاریش کاروباره‌کانی به‌گۆرته‌ی بیر و بۆچوون و چیژ و زه‌وقی تاییه‌تی خۆی به‌رپۆه‌ بیات، هه‌میشه هه‌ول ده‌دات رێژ له‌بۆچوون و کرداری که‌سانی تر بگرت.. کراویه

به‌رووی هاویه‌شی و پیکه‌وه‌ژیاندا.. له هه‌ستان و دانیشتنیشیدا بیر له‌و رینگایانه ده‌کاته‌وه که یارمه‌تی ده‌دن کاری هاویه‌ش بکات له‌گه‌لّ ئەو که‌سانه‌دا که هه‌مان جیهانبینیان هه‌یه.. بره‌و به پرۆژه‌ی هاویه‌ش ده‌دات.. تینه‌کوژشیت له‌بری "من"، "ئیمه" دابمه‌زرینیت.. جگه له‌وه‌ش، له‌پیتناو به‌خته‌وه‌ری که‌سانی تردا ئاماده‌یه به‌خۆش‌حالییه‌وه به‌خته‌وه‌ری خۆی فیدا بکات.. کاتیکیش ئە‌مانه ده‌کات، چاوه‌روانی هیچ ستایش و سوپاسیک نییه له‌ که‌س.. ته‌نانه‌ت چاوه‌روانییه‌کی له‌م شیویه سه‌باره‌ت به‌ خۆی به‌ دارمان ده‌زانیت و، وه‌ک چۆن له‌ مار و دوشک ده‌ترسیت، ناواش له‌ ناو و ناویانگ و ده‌رکه‌وتن هه‌لدیت و، له‌بیرچوون و له‌بیرکران هه‌لده‌بژیریت.

مرۆفی فیداکار ده‌ستدریزی ناکاته سه‌ر که‌س، هیرشیش به‌ هیرش وه‌لام ناداته‌وه. له‌ هه‌ستیارتین بارودۆخیشدا خوینساردیی خۆی ده‌پارژیت و، هه‌رگیز دوا ناکه‌ویت له‌ ده‌رخستنی سه‌رجه‌م تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی مرۆفی فیداکار. هه‌رده‌م به‌ چاکه وه‌لامی خراپه‌کان ده‌داته‌وه.. خراپه به‌ کاری خراپکاران ده‌زانیت و وه‌ک نمونه‌یه‌کی بالایی چاکه ره‌فتار ده‌کات.

مرۆفی فیداکار، له‌ چوارچێوه‌ی قورئان و سوننه‌ت و ویلایه‌ت و ته‌قوا و عه‌زیمه‌تدا ده‌ژی.. به‌رده‌وام وریایه به‌رامبه‌ر ئەو هه‌ستانه‌ی که دڵ ده‌مرنن، له‌ چه‌شنی خۆپه‌رستی و خۆبه‌گه‌وره‌زانین و ناویانگ.. له‌ به‌رامبه‌ر ئەو جوانییانه‌ی که ده‌درینه پالی، ئەو ده‌لیت "هه‌موو شتیک له‌ ئەوه‌ویه" و، دیبه‌خشیت به‌ خاوه‌نی راسته‌قینه‌ی خۆی.. له‌و کاروبارانه‌شدا که وابه‌سته‌ی نیرادمن، له‌ "من" راده‌کات و په‌نا بۆ "ئیمه" ده‌بات.

مرۆڤی فیداکار له هه‌یج كه‌سێك ناترسیت. له هه‌مبهر هه‌یج ڤودا و ئێكدا تووشی په‌شۆكان نابیت. پشت به‌ خوا ده‌به‌ستیت و باوه‌ش به‌ هه‌ول‌داندا ده‌كات و ڤام ده‌بیت بۆ حه‌كمه‌تی خوایی. وه‌ هه‌رگیز له‌و شتانه‌ ڤاشگه‌ز نابیته‌وه كه به‌ ڤاستیان ده‌زانیت..

مرۆڤی فیداكار دلی له‌ كه‌س ناشكیت، به‌تایبه‌ت ئه‌و كه‌سانه‌ی كه‌ دلیان وابه‌سته‌ی حه‌ق و حه‌قیقه‌ته‌، ئه‌و لیان زویر نابیت. هه‌ر خراپه‌یه‌ك له‌ هاوژێكانی بیهینیت لیان دوور ناكه‌وتته‌وه.. په‌رده‌ی شه‌رم و ئابروو نادپینیت.. شه‌رمه‌زاریان ناكات. نه‌ك هه‌ر شه‌رمه‌زاریان ناكات، به‌لكو له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه‌ خراپه‌یه‌كی براهه‌كی بیهیوه، خۆی به‌ تاوانبار له‌ قه‌لم ده‌دات و لیپرسینه‌وه له‌ گه‌ل خۆیدا ده‌كات.

مرۆڤی فیداكار به‌رامبهر به‌و ئیماندارانه‌ی كه‌ هه‌ندێك ڤه‌فتاریان ده‌گونجیت لێك‌دانه‌وه‌ی جیاواز هه‌لبگریت، ئه‌و هه‌رگیز گومانی خراپیان ڤه‌ ڤه‌ نابات. ئه‌و شتانه‌ی ده‌یانیه‌ینیت و ده‌یانیه‌ستیت ڤاهه‌ی باشیان بۆ ده‌كات و، هه‌رگیز تیه‌بیه‌ی خراپه‌ی نابیت له‌سه‌ریان.

مرۆڤی فیداكار، كاروباره‌كانی به‌جۆرێك ڤه‌كات كه‌ ده‌زانیت ئه‌م دنیایه‌ خانه‌ی تاكێكرده‌وه‌ و خزمه‌ته‌ و شوئنی ڤاداشت و كری نییه‌.. هه‌رده‌م لیپرساوتتی و ئه‌ركه‌كانی به‌ ڤه‌په‌ڤی وردی و وریایه‌وه‌ ئه‌نجام ده‌دات.. سه‌رقاڵبوون به‌ ئه‌نجام و به‌رهمه‌وه‌ به‌ ڤه‌ ڤه‌زی داده‌نیت له‌ به‌رامبهر خوای گه‌وره‌دا. ئه‌و، خزمه‌ت كردنی دین و ئیمان و مرۆڤایه‌تی به‌ مه‌زنترین ئه‌ركی خۆی ده‌زانیت له‌ ڤه‌نگای ڤه‌زامه‌ندی خوادا و، له‌مه‌شدا هه‌رگیزاوه‌ هه‌رگیز هه‌یج ڤه‌ له‌زه‌تیکی ماددی و مه‌عنه‌وه‌ی به‌ نه‌فسی ڤه‌وا نابیه‌یت.

مرۆڧى فېداكار، نە بە تىكچوونى سىستەم دووچارى ئائومىدى دەپتە، نە ئەگەر ھەموو دىنپاش دوژمناپەتى بىكەن دەلەرزىت.. دان بە خۆيدا دەگرتە، دەلەت "ئەم دىنپاپە جىنگاى زورىبون نىپە و شوئنى نارام گرتە". خۆى پادەگرتە و بۇ پزگاربون لەو نەھامەتپانەى دووچارى بوو، بەدواى پزگارى پزگارپادەگرتە، لە ھەستىارتىن بارودۇخىشدا ستراتىژى جىاواز بەرھەم دەھىنپتە، ھەمىشە بەپتوھ و بە پراوھستاوى دەھىنپتەوھ.

لەم پزگارپادەگرتە كە بەھا مرۆپپەكان بە چاوى سووك تەماشا دەكرىن، و، بىروباوھرى ناىنى تىكشكاوھ، ھەموو سوچ و قوزبىنىك پزھ لە نالەى بەربادى و بەرەلاىى، جىپى خۆپەتى جارنىكى تر ئەوھمان يادىپتەوھ كە لە ھەموو شتىكى تر زىاتر و پتر لە ھەوا و ئاوىش، پىوستمان بەم جۆرە مرۆڧانەپە. بەلەى، ئەمە ياد دەخەپنەوھ و خالى كۆتاپى دادەپىن.

ئەفسوونەر

ئىسلام

نەفسوونی ئیسلام

سەرگۆزەشەتی مەرۆف لەسەر زەویدا بە ئیسلام گەیشتوووە بە نامانجی خۆی و وەك پەيامینکی پزگاری جیهانی جینگای خۆی کردوووەتەو. ئەو فەلسەفەیەکی کە هەمیشە لە هەمبەر نەیتنی و مەتەلی بەدیھاتندا دەستکورت و لارەمل بوو، تەنھا لە سایەي سیستمە فیکرییەکانی ئیسلامدا توانیویەتی پستی چەماوەی خۆی راست بکاتەو و لەژێر لیووە هەندیک شتی باش بلیت. تەنە زەبەلاحەکانی ئاسمانەکان و زەوی بە نووری وەحی پڕوخساریان پڕووناک بوووە و، لەو دەرچوون کە چەند ماددەبەکی تیکەل و پیکەلی ئاسمانی بن و، گۆران بە چەند پێشانگایەکی کە شایانی تیرامانن و، چەند کتیبیک کە پێویستە بخوێنرێنەو. بە ریکوینکی و سیستمە وردەکەشیان بوون بە چەند تابلۆبەکی سەرسوورپهینەر. بەم گۆرانەیان و لە چوارچێوەی ئەو حیکمەتەدا کە تیاياندا دانراو، بوون بە چەند زمانیکی گۆبای بانگەوازکار بۆ جیهانی پشت پەردەي سروشت. ئەو دلە بەختەوهرانەي

كە لە ئاوى زولالى چەشمەى خزرى ئىسلام بۆ تەنھا جارىك قومىكىيان خوارديتتەو، چىژى ئەبەدىيەتيان نۆشيوە، تا پادەيەكى زۆر لەو تەنيابى و ئاومىدييە رزگاربان بووہ كە لە سروسشيانەوہ سەرچاوى گرتووہ.

ئەوانەى كە لەئاو ئىسلامى راستەقىنەدا ژياون، لە جىھانى رۆحياندا يەكى بەھەشتىكىيان بنياتناوہ و وەكو فيردەوسىيەكان چىژ لە ژيانيان دەبينن. نەك تەنھا ئەوانەى كە مافى تەوايان داوہ بەم ئايىنە و لەگەلدا ژياون، بەلكو ئەوانەش كە بۆ تەنھا جارىك بە سىبەرەكەى ناشنا بوون، لە ترسى لەئاوچوون و كۆلانى تارىكى بەلئىنە درۆيىنەكان رزگاربان بووہ و، ئەگەر بۆ ماوہيەكى كاتيش بوويتت ھەناسەيەكى ئاسوودەيان ھەلمژيوہ. ئەگەر ژيانىكى تر ھەيىت بەرزتر بيت لە ناستى ئەو ژيانەى كە ئىسلام بەلئىنى داوہ بە شونئەكتوتوانى، ئەوا تەنھا دەكرىت ژيانى ئيماندارانى بەھەشت بيت. خواوہندى بەدەيھىنەر ھەتا دواين لوتكە دەرگاكانى بۆ خستووہتە سەر پشت و، مۆرى سولەيمانى لە دنيا و قىيامەتدا لەسەر داناوہ. ھەر بۆيە لە سايەى ئەم ئىسلامەدا بووہ كە پادشاکان ھەناسەشيان دادپەرورەرانە بووہ و، ھىژ بووہ بە پارزەرى ھەق و، دەرگا بۆ زانست خراوہتە سەر پشت و، زنجىرى مىلى ھەموو جوړە بىر و بۆچونىك پارچە پارچە بووہ و، شەيتانەكان قۆچەكانيان فرىداوہ و بەرەو پەرسىگاكان مىليان ناوہ و، دەسەلاتداران وازيان لە سىتەم و دەستدرىژى ھىتاوہ و رىنگاى فرىشتەكانيان ھەلبىژاردووہ.

لە سايەى ئەو ھىكەمەتەدا كە لە رۆحى ئىسلامەوہ ھەلدەقولئىت

-دەكرىت پىشى بوترىت فەلسەفەى نىسلام- راي گشتى رەنگى گۆراوھ و، سەرزەوى بووھ بە ھەرىمىكى رۇشن. ۋەك بلىنى بوونە ۋەران و پرووداۋەكان بوون بە چەند ۋتارىيىزىكى گۆيا و، خاك حالەتى دايكىكى ۋەرگرتوۋە كە ھەمرو شتىك بە مېھرەبانييەۋە دەنپت بە سنگيەۋە، ناو بە دەنگە شىرىنەكەى مۇسىقاي جاويدانى و بەيەكگەيشتن بە گۆرماندا دەچىنىتت و، شاخە بەسام و شكۆكان و دەشتە خاكى و خۆبەكەمزانەكان، بوون بە دەنگ و ھەناسەى قوللىيەك كە زۆر لەسەروو تواناي ماددىيانەۋەيە. باخ و باخچە رەنگاۋرەنگەكان بە زەردەخەنەۋە بۆمان دەروان و، گۆلەكان سەخاۋەتمەندانە نايابترىنى جوانىيەكان بە دل و چاومان دەبەخشن و، سەرسامان دەكەن. فراۋانترىن چىژەكانى "ھەبوون" بە رۇحمان دەچىژن و، جوانترىن و ناۋازەترىن بەختەۋەرى پىشكەشى ئەو بەختەۋەرانە دەكەن كە خۇيان تەسلىمى خوا كرددوھ.

ئەو بەدبەختانەى تىنەگەيشتون لەۋەى كە نىسلام گەۋرەترىن دىارى بەدبەھىنەرە بۇ مرقۇفايەتى، -ئەمە لەۋانەيە ھەندىك جار لە برپارىنكى پىشىنەۋە سەرچاۋە بگرىت، ياخود ھۆكارەكەى ئەو موسلمانانە بن كە لەگەل نىسلام بەكناگرەۋە و بوون بە نمونەيەكى خراب- لە پەيامى ئەو تىناگەن و، ھەست بەو جىھان و ژيانە بالايە ناكەن كە نىسلام بەلىنى داۋە. تەنانەت كەسانى لەم جۆرە ئەگەر بە دەۋرۋبەرىشىدا بىن و بچن، ھىشتا ئەم ئەنجامە نالەبارە ناگۆرپت. زۆر نزيكن، بەلام لە دوورەكان دوورترن. ھەردەم تەماشاي دەكەن، ۋەلى لە رۋانىنەكانىندا دالغەيان رۋىشتوۋە و، ھەرگىز ناتوانن لىنى تىبگەن. نزيكى بووھ بە ھۆكارى دوورى بۇ ئەۋان، بىنىنىش بووھ بە ھۆى ھەست نەكردن! بەلام چىمان لە

دەست دېت؟! ژيان ناوايە..! دېك ئەگەر لە تەنېشتى گۈلېشەوہ بېت ھەر دېرکە و لەناودەچېت. ئەگەر قەلەباچكە لە باخچەى گولاندا و لەناو بولبولانېشدا بېت، ھەر بە دەنگەكەى خۆى ئاشكرا دەكات. ژمارەى ئەوانەى نە فرەت لە پرووناكى دەكەن كەم نېن.. ھەموومان لېرە و لەوئى كەسانىكمان بېنى كە شەر لە دژى رېسا دەكەن.. ھەر كاتىك بېرم دەكەوتتەوہ كەسانىك ھەن بە بۆنى گول تىككەچن و دەبوورتنەوہ، بېرم دېتەوہ.. بە كورتى ھەر كەسە و كردارەكانى بە گوڭرەى كەسايەتېيەتى،
والسلام...

رېوئىكى رۆشن كە ئىسلامى ناسىوہ و لەناويدا دەژى، لە ھەموو بوونەورەنكدا بانگەوازى جاويدانى دەبېستېت و بە نەشوى ئەبەد دەخروشىت.. ئەوانەى پې دەنېنە ھەرئىمى ئاسوودەى ئەوہوہ قاچيان دەبېت بە سەر، ئەو پروخسارانەى كە بە خۇشەويستى و ترسەوہ لە سوجدەدا و لەو جىنگايەدا كە نېئوچاوان و سەرى پەنجەكان لە يەك ئاستدان و، لە زەوى دەخشېن، رېژانە چەند جارنىك لە گەل فرېشتەكان ئەسپ تاو دەدەن.

ئەو تاجى سەرانەى كە خۆيان پادەستى ئىسلام نەكردوہ ناقولآ و كاتېن و، ئەو وتە و وشانەش كە ئەو وەكو سەرچاويەك بەكارناھېتن، جىاوازيان نېيە لە گەل ئەفسانەدا.. ئەو دلانەى بەو بەختو نەكرېن بۇش و، ئاسۇشيان تارىكە. ئەمانە ئەگەر جاروبار بېرىقېنەوہ و چاوى ھەندىك بەر شەوارە بخەن، ھەرگىز بۆ ماوہيەكى دوور و درېژ ناتوانن بە درەوشاويى بېننەوہ، ئەوہ ھېچ كە ناتوانن چواردەورىان پرووناك

بکه‌نه‌وه. له‌باوه‌ش گرتنی هه‌موو کاته‌کان و کال نه‌بوونه‌وه به‌درژایی سه‌رده‌مه‌کان، په‌یوه‌ندی به‌ نه‌دازه‌ی تێپه‌راندنی کات و به‌رزبوونه‌وه به‌سه‌ریدا هه‌یه. نه‌و وشه و بۆچوون و سیسته‌مانه‌ی که‌ ناتوانن کات و شوێن تێپه‌رێنن، دره‌نگ یان زوو ماوه‌ی خۆیان پرده‌که‌نه‌وه و پاشان وه‌ک گه‌لای پاییز ده‌وه‌رێن و له‌ناوده‌چن. بێگومان ناو و خاوه‌نه‌کانیشیان له‌گه‌ل خۆیان راپێچ ده‌که‌ن.

نیسلام هه‌م جێگیره و هه‌م گۆراو. نه‌و، وه‌ک دره‌ختێک وایه که‌ ره‌گه‌کانی له‌ ناخی زه‌ودایه و هێنده‌ به‌هێزه به‌ هێچ زریانێک ناله‌رزێت، لقه‌کانیشی به‌ هه‌موو لایه‌کدا بلاو‌بوونه‌ته‌وه و چوار وه‌زه‌ی سأل میوه‌ی ته‌ر و پاراو ده‌به‌خشیت.

پوخته و کاکله‌ی چێژه‌ دنیایی و قیامه‌تیه‌یه‌کان له‌ودایه و، نه‌فسوونی ژیا‌نی هه‌تاهه‌تایش هه‌ر له‌ هه‌گبه‌ ده‌وله‌مه‌نده‌که‌ی نه‌ودا هه‌شار دراوه. خۆر له‌چاو نه‌و رووناکییه‌دا که‌ نه‌و به‌ جیهانی به‌خشیه‌ وه‌ک بریسکه‌یه‌ک وایه و، باخه‌کانی ئیره‌میش له‌چاو نه‌و باخچانه‌ی مه‌عنادا که‌ نه‌و له‌ دله‌کاندا سه‌وزی ده‌کات، وه‌ک داستانه‌ درۆینه‌کان وایه.. له‌ به‌رامبه‌ر نه‌و فراوانیه‌ی که‌ نه‌و به‌ ژیری و لۆجیک و هه‌سته‌کانمانی ده‌به‌خشیت، گه‌ردوون وه‌ک دالانیکێ ته‌سکی لی دیت.

هه‌موو نه‌و وشه و بێرکردنه‌وه و تیشکه‌ ته‌ر و تازانه‌ی که‌ نیسلام به‌ بێر و بۆچوونی مرۆفایه‌تی به‌خشیه‌ ئاسمانین و، هێچ یه‌کیکیان له‌ سه‌رچاوه‌یه‌کی تره‌وه وه‌رنه‌گیراون و، به‌ بۆچوونه‌کانی تر گه‌وره‌ نه‌بوون و، به‌ رووناکییه‌ بێگانه‌کان ره‌نگیان تێک نه‌چووه و، به‌ سه‌رچاوه‌کانی تر

ئىل ئەبۇن، ۋە فەتىلە كەي بە چىراكانى تر دانە گىرسىتراۋە. بە پىچەۋانەۋە
 ھەر تىشك ۋە بەرەكەت ۋە جوانى ۋە چىزىكى ئەۋ بىرتىن لە كۆمەلىك
 مېۋە دەست لىنە دراۋى ئەۋدىۋى ئاسمانەكان. ئەگەر دوژمنايەتى
 دوژمنانى ۋە بىرپارە لە پىشېنەكانيان، ۋە نەزانى ۋە بېۋەقايى دوژستانى
 نەبۋايە، ئەمىرۆ سەرچەم مەۋقايەتى لە دەۋرى سفرە ئاسمانىيەكەي ئەۋ
 كۆدەبۈنەۋە، ۋە دەستيان لەناۋ دەستى يەكتردا دەبۈۋ. دوژمنان لەسەر
 كەللەپەقى سوورن ۋە دوژستانىش ئاسۋى ئەۋيان لەكەدار كىرد. ئەۋىش لە
 بەرامبەردا ئىمەي لە بەرۋوبومە ئاسمانىيەكانى خۆي بېشەش كىرد. ۋەك
 مروارىيەك كىشايەۋە ناۋ سەدەفەكەي ۋە خۆي شارەۋە. خۆر پرووناكى
 دەبەخشىت بەۋانەي كە پروۋى تىدەكەن، گولەكانىش ھەتا پروۋيان لە خۆر
 بىت ۋە چاۋ نەنۋوقىتىن لە ئاستىدا لەم رەنگ بۇ ئەۋ رەنگ باز دەدەن.
 درەختەكان بەقەدەر ئەۋ پەيۋەندىيەي كە بە خاك ۋە ناۋ ۋە ھەۋاۋە ھەيانە
 زىندۋ دەبن ۋە دەنەخشىن.. ھەموو شىتەك بە ئەندازەي پروۋتىكرىدن ۋە
 نىيەتەكەي شەرەفمەندى ئاۋرلىدانەۋە ۋە بەرەكەت دەبىت. ئەگەر دلەكان
 بۇ ئىسلام گۈي ھەلنەخەن، ئەۋىش دەنگى خۆي ناگەيەنەت. ئەگەر
 كىردار ۋە رەفتارەكان فراۋانى ۋە قوۋلى نەبەخشىن بە وشەكان، ئەۋىش
 دەنگى كىز دەبىت ۋە ئاۋر لە پۇلچەكان ناداتەۋە. وتە، بە ئەندازەي فرېنى
 بە دوۋ بالى كىردار ۋە رەفتار، جۇش ۋە خۇش دەخاتە نىۋ دلانەۋە، ۋە
 ھەموو سنۋورەكان دەپرىت ۋە دەگات بە گىشت تۋانا ۋە لىھانتىك. ئەۋ دلە
 موبارەكانەي كە بە ئىسلام لى دەدەن، لە ھەستان ۋە دانىشتىناندا بە
 جۇشى ئەۋە دەژىن، ئاي چ قەلاگەلىكىيان گىرتۋە، ۋە چ شارائىتىكان
 فەتە كىردۋە، ۋە چ شارستانىيەتىكى بەۋىژدانىيان دامەزراندۋە!

ئیمه‌ومانان که له چه‌ند پۆحیککی شپۆل و شپه‌زه پیکهاتووین، چاو و دلمان له‌گه‌ل ئیسلامدایه و، نه‌گه‌ر بمرین، هه‌ز ده‌که‌ین له‌ باوه‌شی نه‌ودا گیان بدین و، نه‌گه‌ر بژین، ده‌خوازین ته‌نها له‌ هه‌ریمی نه‌ودا هه‌ناسه‌ بدین. ئیمه‌ وزه‌ی ژیان و گه‌رمیمان له‌وه‌وه‌ وهرده‌گرین و عه‌شق و شه‌وقی ژیانیشمان هه‌ر له‌وه‌وه‌یه. چونکه‌ له‌م جیهانه‌ فانییه‌دا که هه‌موو شتی‌ک ده‌ریمی‌ت و له‌ یاده‌وه‌رییه‌کاندا ناوی ده‌سپه‌رته‌وه، ته‌نها نه‌وه که به‌ بی له‌رزین له‌ شوینی خۆی ماوه و، له‌ناو نه‌وه هه‌موو به‌هایانه‌دا که زه‌رد هه‌لگه‌ه‌ران و وه‌رین، ته‌نها نه‌وه به‌ ته‌ر و پاراوی ماوه‌ته‌وه. له‌ هه‌ر شوینی‌ک نالای نه‌وه به‌ هه‌موو ره‌نگه‌کانیه‌وه بشه‌کیته‌وه، له‌وی تامی ناشتی و ناسایش ده‌کریت. له‌وه‌رته‌مانه‌دا که وتاری نه‌وه ده‌خوینرته‌وه، به‌ها مرۆیه‌ جیهانییه‌کان له‌ژیر پاریزگاریدان. نه‌وه، بریتییه‌ له‌ سبه‌ری یاسا و پرسی‌ی ناسمانه‌کان له‌سه‌ر زه‌وی و، وینه‌یه‌کی ره‌نگاوه‌رهنگی دنیای فریشته‌کانه‌ له‌ جیهانی جیسمانییه‌تا. نه‌وانه‌ی که به‌ ریتی نه‌وه هه‌لده‌ستن و داده‌نیشن، له‌گه‌ل هه‌وسه‌نگیی گه‌ردووندا ده‌گونجین و، پاریزراو ده‌بن له‌ پیکدادان له‌گه‌ل بوونه‌وه‌راندا.

نه‌وه، به‌ وته‌ تازه و گه‌وه‌هه‌ر زه‌رینه‌کانی چنراویکی وه‌هایه‌ که له‌پرووی پرسی‌ی یاساکه‌یه‌وه، نه‌ که‌س به‌ نه‌خشه‌کانی ده‌گاته‌وه و نه‌ جوانیی گرتن‌کانی به‌ که‌س لاسایی ده‌کرته‌وه. له‌ پینگی نه‌وه‌وه کاتی‌ک گوی له‌ ته‌ری دلمان ده‌گرین، نه‌ه‌نگی ناسمانه‌کان و نه‌ودبوی ناسمانه‌کان ده‌بیستین. به‌هۆی نه‌ینیی په‌یوه‌ندی کردن به‌وه‌وه جیهانی دلمان له‌ ناسمانه‌کان فراواتر ده‌بینین و، به‌ترسی‌کی شیرینه‌وه هه‌لده‌له‌رزین. هه‌چ سیسته‌میکی پۆحی و هه‌چ ته‌وژم و هه‌چ فه‌لسه‌فه‌یه‌ک ناتوانیت نه‌وه قوولی و گه‌رمی و نه‌رمییی

ئەو بەخشىۋىيەتى بە پۈچەكان، بىبەخشىت. خوا بەختەۋەرى پۈچ و جەستە
و، ماددە و مانا و، دىنيا و قىيامەتى لەودا داناۋە.

ئەوانەى گۈي بۇ زمانى ويژدان ھەلناخەن، لەو تىناگەن.. ئەوانەش
كە بە چاۋى دىل تەماشاي ناكەن، ۋەكو خۇي نايىبنن.. غەزالى
گوتەنى "عەقلى مەعاش ناگۈرپىت بە عەقلى مەعاد." ۋەك مەۋلاناي
پۇمىش دەفەرموت "عەقلى تورابى ناگۈرپىت بە عەقلى سەماۋى."
تەنانەت بەرزترىن عەقلەكانىش لە بىعەقلى پزگارىان نايىت. مەۋفايەتى
لەۋتەى ھەيە لە ناۋەندى ھات و ھاۋارى دژايەتى نىۋان عەقل و دلدا
ژياۋە. ئەگەر ئەمپرۇش بە "شەۋى زاۋايەتى" يەكى نوي، ژىرى و دىل
نەكەين بە ھاۋسەرى يەك، وا ديارە ئەم دژيەكيبە ناۋەكيبە بۇ ماۋەيەكى
درىژترىش بەردەوام دەيىت.

بہزہ سیر

بەزەيى

بەزەيى يەكەم ھەوتى بونەوەرەنە. بەبى ئەو ھەموو شتىك كەندەلان و ھەوراز و تىكەل و پىكەلە. ھەموو شتىك بە بەزەيى ھاتووتە بوون، بە بەزەيى درىژە بە ژيانى دەدات، بەھۆى بەزەيى ھەوتە پىكەلە و ياسا و پىسا گرتووتە تىبەو.

بەھۆى پەيامى پەھمەتى ئەودىو سنورى ئاسمانە كەنەو، زەوى گەشتووتە بە پىكەلە، ئاسمانىش پىسا و ياساى ھەر گرتووتە. ھەر لە گەردىلەو ھەتا گەلەستىرەكان، لە ساىە بەزەيىدا، گەشتوون بەم پىكەلەكى و سازان و جوانىيە سەرسوور ھىنەرى ئىستايان.

ھەموو شتىك بەم جموجول و ھاتوچۆيە ئىستاي، پىرۋقەى ئەو ھالەت و شىوئە دەكات كە لە ئەبەدىيەتدا دەيگىرتە خۆ. ھەموو بەدەياتووان بەم ئاراستەيەدا لە ھول و كۆششەدان. لە ھەموو جوولەيە كەدا پىكەلەكى و ياسا نەمايەنە، لە ھەر لەرزەيە كەدا بەزەيى دەدروشىتەو.

لە ناسكیيى ھەوای لەرزۆكدا، لە سەمای جوولەى ئاودا، ئایا دەكریت
ئەم بەزەییە داستاننامیزە نەبیینین كە ھەتا بەر لووتمان و تا بەردەم پیمان
ھاتووہ؟

ھەور بە بالەكانی بەزەیی بەژوور سەرماندا دیت و دەچیت. باران وەك
سوارچاكيكى فریادپرس لە منداڵدانی ھەورەو دەردەپەپیت و بەھانا مانەوہ
دەگات. ھەورەبروسكە و ھەورەگرمەكان بە خۆیان و ھەزار و یەك دەنگ
و رەنگەوہ مژدەى ئەو رەحمەتە دەھینن. وە ھەموو گەردوون بە ھەموو
شتیكى ناویەوہ دەبیت بە غەزەلخوانی بەدیھینەری خاوەن بەزەیی رەھا.
دەریا و وشكانی، درەختەكان و گژوگیا، ڕوو بە ڕوو و شان بە شان، بە
وشە و دەنگی جیاواز ئەم گۆرانی بەزەییە دەئێنەوہ.

سەیری ئەو كرمە بكەن! لەژێر پێدایە و زۆر پێوستی بە بەزەییە،
بەلام ئەو بەم حالەییەوہ لە رینگایەكدایە كە بەزەیی دەبەخشیت بە
چەندین شتی تر، رېبوارنكى ماندوونەناسە. خاكي میھرەبان باوہشى
بۆ دەكاتەوہ. ئەویش لەم باوہشە گەرمەدا ھەزاران گەرا دادەنیت. خاكي
دایك بەمانە ھەناسە دەدات، ھەلدەئاوسیت، دەپیشیت و پێدەگات. خاك
بۆ كرم رەحمەتە و كرمیش بۆ خاك. ئایا چى بەو نەزانانە بلیین كە ئاگر
بەردەدەنە گژوگیا و رەگەكان و بە حسابی خۆیان وا دەزانن خاكەكە بەپێز
دەكات؟ مەرۆفی داماو! تەنانەت ئاگای لەوہ نییە بچ بەزەییانە لە گەل
خاك و كرم رەفتاری كەردووہ...!

ئنجای تەماشایەكى ئەو ھەنگە بكەن كە جیلوہی لەسەر ھەزار و یەك
گۆل نمایانە و، لەو كرمی ئاوریشمە بروانن كە خۆی لەناو قۆزاخەكەیدا

ھەشەر داۋە! لەپىناۋ بەشدارى كەردن لە ئۆركىستراى بەزەيدا بەرگەى چى دەگرن و شان دەدەنە ژۇر چ كارىك! ئايا دەكرىت نازار و نارەھەتى ئەم مەردە پالەۋانانە نەبىنىن كە لەپىناۋ بەخشىنى ھەنگوین بە ئىمە و دروست كەردنى بەرگى ئاورىشىمى بۇ ئىمە، دەيكىشەن؟

ئەى ئايا ھەرگىز بىرتان لەۋە كەردوۋەتەۋە كاتىك مەرىشك لەپىناۋ رەزگار كەردنى جۇۋەلەكەى بەرەنگارى سەگ دەبىتەۋە، چ قارەمانىكى شەفەقەتە؟ يان سەرنەجتان لەۋ دەرەندە برسەيە داۋە كاتىك ئەۋەى دەيدۆزىتەۋە دەرخواردى بېچوۋەكەى دەدات، چ پالەۋانىكى فېداكارە...؟

لەم جىھانەدا ھەموو شتىك بەزەى دەلئىتەۋە و پەيمان و بەلئىنى بەزەى دەچىپئىت. بۆيە دەكرىت ۋەك سەمفۇنىايەكى بەزەى لە بوونەۋەران بېروانىن. دەنگ و ھەناسە جىاۋازەكان، نەغمە تاك و جۇۋەكان، لە رېتىمىكى ھىندە ھاسەنگدان لەگەل يەكتر، مەھالە نەبىنىن و تىننەگەين. پاشان بىنىنى ئەۋ زاتەى كە لە پشتى ئەم بەزەى و رەھمەتە پارچە پارچانەۋەيە و، ئەم كۆرسە رازنامىزە بەرپۆۋە دەبات، ئەۋ زاتەى كە ھەموو شتىكى بە رەھمەتى رەھەى خۇى داپۇشىۋە...

ۋەيل بۇ ئەۋ رۇخە بەدبەختانەى شتىك لەمانە تىناگەن...!

مەرفۇش لە بەرامبەر ھەموو ئەم رۇۋداۋانەۋە، ئەركى سەر شانى ئەۋەيە كە بە شعور و ئىرادەى، بە تىگەيشتن و بىر كەردنەۋەى، چرەبىتەۋە لە تىگەيشتن لەم رەھمەتە بىسنورەدا و، ئەۋىش ھەستىت بە تىكەل كەردنى نەغمەى تابىتەى خۇى لەگەل سەمفۇنىاي بوونەۋەراندا.

مرۆف لېيرىسراوھ لەوھى بەزمىيى بىتھوھ بە مرۆفەكاندا و، بەو كۆمەلگەيەدا كە تىايدا دەژى و، تەنانەت بە ھەموو زىندەوھەراندا. ئەو لەم رېنگايەدا بە ئەندازەى بەزمىيەكەى بەرز دەبىتھوھ و، بەئەندازەى كەوتنى بۆ ناو ستم و بىچ وىژدانى و دلرەقىش نزم دەبىتھوھ. بەلج، تلىز دەبىتھوھ و دەبىت بە لەكەى رەشى ناوچاوانى مرۆفايەتى.

لە راستگۆترىن مرۆفەوھ دەبىستىن كە ئافرەتئىكى خراپەكار لەبەر ئەوھى بەزمىيى ھاتووتەوھ بە سەگىكى تىنوودا و ناوى داوھتى، بەرھو بەھەشت بەرز دەبىتھوھ و، يەكئىكى ترىش كە دەبىت بە ھۆكارى برسى كردن و تۆپىنى پشيلەيەك، تلىز دەبىتھوھ بۆ ناو شيوھ قوولەكانى دۆزەخ.

بە بەزمىيى بن، تا شايانى بەزمىيى بن و بەسەرتاندا ببارتت! كەسئك لەسەر زەوى خاوھنى بەزمىيى بىت، لە جىھانەكانى ئەودىو ئاسمانەكانەوھ ھەزاران مژدەى بۆ دىت.

بېشىنانمان چونكە لەم نەيئىيە تىگەيشتىبون، لە ھەموو جىگايەكدا ھەزار و يەك خىوھتى بەزمىيان ھەلدا. لە بەزمىيى ھاتنەوھ بە مرۆفدا تىپەرىن و، چەندىن رېنكخراويان دامەزراند بۆ پاراستنى ئازەلان. ئەمە ھىچى تر نىيە جگە لەوھى ھەستى قوولئى بەزمىيى لە ناخى ئەواندا، بووھ بە كەسايەتى و خوويان.

چۆلەكەيەكى قاچ شكاو يان لەقلەقئىكى برىندار، خوا دەزانىت جەرگى چ قارامائىكى بەزمىيى ھەلقىرچاندوھ و، تا لە كۆتايىدا ئىلھامى دروست كردنى ھىلانەى بۆ ھات، بۆ ئەو بەلئدە غەربانەى

که نه‌یان‌توانیوه‌ بگه‌ن به‌ مه‌نزل، وه‌ک نه‌وه‌ی خانه‌ی به‌سال‌ا‌چ‌و‌وان بنیات بنیت.

ئاخ! خۆزگه‌ نه‌وان چه‌ند به‌زه‌ییان به‌ ناز‌ه‌ل‌ان‌دا دیت‌ه‌وه‌، ئیمه‌ش نه‌وه‌نده به‌زه‌ییمان به‌ مرو‌فی خۆمان‌دا به‌هات‌ایه‌ته‌وه‌... هه‌یهات! وه‌ک چۆن له‌ هه‌مبه‌ر خۆمان یی‌ به‌زه‌یین، نه‌وه‌کان‌یشمان به‌ هه‌ستی یی‌باکی و یی‌به‌زه‌یی وێران کرد. به‌لێ، ئیمه‌ین لێ‌پرس‌راوی نه‌وه‌که‌شه‌وه‌وا کۆمه‌ل‌ایه‌تیبه‌ی که‌ هه‌زار و یه‌ک رووداوی خنک‌ینه‌ر با‌لی کیشاوه‌ به‌سه‌ری‌دا و چیت‌ر مرو‌ف ناتوانیت له‌ناوی‌دا بژی.

ئنجاشتیکی تریش هه‌یه‌ که‌ هه‌ستی به‌زه‌یی به‌ یی‌ پتوهر به‌کار‌ده‌هین‌ریت و که‌لکی خراپی لێ‌ وه‌رده‌گیریت. نه‌مه‌شیان به‌قه‌ده‌ر یی‌ به‌زه‌یی، به‌ل‌کو له‌و زیانبه‌خشته‌ر و ناش‌رین‌تره‌.

نه‌گه‌ر به‌زه‌یی له‌ شو‌تنی خۆیدا به‌کار‌ییت وه‌ک ئاوی حه‌یات و ئیکسیر وایه‌. وه‌لێ نه‌گه‌ر ییت و که‌لکی خراپی لێ‌ وه‌ر‌بگیریت، ده‌بی‌ت به‌ ژهر و زه‌فقوم. له‌ بناغه‌ش‌دا پتو‌سته‌ له‌م ده‌ستوره‌ تیب‌گه‌ین. کاتیک ئۆکس‌جین و هایدرو‌جین به‌ نه‌ندازه‌یه‌کی دیاری‌کراو په‌که‌گرن، مادده‌یه‌کی ژیانبه‌خش پیک‌ده‌هین. به‌لام نه‌گه‌ر نه‌م نه‌ندازه‌یه‌ تیک‌ب‌چیت یان جیاب‌بنه‌وه‌، ده‌گه‌ر پت‌ه‌وه‌ بو‌ دۆخی گر‌گر و سووت‌ینه‌ری پت‌شو‌ویان. به‌ هه‌مان جۆر هه‌م دۆزی به‌زه‌یی و هه‌م نه‌وه‌که‌سه‌ش که‌ به‌زه‌یی به‌رامبه‌ر ده‌نو‌ئیریت زۆر گرنگه‌. "نه‌گه‌ر به‌زه‌یی به‌رامبه‌ر به‌ درنده‌یه‌ک بنو‌ئیریت، هه‌م نیشتی‌های ده‌بزو‌ئینیت و هه‌م له‌ کۆت‌ای‌ش‌دا دا‌وای کر‌تی چنگ و نینۆکه‌کانی ده‌کات." به‌زه‌یی هاتنه‌وه‌ به‌ تاوان‌بار‌دا، نه‌وه‌نده‌ی

تر درپەندەى دەكات و ھانى دەدات بۇ دەستدرىژى كردن بۇ سەر كەسانى تر. بەزەبى بەرامبەر بە كەسىك نانوئىرئىت كە وەك مار چىژ لە پىوھدان دەبىنئىت. بەزەبى ھاتنەوہ بە ئەودا، واتە بەخشىنى بەرپۆھبردنى دنيا بە كۆبراكان...

بەزەبى ھاتنەوہ بە كەسانى خوئىرئىژ و خوئىمژ و خوئىخۆردا، ترسناكترىن ستم و پەفتارى بىج بەزەبىانەبە بەرامبەر بە ستم لىكراوان و ماف خوراوان. ھالەتئىكى لەم جۆرە، لە بەزەبى ھاتنەوہ بە گورگ و گوئى نەدان بە مافى مەرەكان دەچىت. ئەمە ئەگەر چى گورگەكان دەخاتە پىكەنەن، بەلام ھەموو دانىشتووانى ناسمان دەخاتە گريان.

به فتوحه ریر

بەختە وەھرى

بەختە وەھرى يارتكى خۆشەويستە ھەموو كەسك بىرى دەكات و نامانچىكى ھىندە بالايە كە ھەموو جۆرە فېداكارىيەك دەھىنئەت لەپىناويندا بىكرت. كەسك نىيە لەناو مرۇفدا بەختە وەھرى نەوت. بەلام بەختە وەھرى چىيە؟ نەمە پىرسىارتكى يەكجار دژوارە!..

بەگوئەرى يۇنانىيەكان عەشق و سەودا و، بەپىي قەيسەر ناو و ناپولەنگ و، بەپراي قارونىش برىتتىيە لە مال و سامانى بىسنوور. بەلام لەپراستىدا ھىچ يەككە لەمانە نە بەختە وەھرى پراستەقىنەن و نە يەككىشىن لە ھۆكارەكانى. ئەوانەي كە لەم رېنگايانەدا بەدواي بەختە وەھرى پراستەقىنەدا دەگەرپن، ھەمىشە خەلەتاو و ماپەپوچ دەرچوون.

بەختە وەھرى پراستەقىنە رىزگار بوونى بىرى مرۇفە لە پەرىشانى و پەرتەوازىيە و، گەشىتنى دلى مرۇفە بە ناسوودەيى و كامەرانى. ئەوانەي لە كەنارى دەرياكان و لوتكەي چىياكان و شوئنى چەپەك و

تەنھادا بۆی گەپراون، بەھەلەدا چوون. ھەرچەندە بۆ کەسانی ئاسایی کە ناتوانن بە پینگای تری جگە لەمانە ئاسودەیی بە پۆحیان بەخشن، لەوانەییە ئەمانەش بە چەند ھۆکارێک دابنرێن. بەلام بەختەویری راستەقینە ھەرگیز پێویستی نە بە کات و نە بە شوێنە. ئەو لە ھەموو جیگایە کدا لە گەل مەرۆفە و، ئەم یارە پیرۆزە رادەستی پروناکی ناخ و نیرادەیی ئەو کراوہ. ھەموو مەرۆفێک ھەر کاتێک بێوێت دەتوانێت پۆحی بدات لە شەقەیی بآل و، بکرتەوہ بە پرووی ھەر تەمە بێسنوورەکانی دلدا و، بگات بە جیھانگەلێک کە لە تەماشای کردنیان تیر نایێت و، ئەو بەختەویری بە دەست بەینیت کە ھەسرەتی بۆ کیشراوہ. بەتایبەت بۆ کەسێک کە خەزینەیی دلێ پڕ بیت لە بێرکردنەوہی پاک... وەک (بۆیس) دەلێت: "چەند بەختەویرە ئەو کەسەیی لە قولاییەکانی پۆحیدا میحراپێکی لەم جۆرەیی ھەیە!.."

بەلێ، بۆ ئەوہی مەرۆف بەختیار بیت پێویستە سەرەتا نامیرەکانی پۆح بخرێنە گەپ و، دلێش پڕچەک بکرت بە بێرکردنەوہ پاکەکان و، پاشان دەبیت یادگارییە ھەلفرێنەرەکانی رابردوو لە گەل ئومیدە بەجی و ماقولەکانی داھاتوو پێکەوہ موتالای بکرتن، تا لە سایەیی ئەمەدا مەرۆف لە خراپەکان پارێزراو بیت.. ئنجا ھەستە شەھوانییەکان بەریان پێ بگیریت و ھەستە بالاکانی بۆ زیاد بکرت، تا ھەموو چرکەساتێکی ژیان فەزیلەت بە دەست بەینیت. چونکە تا قە دەستووری ژبانی ئەخلاقیی فەزیلەتە. ئەو بەختەویریەش کە بەدویدا وئیلین ناکرت دور لە فەزیلەت بیری لێ بکەینەوہ و، لە پرووہ کەوہ بریتیە لە نەنجام و پاداشتی ئەو.

بێرکردنەوہ لە پەزامەندیی خوا ئەو تا قە شتەییە کە پەرواز بە پۆح

دەكات و دلىش بە زىندووى رادە گرىت. ئەگەر فىكىرىكى بالاي لەم شىۋىيە نەبىت، باس كىردى بەختەۋەرى بى مانا و ناۋەرۈكە.

پىغەمبەرمان كە مۆرى بەختەۋەرى داۋە لە كارۋانى ئىمانداران و بوۋنەۋەرئىكى ناۋازە و بىۋىئەنە، بەم تايىبەتمەندىيانەى خوارەۋە، ھەم خاۋەنى فەزىلەت بوۋ، ھەم بەختەۋەر بوۋ. ئەۋ، ھىندە دامەزراۋ و خاۋەن ئىرادە بوۋ، بەدەرئىزايى ژيانى بۆ يەك جارىش شتىكى بە باش نەزانى كە خۋاي گەۋرە بە چاك و باشى نەزانىيىت. ئەۋەندە راست و دروست بوۋ، تەنانەت لە شتى بىچ بايەخىشدا ناحەقىيى لە كەس نەكردۋە. ئەۋەندە خورى بە جىھانە بالاكانەۋە گرتبوۋ و ھىندە تىرېبوۋبوۋ بە درەۋشانەۋە خۋايىيەكان، ھەرگىز لەزەتى بەسەر فەزىلەتدا ھەلنەبۇراد. خاۋەنى تىنگەيشتن و بىر كىردنەۋەيەكى ھىندە تىژ و بەرز بوۋ، بۆ يەك جارىش لە جىيا كىردنەۋەى چاكە لە خراپە نەكەۋتە گومانەۋە. ھەردەم رىژى لە بىر و بۆچۈۋنى كەسانى تر دەگرت، بەلام ھەرگىز ھەستى بە پىۋىستىيى ۋەرگرتنى ئامۇژگارىي نەكردبوۋ لە كەس. بابەتە ھەرە سەختەكانى بەۋپەرى ئاسانى شىكار دەكرد و، بە چركەيەك خەلكانى لە بىتتاگايى و گومرايىيەۋە سەردەخست بۆ شەرەف و فەزىلەت. لە ۋتەكانىدا ژىرى و دانايى ھاۋشانى يەك بوۋن و، ئەۋپەرى دامەزراۋى دەۋاندى لەسەر ئەۋ شتانەى كە بەلايەۋە راست و جوان بوۋن. ئەۋەندە تەقۋاكار بوۋ، فرىشتەكان ھەسۋودىيان بە پرونى و سافى ھەلسۈكەۋتەكانى و، نەرمى و پاراۋى جموجولەكانى دەبرد. خۆبەگەۋرەزانىن و لوۋتەبەرزى، شتانىك بوۋن ھەرگىز بۆ تەنھا جارىكىش نەيانتۋانىبوۋ لە ھەرمى سۋوتىنەر و تۋىنەرەۋەى ئەۋدا دەرىكەۋن. ۋەلامى ئەۋ تۆمەتانەى نەدەدايەۋە كە دەدرانە پال شەخسى

خۆى و ئارامى دەگرت و، خۆى زۆر دەپاراست لە تاوانبارکردنى كەسانى تر. ترسنۆكىي نەيتوانىبوو توخنى گەرەكى ئەو بكویت و، ۋەسەسە و گومانى نەدەناسى. ھەروەك بەرامبەر گەل و ھۆزەكەى دووچارى بەزىن نەھات، بەھەمان جۆر كاتىكىش نۆرەى ئەو ھات لە گەل ھەموو دنيا بكویتە زۆرانەو، ۋەك پۆلا خۆراگر بوو. ژوور و جلوبەرگ و پىخەف و خۆراكەكەى سادە و ھەزارانە بوو. ۋە ئەو لە يەككە لە تاكەكانى كۆمەلگەكەى دەچوو. لە دۆستايەتيدا ئەوئەندە دامەزراو و پاسترەو بوو كەس پىنى نەدەگەيشتەو. لە ۋەفاشدا ھىندە جوامىر بوو ھەموانى منەتبار دەکرد...

ئەو سەرفراز بوو بەم تايبەتمەنديانە و خاۋەنى فەزىلەت بوو. بە ئەندازەى فەزىلەتەكەشى بەختەۋەر و ئاسوودە بوو.

بۇ ئەوئەى بىيىن بە خاۋەنى ويژدانىك كە ۋەك ويژدانى ئەو پاك و پروون بىت، پىويستە لەم شتانەدا كە بە بنچىنەكانى فەزىلەت ئەژمار دەكرىن، ئەو بە نموونە ۋەرىگرىن و، نەھىللىن ئەم تايبەتمەنديانەى كە ۋەك ئاۋىتەيەك پەنگى پۆحمان دەدەنەو، لەكەيان لى بنىشىت.

بەلى، دەستخستنى كۆى ئەم خەسلەتانە دەمانكات بە خاۋەنى فەزىلەت و، ئەمەش دەرگاي بەختەۋەرى پاستەقىنەمان بۇ دەكاتەو. ئەگىنا بەپىچەوانەو ھەر كەموكورتىيەك لەم خاسىەتانەدا، ۋەك كونىك وايە لە دنياى فەزىلەتماندا و، ئنجا دەشىت بە ھۆكارىك بۇ لىل بوونى بەختەۋەرىمان. ھەروەك تاكە چارەسەرى پاراستنى ئاۋى پاك ئەۋمىە كە لە شتە پىس و بۆگەنەكان پيارىزىرت، بەھەمان جۆر ئاسوودەى و بەختەۋەرىش بەو دەبىت كە بۇ چركەساتىكىش بى فەزىلەت و بە تەنھا جىي نەھىللىن.

خوش و سستیر

خۇشەويستىيى

خۇشەويستىيى، پەگدا كوتاتۇرتىن ماكە لە ھەموو بەدىھاتۇويە كدا كاتىك دىتە دىنيا و، پرونا كىرتىن نوور و، گەورە تىرتىن ھىزە. ھىچ دوژمىنىكىش نىيە لەسەر زەويدا نەم ھىزە نەتوانىت بىبەزنىت. نەگەر سەرەتا خۇشەويستىيى تىكەلاوى ھەر دلىك بىت بەرزى دەكاتەو و نامادەى دەكات بۇ جىھانە نەبىنراوھەكان. پاشان نەم دلانە دەكەونە خەمى ئەوئى ھەرچىيەكىان لە نەبەدىيەت بىستووە و ۋەرگرتووە بگەيەنن بە ھەموو سىنگەكان. نىتر لەم پىتەدا دەمرن و دەۋىيەنەو، كە دەمرن ناوى "خۇشەويستىيى" لەسەر زىمانىانە و، كاتىكىش زىندوو دەبنەو، بە ھەناسەكانى ئەو دەبووژىنەو.

سەبارەت بەو دلانەى كە خۇشەويستىيان نىيە، كامىل بوون و بەرزبوونەو بەرەو ئاسمانەكانى مرقۇفايەتى كارىكى نەستەمە. بەلى، نەگەر ئەوان سەدان سالىش بىزىن، ھىشتا بەقەدەر دەنكە گەنمىك رىنگاى كامىلى نابىر. نەم سىنانەى كە بىبەشەن لە خۇشەويستىيى، چونكە لە كۆلانە تارىكەكانى خود پزگارىان نەبوو، ناتوانن كەسىيان خۇشبوئىت و، ھەست

بە خۆشەويىستى ناكەن و، بىچ ئاگا لەو خۆشەويىستىيەى كە لە سىنەى گەردووندا لىچ دەدات، دەمرن و لەناو دەچن.

كاتىك مندال بۆ يەكەم جار چاوى دەكاتەو پووبەپرووى خۆشەويىستى دەپىتەو، پۇخە مېھەبانەكان دەپىنەت و، پال دەدات بەو دلانەو كە بە خۆشەويىستى لىچ دەدەن و، بەم شىۋەيە گەورە دەپىت. دواتر جارى وا ھەيە ئەم خۆشەويىستىيە دەدۆزىتەو، ياخود دەستى ناكەويت. بەلام بەدرىزاي تەمەنىك ھەر بەدواى ئەو خۆشەويىستىيەدا دەگەپىت و بە شۆتىدا رادەكات.

لە پوخسارى خۇردا شۆتەوارى خۆشەويىستى ھەيە. ئاوەكان دەبن بە ھەلم و بەرەو ئەو خۆشەويىستىيە بەرزەبنەو، نەم ئاوەكان لەسەرەو يەكەگرن و دەبن بە دلۇپ، پال دەگرن بەو خۆشەويىستىيە و، بەدەم ھاواركردنەو دادەبارن بەسەر سنگى خاكدا. گوڭ و گيا بە خۆشەويىستى شكۆفە دەكەن و بەدەم رېبوارانەو پىدەكەن. ژالەكان لەسەر تەختى گەلاكان خىۋەت ھەلدەن، ھەمىشە نىگاي پىر لە خۆشەويىستى دەگرەن چواردەورىيان و سەما دەكەن. كار و بەرخ بە خۆشەويىستى دەباعىنن و، پالندە و بىچوۋەكان بە خۆشەويىستى دەجىوئىنن و، كۆرسى خۆشەويىستى پىنكەھىنن.

ھەموو بەدىھاتوويەك بەگۆرەى پىنگەكەى، بە ويىستى خۆى يان بىچ ويىستى خۆى، بەشدارى دەكات لەم سەمفونىايەدا و، تىدەكۆشىت ئەو ەشق و خۆشەويىستىيە قوولە دەرىخات كە لە سنگى بووندايە.

خۆشەويستىيى لە پۈخى مەرۇقدا شورئەنەۋارى ھېندە قوۋل دروست دەكات كە لەپىناويدا خانە و نىشتمان بەجىدەھىلرئت، ئەگەر پىويست بكات مائەكان چۆل دەكرىن و، لە گشت دۆلئىكدا مەجنونئىك دەئالئىنئىت و ھاۋارى لەيلايەك دەكات. ئەو دلە كرىچ و كالانەش كە لە خۆشەويستى ناخيان نەگەيشتوون، ئەم كارە ناو دەنئىن "شئىتى"!!

خەمخۆرى و ژيان لەپىناو كەسانى تردا خاسىيەتئىكى مەرۇيىيە و سەرچاۋەكەشى خۆشەويستىيە. ئەوانەى كە لەناو مەرۇقەكاندا زۆرتىرىن بەشيان لەم خۆشەويستىيە بەردەكەوئت، مەزنتىرىنى پالەۋانەكانن. ئەو پالەۋانە مەزنانەى كە سەرکەوتوو بوون لە ھەلگەندن و فرىدانى رىق و نەفرەتى ناخيان... مەرگ ناتوانئىت ھەناسەى ئەم پالەۋانانە كۆتايى پىچ بەپئىئىت. خەزانئىش ناتوانئىت گولئى ئەۋان سىس بكات. لەپراستىدا ئەم پۈخە سەرنجراكىشانەى كە ھەموو پۈژئىك لە دىناى ناۋەۋىياندا مەشخەلئىكى نوئى خۆشەويستى گىر دەدەن و، دلئان دەكەن بە پىخەفى عەشق و سەۋدا و، لە جىھانى ھەستەكانياندا چەندىن تونئىل و گوزەر لى دەدەن بۆ دلئى كەسانى تر و دەزانن چۆن پىيان بگەن. ئەمانە لە دىۋانئىكى ھېندە مەزن مافى ژيانى ھەتاھەتاييان بەدەست ھېناۋە كە نەك ھەر مەرگ و فەنا، بەلكو تەنانەت قىامەتەكانئىش ناتوانن گولئى ئەۋان بژاكئىتن و پىكى ئەۋان بشكئىتن.

ئەو داىكەى كە قارەمانى شەفەقەتە و نامادىيە لەپىناۋى جگەرگۆشەكەيدا ژيانى خۆى بەخت بكات، ئەو فىداكارەى كە لەبەر خاترى ۋلات و كۆمەلگەكەى ژيانى خۆى بە سووك سەير دەكات،

ئەو قارەمانەش كە لەپىتاۋى مروۋاھىتەيدا دەژى و دەمرى، نمونەبەكى بالاي نەمرىبە كە لەسەر تەختى دلان دادەنىشىت. لە دەستى كەسانى لەم جۆرەدا، خۇشەۋىستى چەكىكە ھەموو دوژمىنىك دەبەزىنىت و، كىلىنىكى ئەفسونناۋىبە دەتوانىت ھەموو دەرگايەك بىكاتەۋە. ئەوانەى كە خاۋەنى ئەم چەك و كىلەن، ئەمپروش نەپىت بىگومان سەبىنى، ھەموو دەرگاكانى جىھان دەكەنەۋە و، بە خۇيان و بوغوردانى خۇشەۋىستى دەستىانەۋە، بۇنى ئاسوودەبى بە ھەموو لايەكدا بلاۋدەكەنەۋە.

رېنگاى خۇشەۋىستى كورتىرىن رېبە بۇ كىردنەۋەى دلەكان. ۋە رېنگاى خۇشەۋىستى رېبە پىغەمبەرانە. ئەوانەى كە لەسەر ئەم رېنگاىبەن ھەرگىز دەرگاكان بەروياندا داناخرىت! ئەگەر دانەبەكىش دابخرىت، لەبرى ئەۋە سەدان و ھەزارانىان بۇ دەكرتتەۋە. ئەگەر بەك جار لە رېنگەى خۇشەۋىستىبەۋە دلنىك بىكرتتەۋە، ئىدى ھىچ كىشەبەكى تر لە نارادا نامىنىت.

خۇشەۋىستى بۇ ئەوانەى كە خۇشەۋىستىيان كىردۋە بە رابەر! بەدبەختى بۇ ئەۋ چارەپەشەى كە تامى خۇشەۋىستى ناخى ناكات و تەمەنىك بە كىرىرى و كەرى دەژى!

ئەى خۋاى گەۋرە! لەم رېۋژگارەدا كە رىق و قىن ۋەك تارىكەشەۋ ھەموو لايەكىان داگىر كىردۋە، پەنا بە خۇشەۋىستى تۇ دەگرىن، بۇ دوايىن جار لە دەرگانەتدا دەكرۋزىنەۋە و داۋات لى دەكەين دللى ئەم بەندە ھەلەشە و لەسنوردەرچۋانەت پىر بىكەيت لە ھەستى مروۋاھە و خۇشەۋىستى!

مرزوقر نوک

مروۆفی نوێ

وا خەریکە دەچینه ناو سەدەییەکی نۆتوێ که کراویە بەرپووی درەوشانەوێ عینایەتی خۆی گەورەدا. میژرووش خۆی دووبارە دەکاتەوێ. سەبارەت بە دنیای ئێمە سەدەیی هەژدەهەم چەرخێ ئەو چاویلکەرە کالفامانە بوو که لە خۆیان دوور کەوتنەوێ. سەدەیی نۆزدەهەمیش سەردەمی ئەوانەبوو که دژایەتی میژوو و دینامیکەکانی خۆیان کرد و کەوتنە باوەشی کۆمەڵێک فەنتازیاوێ. سەدەیی بیستەمیش چەرخێ ئەوانەبوو که بە تەواوەتی نامۆ بوون لە خۆیان و، کەوتنە نینکار کردنی بوونی خۆیان و، هەریۆیە لە دەرەوێ خۆیان بەدوای پرووناکی و پێشەوادا دەگەڕان. پشت بەستوو بە هەموو ئەو نیشانانەیی که لە گشت لایەکەوێ دەرکەوتوون، سەدەیی بیست و یەکمە چاخی باوەر و باوەرپاران دەبێت و، دەبێت بە رێنێسانسی^١ ئێمە.

١. رێنێسانس وشەبەکی فەرەنسییە و بە واتای "سەرله نوێ له دایک بوونه" دیت. وهك ناویك لهو سەردەمی ئەوروپا ترا که شۆرشێ فیکری توانی چاخە تاریکەکانی سەدەکانی ناوەراست کوتاێ بێ بێنییت و پاشانیش شۆرشێ پێشەسازی بەدوای خۆیدا هینا.

به‌لێ، له‌ناو بێج عه‌قل و ساویلکه‌کان و شه‌وانه‌ی که به‌ده‌م خه‌وه‌وه ده‌پۆن و له‌ جیهانی فه‌نتازیادا ده‌ژین، مرۆڤێکی تازه و نوێ له‌دایک ده‌بێت که بێرده‌کاته‌وه و هه‌لده‌سه‌نگینیت و، به‌ نه‌دازه‌ی ژیری گرنگی به‌ نه‌زموون ده‌دات و، به‌قه‌ده‌ر نه‌زموونیش پێژ له‌ ژیری ده‌گرت و، به‌ نه‌دازه‌ی ئەم دووانه‌ش باوه‌ری به‌ نیلهام و وێژدان هه‌یه و متمانە‌ی پێیه‌تی... مرۆڤێکی نوێی وا که به‌ هه‌موو لایه‌نێکی به‌دوی کامێدا وێڵه و، گشتگیره و، هاوسه‌نگی نێوان دنیا و شه‌ودنیای پراگرتوه و، سه‌رکه‌وتوو بووه له‌ هاوسه‌رگیری نێوان دڵ و ژیریدا. بێگومان له‌دایکبوونی ئەم مرۆڤه نوێیه زۆر ناسان نابێت. وه‌ک هه‌ر له‌دایکبوونێکی تر تازار و ژان و هه‌ژانی تایبه‌ت به‌ خۆی ده‌بێت. به‌لام کاتی‌ک وهرزی خۆی هات، بێگومان ئەم له‌دایکبوونه پیرۆزه دیته دی و ئەم نه‌وه رۆخسار دره‌خشانه له‌په‌رێکدا له‌ناوماندا ده‌رده‌که‌وێت. وه‌ک بارینی ره‌حمه‌ت له‌ هه‌وره چر و نه‌ستوره‌کانه‌وه و، هه‌لقولانی ناو له‌ ناخی زه‌وییه‌وه و، تونده‌وی شه‌خته سه‌هۆله‌کان و ده‌رکه‌وتنی نۆبه‌ره‌ی گولانی به‌هار و، دانیه‌شتنی شه‌ونم له‌سه‌ر ته‌ختی گه‌لا... ئەم مرۆڤه نوێیه‌ش نه‌مه‌رۆیان سه‌به‌ی، به‌لام بێگومان هه‌ر دیت..

مرۆڤی نوێ که‌سایه‌تیه‌کی وایه که له‌ هه‌موو کاربگه‌رییه ده‌ره‌کییه‌کان پزگاری بووه و له‌سه‌ر پێی خۆی پراوه‌ستاره. هه‌روه‌ک پۆژه‌ه‌لات-پۆژناوا ناتوانیت زنجیر له‌ ده‌ستی بکات و به‌دیل بیه‌گریت، به‌هه‌مان جۆر شه‌و "بیم‌انه‌ش که یه‌کناگره‌وه له‌گه‌ڵ جیهانی مانای شه‌ودا، ناتوانن پێگا و ناراسته‌ی بێج بگۆرن و ته‌نانه‌ت ناشتوانن له‌ شوێنی خۆی بیه‌جووێن. به‌لێ، شه‌و بیه‌رکه‌دنه‌وه‌ی نازاد و ئه‌یاده‌ی نازاد

و خەيالەكانى ئازادىن، ئازادىيەكەشى بەئەندازەى بەندايەتسىيەتى بۇ خۇاى گەورە. ھەول دەدات لە خۇى و لە پالئەره مېژووييەكانى خۇى بچىت، نەك لە خەلئكانى تر بچىت و لاساى كەسانى تر بكاتەوہ.

مروڤى نوى، كەسىكە بىردەكاتەوہ و لىكۆلەرە و باوہردارە و كراوويە بەرووى پۇحانبيەتدا و سەرشارە بە چىژە پۇحىيەكان. ئەو، بە مەبەستى دامەزراندنى دنياكەى سوودى تەواو لە نامرەزەكانى سەردەمەكەى وەردەگرىت، لەپال ئەمەشدا خاوەنى بەھا نەتەوہى و مەعنەوييەكانى خۇى دەيىت، و، تانا و وزەيەكى زۆر جياواز دەخاتە مەيدان.

وہك باوہردارانى رابردووه شكۆدارەكەى باوہر دەھىتت و، وەك ئەوان بىر دەكاتەوہ و، وەك ئەوان تىدەكۆشىت بۇ گەياندىنى پەيامە رۇبانەخشەكەى و، وەك ئەوان لە سىنەى تارىكىدا تۇوى رۈوناكى دەچىنىت.. كاتىكىش ئەمانە دەكات وەفايەكى قوللى ھەيە و ھەرگىز بۇ ساتىكىش لە ھەق لانادات.. لەپىناو سەرخستنى ھەقدا ھەموو رۇژنىك چەند جارنىك دەمرىت و دەژىتتەوہ.. ئەگەر پىويست بكات نامادەيە خانە و نىشتەمان و مال و منداڵ بەجىبەيلىت. بىن ئەوہى ترسى گيان و مالى ھەيىت و نارەزووى پالدانەوہ و پشودان زال يىت بەسەرىدا، لەپىناو ئايندەى نزيك و دوورى نەتەوہكەيدا، ھەرچى ھەيەتى و بىن ئەوہى گەردىلەيەكى بەفیرۆبدات، وەك تۆو لە بنارى عىنايەتى خوادا دەيانوہشەيىت. پاشان وەك چۆن مريشك جووجەلەكانى لەژىر باليدا دەپارىزىت، دەچىتە دۇخى چاوەروانى و رەنج كىشانەوہ، دەنالئىنىت و دەپارىتتەوہ. رۇيشتن لەسەر رېنگاى ھەق و، مردن لەو رپىدەدا بە

نامانجى ژيانى دەزائىت و لەدەست دانى ئەم نامانجەش بە گەورەترین زيان ئەژمار دەکات کە قەرەبوو ناکرێتەوه...

مرۆفی نۆی، لەپێناو گەيشتن بە ژیری و دلا و رۆح و هەستی مرۆفەکانی تر، هەر لە کتیبەوه تا رۆژنامه و، هەر لە گوڤارهوه تا رادیۆ و تەلەفزیۆن، بەکاردههینیت و سوودیانی لێ وەردهگریت و، تێدەکوڤشیت جارێکی تر خۆی بسەلمیتیت.. نەك تەنھا خۆی دەسەلمیتیت، بەلکۆ ئەو شوین و پینگەیهی کە لێی داگیر کراوه لەسەر ئاستی هاوسەنگیی ولاتان، وەریدهگرێتەوه...

مرۆفی نۆی، پەگەکانی رۆحی زۆر قوول و ئەو دنیایەش کە تیايدا دەژی فرەپەرەهەندە. ئەو هەر لە زانستەوه تا هونەر، هەر لە تەکنەلۆجیاوه هەتا میتافیزیک، لە هەموو بوارێکدا خاوەنی قسەیه و، ناگاداری هەموو ئەو بابەتانەیه کە پەيوەندیان پێوهی هەیه. بەلێ، ئەو بە عەشقیك بۆ زانست کە تیربوونی نییه و، بە هۆگریهك بۆ مەعریفەت کە هەموو رۆژێك لە هەلکشاندايه و، بە فراوانییهکی لەددوننی کە لەسەر وو ئاستی تێگەيشتنەوهیه، هاوشان لە گەل مرۆفە رووناکەکانی چەرخى رۆشنايي، هەموو رۆژێك وهک ئەوهی لە میعراجێکدا بیت، شان بەشانی رۆحانییهکان ئەسپ تاو دەدات.

مرۆفی نۆی، پەرە لە خۆشەویستی بۆ هەموو بوون و پارێزەری بەها مرۆییەکانە. ئەو لە لایەك خاوەنی رەوشت و فەزیلەت و هەموو ئەو تايبەتمەندیانەیه کە مرۆف دەکەن بە مرۆفی راستەقینە و، لە لایەکی تریشەوه هیندە جیهانییه کە هەموو بوون بە میهرەبانییهوه باوێش

دەكات. ھەروەك بوون و خاسىيەتەكانى خۆى ھەلدەبۇزىت، لە ھەمان كاتدا بوونەوەر و مرۆڤەكانى چواردەورىشى بەو شىۋەيەى كە پىۋىستە بىن، رېك دەخات. چەندەش دەرفەتى بۇ ھەلبەكەوتت ھەول دەدات ئەم پىرۇزانەى جىبەجى بكات. ئەو، ھەموو شتىكى باش و جوانى دەوروبەرى خۆى دەپارىزىت، ئەمەش دەدات بە گۆيى ئەوانى تىرىشدا.. بەرامبەر ھەموو خراپەكان جەنگ پادەگەيەنېت و تا ئەو كاتەى لە كۆمەلگەكەيدا بنەبىرى دەكات، وەك تىرى راکىشراو لە نامادەباشىدايە. باوەرپدارە و ناموژگارى ھەموانىش دەكات بۇ باوەر ھىنان.. بە پەرستش دەلېت "جوان" و دەبېت بە زمانى گۆيەى ئەو. ئەو كىتابانەى پىۋىستە بخوئىرنەنەو، ئەو دەيانخوئىننەتەو و ھانى كەسانى تىرىش دەدات بۇ خوئىندەنەويان. شان دەداتە بەر ئەو رۆژنامە و گۆڤارانەى كە رېز لە رەگەكانى مانا و رۆح دەگرن.. كۆلان بە كۆلان دەگەرى، وەك خزمەتگوزارىك بەدەم ھەموو پىداۋىستىيەكى كۆمەلگەكەيەو دەپرات.. ئەو بەم ھالەى دەبېت بە رەمزى لېپىسراۋىتى و كارگوزارى.

مرۆڤى نوئى، خاۋەنى رۆحى بنىاتنانە و دژى ھەموو جۆرە قەتەس بوۋىنكە. دەزانىت چۆن خۆى نوئى بكاتەو و پروداۋەكان پام بكات. وە ھەمىشە لە پېش ئەو چەرخەو دەپرات كە تىايدا دەژى. دەپرات، بە كۆششيك كە لەودىو سنوورەكانى ئىرادەويە، بە شەوقەو و پشت بەستوو بە خوا. لە ژيانى ئەودا رەچاوكردنى ھۆكارەكان و تەوەككول ھېندە لەناو يەكدان، كەسانى نەزان لەوانەيە و ابزانن ھۆكارپەرست ياخود جەبرىيە. كەچى ئەو نە ئەمىيانە و نە ئەويان، مرۆڤى نوئى كەسىكى تەواو ھاوسەنگە.. رەچاوكردنى ھۆكارەكان بە ئەرك دەزانىت و، تەسلىم

بوونیش به خوی گهوره به داخوازی نیمان ههژمار دهکات.

مرۆقی نوئ دۆزهروه و ههلمهتبه ره. هه موو پۆژیک له قوولایی بوونیدا و له فراوانی فهزادا، ئالای خۆی به سهه قه لای نوپوه هه لدهواسیت و، ده رگا نهئینییه کانی ئاسۆ و دهروونه کان ده کاته وه. چه ند له سایه ی نیمان و مه عریفه تدا بگات به ئه ودیو په رده ی بوونه وه ران، ئه وه نده زیاتر باله کانی ده کرتنه وه.. له دوورتر و پاشان له دوورتر ده نیشیته وه.. تا رۆژیک دیت "خاک" به و شتانه ی له سینه ییدا شار دوویه تیه وه بانگی ده کات، گه وه هری قوولایی ده ریاکان به عه سا ئه فسووناوییه که ی ئه و دینه ده ر.. ئاسمانه کان ده رگا کانیان ده خه نه سه ر پشت و پئی ده ئین "فه رموو!"

چند

نامور کاربند

چەند نامۆزگارىيەك

ھاورپى! ھەتا لە ژياندايت دەرگاي ھەست و بىر كوردنەوہ و دلت
 بەرپووي ھەموو جۆرە كاني خراپەدا دابخە! ھەميشە لە سنوورى
 رەزامەندى خوادا بەدواي باشتري و جوانتري و راستتريندا بگەرپى!
 سەر جەم قين و نە فرەت و رەقەكان بە زلەلەيەك فریدە ئەوديو چيای قاف
 و، سنگت بۆ خۆشەويستى و مرۆفایەتى و چاکەكارى بخە سەر پشت!
 راکە بە دەم يارمەتى ئەوانەوہ كە داواي يارمەتى دەكەن، نازار و ژانى
 بيماران و يینەوايان تيمار كە!

خۆت تەرخان بکە بۆ شەرکردن لەدژی ئەو تاريکييانەى كە چەندين
 ساللە سەر زەوييان تەنيوہ و، خۆت يەكلايى بکەرەوہ بۆ پەواندەنەوہى
 خالە تاريکەكان بە مەشخەلى زانست و عيرفان! وە ھەتا تەمەن ماوەت
 دەدات بۆ ساتيکيش لە بەرەنگارپوونەوہى ئينكار و ئيلحاد و نەزاني دوا
 مەكەوہ!

لەژىر ئەو پرووناكىيانەدا رېئى بىكە كە خۇاى گەورە ناردوونى، پىش و دوا و، پاست و چەپ و، پۇچ و دلت بەمانە پۇشن بىكەرەو! بزانه ئەگەر وىژدان و مىشكت لە زانستى حەقىقەت و، دلېشت لە پرووناكى ئىمان يېبەش بېت، ناتوانىت لە بىر كىردنەو خراپەكان دەربازت بېت و، ئەو رېنگايانەش نادۆزىتەو كە دەگەن بە مرۇفايەتى و خۇشەوېستى و بەها بالاکان...

ھەرگىز لە پاستى و رېنگاى پاست و فەزىلەت لا مەدە، ئەگەر چى تالېش بېت! ئەو كاروانانەى كە بەرەو خۇشەوېستى خوا و خزمەت كىردنى مرۇفەكان رېيان گرتووتە بەر، ھەمىشە لەم وىستگانەو بەرېئ كەوتوون و، بە گرتنەبەرى ئەم گوزەرگايە بەردەوامىيان بە گەشتەكەيان داو.

كەمتەرخەمى مەنوتنە لە خۇشويستىن و بەزەبى ھاتنەو بە بچووكەكان و رېژگرتنى گەورەكاندا! ناگادارى ھەموو ئەو بەھا و پەيوەندىيانە بە كە تاكەكانى نەتەو بەيەكەو دەبەستىتەو، وەك يەكىتتى دىن و، يەكىتتى نىشتمان و، يەكىتتى نامانج.. بزانه چۆن پرووبەرووى ھەموو ئەو نامۆبوون و دژىەكى و لاسايە كۆرئانەيە دەوەستىتەو كە دژى پۇحى نەتەوون و، ساتىكىش دوا مەكەو لە پاراستنى خود و ناوەرۇكى خۇت!

باوەر بە پىرۆزى كار و كۇشش بىكە، ھەرگىز نەكەيت بىكەوتە گومانى ئەوەى كە خەلكانى تر ناچارن بەخىوت بىكەن و ژىانت دابىن بىكەن! بزانه كە تۆ لېپىسراويت لە خزمەت كىردنى مرۇفايەتى، نەك مرۇفايەتى لېپىسراو بېت لە خزمەت كىردنى تۆ. بزانه و باوەرپ ھەبېت

كە تەنھا ئەگەر "مىنىتى" تەت لە ئاگرى پاكژ كەرەھى فېداكارىدا بسووتىت
و بىتت بە خۆلەمىش، ئەوسا بە كەلكى شتىك دىت و نرخیكى دەبىت!

بزانە و دۇنيا بە كە ھاتنەدى ھىوا گەورەكانت و گەبىشتن بە بەختەوهرى،
بەئەندازەى پام بوونت بۇ ئىرادەى خواىى، دەستت لىيان گىر دەبىت و،
لەبرى ھىز و توانا و وىستى خۆت، پەنا بۇ توانستى رەھای ئەو بېه!

ھەردەم بە ھەلەداوان پاكە بەرەو ھەرنىمى گەرموگورى عەشق و
خۆشەووستى و ۋەفا، بەتەواوى متمانە بە كارىگەرى نەرمكەرەھى
ئەوان بکە! ۋە ھەرگىز لە يادت نەچىت كە بەم كلىلە ئەفسووناووبىانەى
كە بەدبىھتەر لە ناخى تۇدا داىناۋە، تەنانەت ژەنگاوبىترىن قفلەكانىش
دەكرىنەۋە!

سروشتر

سینوئتراو

سروش‌تی شیون‌تراو

سه‌رتاپای سروشت وه‌ک پ‌شان‌گایه‌کی شته سه‌رسوور‌ه‌ینه‌ره‌کان وایه، به‌لام ن‌یمه له‌بری "پ‌شان‌گا"، زیاتر پ‌یمان باشه پ‌یی بو‌ترت "کت‌یب". چونکه ن‌یمه وه‌ک کت‌یب‌یک ده‌یخو‌ت‌ینه‌وه و، هه‌ستی پ‌یی ده‌که‌ین و، به‌ چه‌شنی روان‌ین بو‌ نه‌خشه ره‌نگاو‌ره‌نگ و زیندوو و زاخاو دراوه‌کانی کت‌یب‌یک، ته‌ماشای ده‌که‌ین و ل‌ئی ورد ده‌بینه‌وه. هه‌موو به‌یانیه‌ک به‌ به‌ژن و بالای‌ پ‌رازوه و بریقه‌دار و سه‌سوور‌ه‌ینه‌ریه‌وه و، وه‌ک سه‌رچاوه‌ی ژیان و گیان له‌ به‌رده‌هماندا ده‌یی‌نین و سه‌رمه‌ست ده‌بین.

به‌تایبه‌ت نه‌و کاتانه‌ی که‌ نه‌م پ‌شان‌گا و نه‌م کت‌یبه‌ ه‌ینده سه‌رسوور‌ه‌ینه‌ر بوو که‌ له‌ خه‌ونه‌کاندا ج‌یی نه‌ده‌بووه و، وه‌ک داوت‌ک وابوو بو‌ راو‌کردنی خولیا و خه‌یاله‌کان و، که‌شتیه‌کی مه‌زن بوو که‌ چارۆ‌که‌کانی به‌رووی عه‌شق و خو‌شه‌ویستیدا والا‌ کردبوو و، چه‌شنی ئاو‌یزه‌یه‌ک که‌ هه‌زار و یه‌ک چرای له‌ناودا بی‌ت، به‌ په‌نجه‌ نوورانیه‌کانی ناما‌ژهی بو‌ جیهانه‌کانی نه‌ودییو ده‌کرد. ته‌پۆ‌لکه‌ زوم‌پروتیه‌کانی، دۆ‌له

فینکھکانی، دارستانهکانی که هزاران زینده‌وهر تییدا دهسله‌ملانی یه‌کترن و گه‌مه له‌گه‌ل یه‌کدی ده‌کهن، نه‌و باخ و بیستانانه‌ی که باخچه‌کانی به‌هشت یادی مروّف ده‌خه‌نوه، جریوه جریوی بالنده‌کانی، خشه‌ی پیی میرووه‌کانی، نه‌و به‌ره‌کعت و میهره‌بانیه‌ی که له‌ئاسمانه‌وه ده‌بارت، وه له‌ به‌رامبهر نه‌م به‌ره‌کعت و میهره‌بانیه‌دا، به‌ه‌لقولانی سوپاس و ستایش له‌ سینه‌پاکه‌کانی سهر پووی زه‌وی و به‌رزبوونه‌وی به‌ره‌و ئاسمانه‌کان، لایه‌نینکی جیهانی دواروژی به‌رجه‌سته ده‌کرد...

به‌لج، نه‌و دلانه‌ی که به‌م شیویه هه‌ست به‌ سروشت ده‌کهن، وه‌ک نه‌وی هوگری هه‌موو نه‌و ده‌نگ و نه‌غمه و ره‌نگ و تام و بوئن و جوانییانه بن که ده‌ستی قودرته له‌ سنگی سروشته‌وه هه‌لیانده‌قولینیت، نه‌یانده‌توانی خویمان بگرن و هه‌موو نه‌مانه نه‌بینن و، تامی نه‌کهن و، ده‌رده‌لیان له‌گه‌لدا ساز نه‌کهن و له‌گه‌لیان نه‌که‌ونه گفتوگو. چونکه نه‌ونده له‌گه‌لیان تیکه‌لاو بووبوون، وه‌ک چون له‌ به‌رامبهر خوارده‌ن خویش و به‌تامه‌کاندا لیکه‌پژینه‌کانمان ده‌که‌ونه جووله، وه‌ک چون کاتیک نه‌ی ده‌بینن بیج ویستی خویمان شتیک له‌ به‌رده‌م خویمانوه ده‌لیین... به‌ هه‌مان جوړ، نه‌و رۆحه‌پاکانه‌ش که به‌ تیرامان له‌ سروشت سه‌رمه‌ست بوون، له‌ ههر نیگایه‌کدا، هه‌ست به‌ شتانی جیاواز ده‌کهن له‌مه‌ر جیهانی نه‌ودیو و ده‌هه‌ژین.

هه‌روه‌ک چون کۆشکێک و میوانخانه‌یه‌ک جگه له‌ ده‌رخستنی نه‌و جوانی و وردی و ناسکییه‌ی که تیا‌یدایه، له‌ پشتی نه‌و کۆشک و میوانخانه‌یه‌وه شتانی‌ک به‌ گورتماندا ده‌چپینیت سه‌باره‌ت به‌ به‌دییه‌نه‌ره‌که‌ی، به‌هه‌مان جوړ

ئەم پېشانگاي سروشتى كە بەرھەمىكى ھونەرى سەرسوۋرپەننەرە، لە پشتى ئەم بوونەۋەرەنەۋە پېشانمان دەدات كە: كەسك ھەيە بەدەدەھىنەتت و بوونى پې دەبەخشىت، پېكوپىكى دەكات و ياسا و پېساي بۇ ديارى دەكات، لە ھەر سەنەتەتەكدا كە خستوۋىتە روو خۇى دەناسىتەت، بەلام لەبەر مەزنىيە رەھاكەى بەتەۋاۋەتى پەى پې نابرەتت و سەرچاۋەى راستەقىنەى ھەموو جۆرەكانى پېسا و جوانىيە. بەلى، ئەمە بە گونى وىژدانەكاندا دەدات و مەستيان دەكات.

ئەندازيارى لە سروشتدا دەستلەملانى ئاسمانەكان بوۋە. دەرکەۋتى شاخە بەسام و شكۆكان ۋەك ئەۋەى كە سەريان خستىتە سەر كۆشى ئاسمان و، وئەى ئاسمانەكانىش ۋەك بەلى خۇيان پادەستى ئەم ئارەزۋى وىسالە گەرموگور و بەھىزە كرىتت.. بەلى، ئەم ئەندازيارىيە ناماژە و نىشانەيەكى چەند شىرەنە! خەيالى مرؤف، بە چەشنى نىشتەۋە و فرىنى ھەنگەكان لەم گول بۇ ئەو گول، بە گەران بەسەر درەۋشانەۋە جوانەكانى سروشتدا ھەتا ئاسۇ دەفرەتت... كاتىكىش دەگات بەۋى، ديسان دەست بە گەشتىكى نوئ دەكات و، دەبىنەت پېگاکان بەرەۋ رەھايى ئەۋدىو ئاسمانەكان درىژ دەبەنەۋە. ھەر بۇيە لە قولايى پۇچىدا ھەست بە مۇسقىاي نەمرى دەكات. ئەۋانەى كە تۋانىۋانە ماۋىيەكى دوور و درىژ بە خۇيان و خولياكانيانەۋە لەم جىھانەدا بىننەۋە، شاد دەبن بەو خۇشەۋىستە راستەقىنەيەى كە بە سەۋداى ئەو ئاگرىان گرتوۋە و ھەست بە ھەسرەتى جوۋدايى دەكەن لە وىژدانىاندا. ۋە ھەرگىز ھەز ناكەن لەم خەۋنە شىرەنە بىدار بىنەۋە...

نهوانه‌ی که له دَل و رۆح و ویزدانیاندا هه‌زار و یه‌ک تام و چیژ خوڤه‌ی دیت و برپاریان داوه‌یه‌کینک بن له رپیوارانی ئەم کاروانی عیرفانه، سروشت به‌خۆی و دیمه‌نه‌خه‌مه‌رۆپن و، ته‌پۆلکه‌ره‌نگاو‌ره‌نگ و، چیا مه‌ست و، باخچه‌خومار و، رپوویاره‌به‌خوڤه‌کانی، هه‌موو تیکرا و پینکه‌وه سروودی "یه‌کتایی، یه‌کتایی" ده‌چرن. به‌ئێ، به‌تایبه‌ت له‌وه‌زی به‌هار و هاوندا، سروشت پێشانگای جوانی و نیشتمانی خو‌شی و که‌یف و سه‌فایه‌.

هه‌موو لایه‌ک و سووچینکی ئەم کتیب و پێشانگایه‌ مه‌زنییه‌کی جیاواز و، هۆنراویه‌کی ناوازه‌ و، نه‌فسوونینکی دانسقه‌یه‌. ئەو، به‌م جوانییه‌ جو‌راو‌جو‌رانه‌ و، به‌و ره‌نگ و شکل و شیوه‌ جیا‌جیا‌یانه‌ی که‌ چه‌ندین په‌هه‌ندی جیا‌واز ده‌به‌خشن به‌ جوانییه‌کانی و، به‌و به‌ژن و بالاییه‌ی که‌ سنووری خه‌یال تیده‌په‌رینیت، وه‌ک شاجوانینکی بی‌هاوتا‌وایه‌ له‌ پینشپرکیتی جوانیدا و، وا له‌ مرۆف ده‌کات بلیت "جوانتر له‌وه‌ی که‌ هه‌یه‌، مه‌حاله‌!". ئەو رۆحانه‌ی که‌ بیداربوونه‌ته‌وه‌ له‌م گه‌له‌ری و پێشانگایه‌دا، قوولتر له‌ "بوون" تیده‌گه‌ن و، له‌ هه‌موو شتی‌کدا مۆسیقایه‌کی جوانیی ده‌یستن... له‌ دیدی ئەم دله‌ سه‌رمه‌ستانه‌دا دره‌خته‌کان "هو" ده‌چرن و سه‌ما ده‌که‌ن، گوله‌کان به‌ زمانی تایبه‌تی خو‌یان به‌دییه‌نهری مه‌زن ناشکرا ده‌که‌ن و، زه‌مبه‌ق و وه‌نوشه‌ و می‌خه‌ک و ژاله‌ و یاسه‌مین و شه‌بوو و لا‌ولا‌ویش به‌ دیمه‌نی جوان و بۆنی خو‌شیان، شتی‌کمان ده‌رباره‌ی ئەو جوانییه‌ نادیاره‌ بی‌ده‌لین. لێ‌ده‌دا کات هینده‌ به‌ قوولیی هه‌ستی بی‌ده‌کرت، وه‌ک ئەوه‌‌وایه‌ مرۆف به‌ یه‌ک جار هه‌ست به‌ هه‌موو ئەو جوانییا‌نه‌ بکات که‌ نه‌وه‌ی مرۆف به‌درژیایی رۆژگار بینویه‌تی و بیستویه‌تی و هه‌ستی پێیان کردووه‌...

به تاييهت هه نديك شوين كه وه رزه كانی هه رگيز گۆرانی به خووه نهديوه و كه شوه واکه شی دهستی خه زانی بهر نه كه وتوه، هينده قول و نه وهنده سه رسوور هينه ره، وه كه نه وه وایه مرؤفه كان لیره دا نزيك بينه وه له دوایين كه نار و سنووری جوانی، كاتيكيش نزيك ده بنه وه، ئیره و نه وديو له ناو یه كدا و پيكه وه ده بينن. له بنا ره كانی ئیره دا حونجه ی جوانیيه كانی به ههشت ده كه ن و، له كانیا وه كانی ئیره دا خوړه ی رووباره كانی به ههشت ده بیستن و، له له رینه وه ی دره خته كانی ئیره دا ههست به شه با ی باخچه كانی فيرده وس ده كه ن... به كورتی، له روخساری هه موو جوانیيه كانی ئیره دا بوئی جوانیيه هه ميشه یيه كان ده كه ن و، ده بينن و، تیده گه ن كه ته مه نی كورتی مرؤف به شی هه موو نه م جوړه چيژانه ناكات و، هه ر بو یه به ئاره زووی نه به دييهت ده خرؤشپن و، پاشان روو ده كه نه نه و خاوه ن توانسته ره هایه ی كه ده توانیت نه م ئاره زووه گرنگ و به نرخه به ينيته دی.

نه م كتيبه مه زن و نه م پيشهنگا سه رسامكه ره ی سروشت كه له لایه ن خاوه نی ميه ره بانى ره هاوه به دييه تراره و به مه بهستی حه وانه وه و خوئندنه وه و تيرامان به مرؤف به خشراوه، به داخه وه نه مرؤ به قه ده ر تۆبه لنيك خوئ و خاشاك گرنگی و بايه خى پي نادريت. نه ك هه ر گرنگی پي نادريت، به لكو پارچه پارچه بووه و له هه ر چوار لاوه رووبه رووی ده سترئزی و هه لمه تی بوگه ن كردن و به بيابان كردن بووه ته وه.

نه و هه وایه ی كه عه رشينكى مه زنی نه مر و ئيراده يه، نه مرؤ ئیدی عيفريتتيكى دوو كه لاوی و گهرداوتكه شه پوله كانی پرن له رق. ناویش كه سه رچاوه ی ژيان و ميه ره بانى خوايه، بووه به لافاوئكى ترسناك

و جۆگەلەيەكى قيرى داخراو بەرۋوى ژياندا. خاكىش كە بە وىنەي خەزەندەدارى بەخشىن و سەخارەتى خاۋەنى مېھرىبانىي رەھا وايە، گۆرپاۋە بە ۋلاتى مەرگ و وشكايىيەكى بىي فەر و، بىيابانىكى بىي سەوزايى كە سىستەمى ژىنگەيى تىكچۈۋە...

ۋەكو ھەر شتىكى تر كە بە سپارەدە پىمان بەخشراۋە، ستەممان لەم كىتېبە بەرجەستە و لەم پىشانگا مەزنىش كەرد. ستەممان كەرد لەم دەشت و كۆسارانەي گۆرپىمانن بە بىيابان.. ستەممان كەرد لەم رۋوبار و كانىاۋانەي پىسمان كەردوون.. ستەممان كەرد لە خاك و ھەوا.. ستەممان لەم دارستان و باخ و باخچانە كەرد كە ھەنووكە وايان لىن ھاتوۋە بە كەلكى ژيان نايەن.. راسترە بلىين، بەۋەي ئەم دىنا جوانەي كە ھاۋشىۋەي بەھەشت بوو گۆرپىمان بە دۆزەخ، ستەممان لە خودى خۇمان كەرد..!

ئەگەر مەرۋفەكان ئەم دىنايەي كە پىسيان كەردوۋە و رىساكەيان تىكداۋە، سەرلەنۋى ناۋەدانى ئەكەنەۋە و نەيگەيەننەۋە بە جوانى و شكۆمەندىيەكەي جارانى، بىي ھىچ گومانىك ئەم دىنا جوانە، بەھۆي تۆفانى نوح و رۋوداۋە ھاۋشىۋەكانىيەۋە، ۋەك وىرانەيەك دارۋپەردوۋەكەي دەپروخت بەسەرماندا.

روزانه پیرۆز

ژانى پىرۆز

ئادەمىزاد پىنوارنىكى ئاۋارە و نامۇيە لەم دىنبايەدا و لە پىناۋ دۆزىنەۋەي خۇي و گەيشتن بە ناۋەرۈكى خۇيدا، ناچار بە گەشتىكى دوور و درىزى وا كراۋە كە مەترسى زۆرى تىدايە و، تەسك و تەنگە بەرە و، بە نىۋ چىا سەخت و ئاۋە قوۋلە كاندا تىدە پەرىت. ئەو، پىۋىستە لەم رىيە درىژدا كە نايىناسىت و نايىزانىت، بەرەنگارى ئاستەنگە كان بىيىتەۋە و، سىنگ بداتە بەر نارەھەتتىيە كان و، دەرىنەندە كان بىرپىت و، بگات بەو ئامانجەي كە بۇي دىيارىكراۋە. چۈنكە گەشتىكى لەم جۆرە يەك جار بە نىسىيى مروفت دەيىت و گەيشتىنى تاكىش بە نەمرى، تەنھا بەم گەشتە تاقانەيە بە دەست دىت.

لەراستىدا ئەم گەشتە تەنھا تايىبەت نىيە بە مروفتەۋە، بەلكو ھەموو بە دىھاتورىيەك بە گۆرۋەي پلەكەي، لە گەل ھاتنى بۇ جىھانى بوون، پىۋىستىيى گەشتىكى پىر چەرمە سەرى لەم شىۋىيە لە گەل خۇي دەھىيىت. پاشان تا ئەو كاتەي دەگات بە پىناسى تايىبەتى خۇي و، بە ناۋەرۈكى

خۆيەوه دەردهكهوئت و، تەنانەت جارى وا هەيه ده گۆرئت به بوونئكى تر، بۆ ساتئىكىش ناوهستئت و، پشوو نادات و، لەم قالب دەرئزئته ئەو قالب و، بەردەوام لە گۆراندایه.. گۆرانیكى بەنازار و ژان، هەموو ساتئك چەند جارئك دەمرئت و زبندوو دەبئتهوه...

ناوهكان تا گەرمى نەبئن و نەبن به هەلم، ناگەن به روونئى. تۆو هەتا نەتەقئت و نەرئزئت، ژيانئى چرۆ و گۆل نایەتە بەرەهم. رووبارەكان بەردەوام بەخوڕ دەرئزئن و هەميشە دەكئشن بە تاشەبەردەكاندا، بەمەش دەپالئورئن و خاوئن دەبنەوه و، دەگەن بە ناستئى دلۆپەكانئى چاوى هەور.. بە بئى بە فر و باران بەهار نایەت، ئەگەر بشيەت نرخئى نازانرئت. ئالئوون لەو نرخ و برئسكەيەئى كە بەدەستئى دەهئبئت و، پۆلاش لەو بەهئزئى و خۆراگرئيهدا كە خاوەنئيهتئى، قەرزارئى ئەو مەنجهل و قازانانەن كە تئياياندا تئاوئەتەوه. خاكئى رەق و تەق بە ئەندازەئى ئەو هەورەگرمانەئى كە بەسەرىدا دەبارئن، دەبووژئتەوه و هەلئدەئاوسئت و دەگات بە ناستئى داكئيهتئى كردن بۆ هەزار و يەك گۆل و رپئحانە. تارىكئى لە باوهشئيدا رووناكئى گۆش دەكات و لەكۆتائئيشدا بە زيانئى خۆئى دەشكئتەوه. زستان، هەميشە نامئيرئى جۆلاكەئى لەپئناو هاتئنى بەهاردا دەجووئئبئت. لەبەر ئەمەيە كە هەموو زستانئىك بەهار و، هەموو شەوئىك رۆژئىكئى لەدوايە. مردنەكان لەپئناو ژيانەوه و نازارەكانئيش لەبەر خاترئى ژيانئىكئى رەنگاوپرەنگترن. تاك، بەدرئزائئى ژيانئى هەزاران جار دەمرئت و دەژئيهتەوه و، بەمەش لە پەستانە تارىك و خەلئەتئنەرەكانئى "مەن" رزگارئى دەبئت و، دەگات بە نەمرئى لە رۆحدا. كۆمەلئش بەو ژان و رەنجەئى دەكئشئت و، بەو بەرئەست و ناستەنگانەئى دئنە رپئى، كامل دەبئت و دەگات بە هەتاهەتائئى.

ئاي چەند بەچىزە مردن و ژيان لەپىناو گەيشتن بە نەمرى! چەند
خۆشە ھەموو پراوھشاندىن و تەكاندىك بە ناگادار كوردنەوھەك بزائىن و،
دواى ھەرىھەك بەمانە خۇمان راپىسكىتىن و بىيەنەو ھەر خۇمان! چ
پالەوانىتتەيەكە لە كاتى تىپەرپوون بە ھەزار و يەك كەندەلاندا بىچ ھىوا
نەبىن و باوھش بەكەين بە داھاتودا!

ئەوانەى كە بە باوھر و شعورەوھ دەژىن، لە رووناكى بىر كوردنەوھەكانياندا
بە جووتىك بەلى ھىوا، دەفرن بەسەر ئەم خانەى پر مېحنەت و دەريا پر
لە خوتىن و زووخواھەكانى ناويدا. دەزانن بۇ پاك بوونەوھ و پروون بوونەوھ
ھاتوونەتە ئىرە.. دەزانن لەم رېيەدا وەك "نەسىمى" پىستيان دەكەنرەت
و چەشنى "مەنسور" دەدرىن لە دار. چونكە قەھر و لوتف دەناسن و،
لەناو نەخۆشيدا بەدواى دەرماندا دەگەرپىن. ھەرچىيەكيان بەسەر بىت،
بەوھەرى چىژ و سەرسامىيەوھ تەماشاش دەكەن و ھەرگىز دووچارى
شلەژان نابىن. نەك ھەر دووچارى نابىن، بەلكو ھەموو كارەساتىكى نوئ
لە سىنەى نەواندا وەك مەزراپى 'لى دىت كە نەغمەى نوئ دەھىنەتتە
مەيدان و بە جۆش و خرۆشى نوئ دەيانھەژىنەت. زريان و بۆران بۇ
لوتكەى شاخەكان چى بىت، نازار و ژانىش بۇ ئەوان ھەمان شتە.
تەنانەت لە پروويەكەوھ ژيانى بىچ نازار سەبارەت بە ئەوان، مردن و
نەشكەنجەيەكى وەھايە كە ناتوانن بەرگەى بگرن. بەتايبەت ئەگەر
مىللەتەكەيان لە نازاردا بتلەتتەوھ و بەھا نەتەوھىيەكان. بە بەردەوامى
پر ووخىنرەن!..

۱. مەزراپە بەو نامىزە مچووكە دەوتىرەت كە مۇزىك ژەن بە پەنجەى بەكارى دەھىنەت بۇ جولاندىن تال و ژىنەكانى
نامىزە ژىندارەكانى مۇسقىا.

بەندە شىكۆدارەكانى خۋاى گەورە بۇ ساتىكىش لە بەلا و موسىبەت جودا نەبوون، ئەوانەش كە پىشى نەتەوہەكانيان كەوتوون و گەياندووويانن بە پروناكى بە ھەمان شىۋە ... ئىمامى ئەبو حەنەفە كە بە ھزرى تەپ و پارا و رەچەتە نايابەكانى يەكىكە لە رابەرە نەمرەكانى گرۇى مرۇف، بى ئەدەبانە شەكەت كرا و، لە كونجى زىندان توند كرا. ئىمامى ئەحمەدى كورپى حەنەبەل چەندىن سأل وەك مرۇفكى تاوانبار دووچارى نزمترىن و خراپترىن جۆرەكانى ئەشكەنجە كرايەوہ!.. سەراھسى فەرھەنگە مەزنەكەى (المبسوط)ى لە بنكى ئەو بىرەدا نووسى كە تىايدا بەند كرابوو. وە چەندەھا رەنجدەرى ترى وەك ئەمانە... ئەم رۆحە كاملانە لەكاتىكدا نازار و ئەشكەنجەكان ئەوانى دەگوشى، سەريان لەناو ئاسمانەكاندا بوو و، بە دلە رۆشنەكانىشان لە رىنگاى بوژانەوہى مىللەتدا، ھەرىكەيان دەبوون بە سەرچاويەكى پروناكى. كامپائىلا لە زىنداندا و سىرقاتىس لە دىليدا و دوستۇيۇسكى كاتىك لە بەدىخانەدا كارى سەختى پى دەكرا، خۇيان دۆزىيەوہ و لە دلئى نەتەوہەكانياندا بە نەمرى مانەوہ...

ھەركەسك بىرى خزمەت كردن بە مرۇفايەتى ھەلبگرىت، پىوستە بزائىت كە فەرمانبەرىيەكەى پىرۆزە و رىنگاكەى درىژە و، لەم رىنگايەشدا پروبەرپرووى چەندىن شەپ و خراپەى جىاواز دەيىتەوہ و، لە ھەموو سەر سووچىكدا لووتى ھەلدەتەقېت بە لووتى مەرگدا و، وەك خوتىرپىژ و سەرسەرىيەك سووكايەتى پى دەكرىت و، تەنانت زۆر كات مەحرۇوم دەكرىت لە مافە سەرەتايىيەكانى ژيانى مرۇفانە. بەلى، دەيىت ئەمانە بزائىت و سەرى لەپىناوى ئەم كاروانە پىرۆزەدا دابىت. ئەگىنا دەگونجىت ھەندىك لەو رۆحە كال و كرچانەى كە ژان و نازار ناناسن،

بەھۆى ھەندىك نارهەھەتى و بېبەشبوونى كەم نرخەو، رېنگا و ناراستە بگۆرۈن.

ناخ، پۇھى ھەزار! دەتەوئەت باران ببارت، بەلام ناسمان نەگرمىئەت. ھەموو لايەك سەوز بنوئىئەت، ۋەلى ھىچ تۆۈنك نەپووكىتەو. داىكان مندالىان بىئەت، بەلام ژان نەيانگىرئەت... واتە دەتەوئەت بازىنەى فراوانى چەرخى فەلەك و رېسا پېر لە دانايىيەكەى، بەگۆرەى نەندازەكەى تۆ بچوولئىتەو! نەخىر، نەخىر! تۆ نەھاتووت بۆ ئەم جىھانە تا تەنھا رابوئىت و لەبەر خاترى ھەوا و نارەزوۋەكانت بۇئەت. بەلكو لەپىناو دەرگەوتنى توانا و لىھاتنە مەۋىيەكانت و، چرۆ كەردن و سەوز بوونى ئەو بەھا بلىندانەى كە لە ماھىيەتتەدە پەوانە كراوت و، نىزاوت تا ناخ پەروناك بىئەتەو و ئەركى ئاۋرئەنەكە بگىرئەت ئەستۆ لە بەرامبەر خاۋى گەورەدا.. ھەر بۇيە جار لە دواى جار دەخىئەتە ناو مەنەجەلە گەرمەكانەو و، فلچە زىرە بزمار ناساكان دەتېرۋوكىئەن و، چەندىن بار دەھەژىنرئەت و رادەوھەشئىرئەت!

رېنگا ئەمەيە، رېسا ئەمەيە، ئەوھى تىرى ھەمووى ھەوا و نارەزوو و خەلەتانە!

(وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)

"خاۋ مەبنەو و خەم مەخۇن. ئەگەر باۋەردار بن بىنگومان سەركەوتوون!"

ئەمەيە مەلھەم بۆ دلەكان، ھەر ئەمەيە نەفەسى ژىانبەخش!

هينئر ر دوعا

و پارٽنوه

ھىزى دوعا و پارانەوہ

كاتىك شەوان بەو پەردە پاك و بىنگەردەى ھەموو بوون دادەپۇشىت، ھەندىك پۇحى تارىك ھەست بە تەنيايى و نامۇيى و داېرانى تەواوہتى دەكەن لە ھەموو شتىك. لە كاتىكدا تەنانت لە تارىكتىن كاتەكان و، تەنھاتىن شوئەكان و، چۆلتىن بىبابانەكاندا، ھەمىشە "ئەو" لە گەلمانە. ئەو، ھاودەمى نامۇيان و، كەسى بىنگەسان و، چارەى بىچارەكانە.

تەنھا ئەوہ كە پەى بە دلە شكاوہكان دەبات و، دەرمان دەئىرئت بۇ برىن و زامە بەسۆكان و، تەنيايى و ترس و ئەندىشەكانمان بەو شەمالانە دەسپىتەوہ كە لە لاي ئەوہوہ ھەلدەكەن. ئەو كەسەى رپو لە ئەو بكات، ماناي وايە رپووى لە دەرگايەك ناوہ كە بىنگومان دەكرتتەوہ، ئەوہش كە لەو دەپارپتەوہ، گەيشتوہ بە داواكارى و پىداويستىيەكانى.

ئەوانەى كە لە سىماى بەدئىھىتراواندا "ئەو" دەناسن و لە وىژدانىاندا ھەستى پى دەكەن و دەپچىژن، ئىدى سەبارەت بەوان شتىكى تر نەماوہتەوہ

بۇ فېربون. پارچەكانى زانست لە مېشكى ئەوانەدا كە گەيشتون بە مەعريفەتى ئەو، دەگۆرپن بە كۆمەئىك گومەزى پىرۆزەبى كە لەسەر ستوونى ئەلماسى راگىربون. لەو پۆحانەشدا كە ئەو ناناسن، زانستەكان دەبن بە وھەم و، بوونىش كە بابەت و كەرەستەى زانستەكانە، دەگۆرپت بە چەند تەرمىكى يىگيان.

لە ھەرىمى پروناكى باومرھىنان بەودا سەرتاپاى بوون پروون دەبىتەو و، بىر و بۆچوونەكان لەمەر بوونەوەر و پرووداوەكان خاوپن دەبنەو و، ھەموو شتىك بەخوڤ پرووو ئەو دەپرات. ئەوانەى كە لە چوارچىوئەى ئەم ھەست و بىرکردنەو پاك و يىگەردانەدا، دەزانن چۆن لەو نزيك ببنەو و لىي پارپىنەو، كامەرانتىنى مرۆفەكانن.

كاتىك ئەمەت زانى، لە دەشت يان چيا، لە شار يان چۆلەوانى، لە شو يان لە پۆژدا و، ھەستت بە تەنھايى كرد، ھەستە و بە ھەموو بوونت پروو لە ئەو بكە و، دەرگاكانى دلت بۆ ئەو بكەرەو و، يەك يەك نازار و ژانە بچوك و گەرەكانت و، ئارەزوو و خۆزگەكانت بۆ ئەو ھەلپىژە! دەبىنىت نازارەكانت نامىنن و، ناپرەحەتتەيەكان شوئى خۆيان بۆ ئارامى و ناسوودەبى جىدەھىلن و، ھەست دەكەيت ھەموو سووچ و قوژبىنىكى پۆخت شەنبەى ئاوپلېدانەو دەيگىرتەو.

لەوانەبە تۆ ھەرگىز نەتوانىت بە پىوەرە ماددىيەكان ئەو ببىنىت و بىناسىت. بەلام ئەو ھەموو چركەساتىك بە ھەزار و يەك ئامازە و نىشانە بوونى خۆى دەدات بە گۆپى وىژدانندا و، وات لى دەكات ھەست بە نزيكى ئەو بكەيت لىتەو و، جاروبارىش لىوى دلت بە خەندە دەپراژنىتەو.

شەوان وەکو چەند بناریکی کراوە وایە بەرپووی ئەم چەشنە بەرەکەتانەدا. ئەو پڕۆخانەی کە بە حەقیقەت بیدارپوونەتەو و دلایان کردوو بە ئاوێنەیک لە بەرامبەر درەوشانەو و رەنگاوپرەنگەکانی خۆی گەورەدا، لەسەر بەرمالەکانیان کەمەین دادەنێن و دەچن بۆ شکاری درەوشانەو و بریسکەکان. تۆش کاتیەک بە تەنھا مایتەو، بە بنارەکانی شەودا بگەرێ! بزانه کە ئەوی جیژوانی یارە و، خولەکەکانیش کاتی خەلۆتەن، بە هەموو هەستت داخڵی حزووری ئەو ببە و، یەک بە یەک نەینییەکانی دلت بۆ ئەو باس بکە! نەخۆشییەکانت تەنھا بۆ ئەو بکەرەو، لە حزووری ئەودا بنائێتە و، سەر بنێ سەر ئەو بەرمالەیک کە بە یەکەم هەنگاوی رێی گەیشتن بە ئەو دادەنرێت و، چاوەروان بە...! دەنگی کرانەوی یەک بە یەکێ دەرگاگانی جیهانی ناووەت دەبیستیت و، هەست بە توانەو دەکەیت لەژێر رێژنەی پروناکیی بونی ئەودا، وەک دلوێتیک کەوتیبێتە دەریایەکەو، لە پرووی ژمارەو لەناو دەچیت، بەلام دواتر لە مەیدانیکدا کە سەروو ژمارەیک، تیکەلاو دەبیت لە گەڵ شەپۆلە مەزنەکانی زەریاکاندا...

هەمیشە پالت پێو دەنێت بۆ قوولتر و فراوانتر و بەرزتر. بە ئەندازەی توانای هەلدانی چارۆکە لەم قوولاییە یەک لەدوای یەکەدا، خۆت وەک کەسیک دەبینیتەو کە لە هەرئەم دەست لێنەدراو و سەرسوورپهینەرەکانی ئەودایو، نزارە پەهاکانی بەهەشتدا، سەیران بکات و بچووتەو. وە لە گەڵ هەموو هەنگاویکی نوێدا، لوتفیکی جیاوازی نزیکبوونەو لە خوا دەبینیت.

ئەو پڕۆخانەى كە جگە لە دەرهوه هیچی تر نابینن و، ناگەن بەو مەزنى و قوولایی و فراوانییەى كە لە ناخیاندايە، هەمیشە لە تاریکییەکاندا دەچەقن و ناتوانن لە حسەرت و قەیرانەکان پزگاریان ببێت.

خۆزگە ئەوانیش دەركیان بە قوولیی مایهییەتى ناخیان بگردایە كە بەقەدەر جیهانەکان فراوان و بەئەندازەى ئاسمانەکانیش قوولە..! خۆزگە ئەوانیش وەك مڕۆڤە راستەقینەکان ئەو خالانەى ناخیان بدۆزیایەتەوه كە كراوەن بەپرووی پروناکیدا و، لە رینگا تەختەکانى ویزداندا و، بەو نوورەى كە بەدیهینەرى مەزن دەیبەخشیت بە چاوى دڵ، ئەوانیش نەینییەکانى ئەو جیهانانەیان پراو بگردایە.

ئەوانەى كە ناتوانن ئەم رینگا پروناکانەى ناخیان بدۆزنەوه كە وەك چەند تۆویك وان و، سەرتاپای تەمەنىك بێ ناگا لە بەرزترین حەقیقەت دەژین و، لە پەهەندە ماددیەکاندا قەتیس دەمینن و، پەى بە دوورى و پەهەندە پەهاکان نابەن.. نازانم داخۆ بەزەبیمان پێیاندا بیتەوه، یان دلتەنگ ببین بە حالیان، یاخود دوعا بکەین و یاپرێینەوه بۆ کرانەوهى چاوه‌کانیان..؟

تہ لیسر کات

تەلىسىمى كات

ھەرگىز ناتوانىرېت بوتىرېت كە ئىمە بەراورد بە ولاتە پېشكە وتووھەكان لە پرووى ھىزى ماددى و بەھا مەعنەوييەكانەوھ كەموكورتىيەكمان ھەيە. بەلام ئەوھش حەقىقەتە كە لە بواری قسە رۆيشتن بەسەر كاتدا و، ھاوتائەنگى و تىكەلاوى لەگەلدا و، بەكارھىتان و سوود وەرگرتن لە ھەموو پارچەيەكى وەك گەوھەرنك، زۆر زۆر لە دوای ئەوانەوھين.

كات، بۆشاييەك نىيە كە بەسەرىدا برۆين و تىپەپين، بەلكو ئەو گەوھەرنكە دەقۇزىرتەوھ و بەكاردەھىترېت. لە بازاى ھەموو رۆژ و سەردەمىكدا بەنرخترين كەرەستەيە و لە بازرگانىي ژيانى دنيادا سەرمایە و دەسمایەيەكە بەخشاوھ بە مەرۆف. ئەوانەى دوينىخ و ئەمەرۆ لە نھىنى كات تىگەيشتوون، بە ھۆى دەستەلات پەيدا كەردن بەسەر بوونەوھەر و پرووداوەكاندا، گەيشتن بە سەركەوتن و سەربەرزى.

ئەگەر بمانەوئەت ديسان پىنگەى بەرزى رابردوومان بەدەست بەئىنينەوھ

ۋ، جارىڭكى تر سەردەمى شىكۆدارىمان زىندوو بىتتەۋە ۋ، لەسەر ئاستى نەتەۋەكان بىيىن بە لايەنىڭكى خاۋەن سەنگ ۋ قورسايى، سەرەتا پىۋىستە لەۋ رېڭكايانە بىكۆلىنەۋە كە چۆن كاتەكانمان بەرپۆۋە بىيىن ۋ، ئەم سەرمايە خۋايىيە گەردىلەيەكى بە فىرپۆ نەدەيىن ۋ، رېڭكا ۋ شىۋازى باشتىرىن ۋ جوانترىن بە كارھىننى كات فىرى نەۋەكانمان بىكەيىن.

تاقە بناغدى ئەم رېڭكايەش بىرىتتەيە لە دەست گىرتنى توند ۋ تۆل بە "رەبردوو"مانەۋە ۋ، دارپشتى نەخشە ۋ پلانەكانمان سەبارەت بە "ئايىندە" لەژىر پووناكى ئەم بىر ۋ بۆچۈنەدا ۋ، كاتىكىش ئەمانە دەكەيىن پىۋىستە بە عەدەسەى تىڭكەيشتن لەۋ كاتى "ئىستايە" بىروانىن كە تىيدا دەژىن. ئەگىنا ئەگەر دۋىنى شىكۆدار ۋ بەختەۋەر بۋويىن، بە ئەمىرپۆ چى؟ ئەگەر ئىستامان بە شىۋەيەكى گىشتى خۇش ۋ باش ۋ جوان بىت، ئايا چى لەمانە بە مىرات دەمىتتەۋە بۆ رۆژانى داھاتوو؟ بەلى، رەبردوو دەيىت ۋەك تاجى سەر رېزى لى بگىرىت ۋ شانازى پىۋە بىرىت، بەلام پىۋىستە بە ھەمان ئاست ھەۋل ۋ كۆشش بۆ داھاتۋوش بىرىت، تا رەبردوو شىكۆدارەكان تەنھا چەند ئەفسانەيەك نەبن لە دۋوتۋى لاپەرە زەرد ۋ مۆرانە خۋاردۋەكاندا..!

ئەم بۋونەى كە ھەر گەردىلەيەكى جىھانىڭكى حىكمەتە ۋ ھەر چىركەيەكى ۋانەيەك ۋ پەندىكە، سەبارەت بەۋ رۆحە بىدارانەى كە بە ۋرەيەۋە تەماشاي دەكەن، كىتتەيەكە ھەر لاپەرەيەكى سەرچاۋەى ئىلھامە بۆ دلان ۋ، ھەر دەنگىكىش لەۋۋە دەبىستىرت گوفتارىكە مەعرفەت بەرھەم دەھىنىت.

سەيرکردنى خۇرى درەوشاۋە و ئاسمانى شىن و ئەو دەريايانەى كە بە فراوانىيان بىرۆكەى ئەبەدىيەتەمان ياد دەخەنەۋە، لىزە و لەۋى لە نىۋان لوتكە و پىدەشتەكاندا تەماشىا كەردنى دەۋرۋبەر بە سىفەتى جىنشىنى سەر زەۋى، بىنىنى قولايى "شۈن" بە يارمەتى تەلەسكۆبەكان و نرىك بوونەۋە لە ئەستىزە دوۋرەكان، نزم بوونەۋە بۇ ناۋ جىھانى مېۋرۋە گچكەكان و تىكەلاۋى لە گەلىان، لە بەدۋاى يەكدە هاتنى بەھار و ھاۋىن و پايز و زستاندا ھەست پىن كەردن و ناسىنى رۋوداۋە سروسىتىيەكان، دوۋبارە بىر كەردنەۋە و تىزپرامان لە جىھانى چاۋ و گۈى، لە قولايىيەكانى دارستاندا گۈى ھەلخستىن بۇ دەنگە نامۆكان و، ھەل كەردنى نەرم و شىرىنى با و، خشەخشى درەخت و گەلاكان و بىستىيان، كەردنەۋەى نامىزەكانى بىستىن لە ھەمبەر غەزەلخۋانە دل سۋوتائۋەكانى رۋژ كە لەسەر لقى درەختەكان ھەلىشتۋون و، گۈى گرتن بۇ وتارىيىزە گۇياكانى شەۋ، ھەۋلدان بۇ بىنىنى لايەنى داھىتان لە سىماى پەرىستگا و كارە ھونەرىيەكانى تردا، سەير كەردنى يەك لەدۋاى يەكى گەرم و سارد و، تال و شىرىن و، جوان و ناشرىن و، بىنىنى گىانى كۆكەرەۋە لە شتە دژىكەكاندا، لە ھەموو چركە و يەك لە دە و يەك لە سەدى چركەيەكى ژياندا، زىاد كەردنى تابلۇ جۇراۋجۇرەكانى بىر كەردنەۋە بۇ دىناى داھاتوو و، سلاۋ كەردن لەو دۆزىنەۋە نوى و پىكھاتە تازە و شىكارە پاراوانەى كە لە جىھانى رۇخ و ئاسۆكانى گەردووندا بەرھەمىيان دىنىن... بەلى، ژيان لە گەل ھەموو ئەمانەدا و، خىرا كەردنى رەۋتى كات و، پاشان لە كۆتايىدا كىشانەۋە ەك "ھىچ" يەك لە مەيدان... ئەمەيە رىنگاى رۇشنى يەكانگىر بوون لە گەل

كاتدا..!

ئىتر با ئەوانەى كە دەم لە كورتىى كات دەكوتن و، ئەوانەى سكالآ لە دەست سەرقالى دەكەن و، ئەوانەش كە ھەمىشە جوپن بە كات و زەمانە دەدەن، لە بىتئاگايى گومرايى خۇياندا بتلینەوہ. وەلى ئەو پۇخە مەزنانەى كە ھەموو پارچەيەكى كات بە ئىلھامەكانى پۇخيان دەنەخشىتن، ھەمىشە "كات"يان لە ئەندازەى خۇى فراوانتر و زۇرتتر دىوہتەوہ و، بە قۇستەوہى ئەم ديارىيە خويىە، كونج و قوزبىنى پووداو و بوونەوہرانيان پشكنىوہ. غەزالىيەكان بەم بىدارى و دىققەتە پەييان بە ھەقىقەتى جىھانى ئەودىوى بوون بردووہ و لەودا گەيشتون بە بوونى دووھەم، مەولاناكان بە ھەناسە پۇر خۇشەكانى كات لە ھۇشى خۇيان چوون و چەشنى نالەيەك ھەموو لايەكى دىنيان پۇر كرددوہ، نىوتنەكان بچووكترىن پووداوہكانى وەك كەوتنە خوارەوہى سىوتكىيان بە گىرنگ زانىوہ و، "ياساى كىشكردن"ى نىو سىنەى كىتپى گەردوونيان دۇزىوہتەوہ و، سەلماندوويانە كە كات بەشى ھەموو شتىك دەكات. ئەم بالابەزانەى كە يەكانگىرىبون لە گەل كاتدا، بە باشتىن شىوہ كەلكيان لە مىراتى رابردوو وەرگرتووہ و، ئەو پۇزگارەش كە تىايدا ژيان وەك پەمووى بەردەستى ھەلاج شىيانكردووہتەوہ و، لەو پۇزەشەوہ كە دەرکەوتوون و ناسراون، لە گشت لايەكى دىيادا بە پۇزەوہ ناويان دەھىترىت و، بە چەشنى ئەو تۆوانەى كە لەسەر سنگى تاشەبەردەكان سەوز دەبن، ئەوانىش پەگى خۇيان لە وىژدانى سەرەتايىترىن كۆمەلگەكاندا چەقاندووہ.

نەوہ بەختەوہرەكانى داھاتوو بە باشتىن شىوہ سوود لە كات دەيىن و، دەزانن چۇن لە كاتى بىرکردنەوہدا كار بكنەن و، لە ناوہندى كاردا

بخویننه وه، کاتیکیش ده خویننه وه خزمهت کردن به نامانج و هزره
بالاکانیان فراموش ناکهن. ده زانن چۆن هه میسه زیندوو و هه ردهم
رهنگاو پرهنگ بن.

دایک

دایکا

دایک له دنیای خۆیدا بوونه وهرێکی جه مسهری و تهوهرهیه. ههروهک چۆن رۆح و مانا و ناوه رۆک و نه خسهی حهقیقهتی هه موو گهردوون که عبهیه و، ههیی شاره کانیسه مه که کهیه و، ههیی سه ره جه می جهستهش می شکه، به هه مان شیوه دایکیش بناغه و کۆله کهی تاکه کانی خیزانه و، بریتیه له گرنگترین که رهستهی قودرهتی به دیهینهر له خیزاندا. له مالداهه موو شتی که به دهووری ئه ودا ده سوورپیته وه و گشت شته کانیسه ده چنه وه سه ره ئه و. به لام ئه و وهک ئه ستیره ی باکوور به دهووری خۆیدا ده سوورپیته وه و له تهوهرهیه کدا ده جوولیته وه که ئه وسهری به ره ئه و دیو ناسمانه کان ده که و پت.

به لێ، دایکان له دنیا دا کۆمه له به دیهینرا و نکن که خولگه یان عوقبایه. پروونتترین به لگه له سه ره ئه مه ناها و سه نگی نیوان ئه و نا ره حه تی و په نج و نازاره ی دیته ری یان له کاتی به جیهینانی رۆلی به دیهاتنیان و، ئه و

۱. پینوسته لیزه دا ئه وه یاد بخه بینه وه که ده بیت قولای جیا و تایه تمندی جیا و تیبینی جیای دنیای "باوک" پش له کاتیکی تر و باهه تیکی سه ره خۆدا تاوتوی بکریت. (دانه ر)

پاداشت و دیارییه که له بهرامبهریدا وهریده گرن. بۆ تیگه‌یشتن له مه پئویست به لیکۆلینه‌وه‌ی دوور و درژ ناکات، لام وایه تنها پروانینیک بۆ ئه‌وه‌ی ده‌یچینن و ئه‌وه‌ی ده‌یدورنه‌وه و، ئه‌وه‌ی ده‌یبه‌خشن و ئه‌وه‌ی وهریده‌گرن، سه‌روو زیاده.

دایکان سیمایان به‌قه‌ده‌ر حۆرییه‌کانی به‌هه‌شت ناخیره‌تی و، نیگا‌کانیان به‌ئه‌ندازه‌ی ئه‌وانه‌ی فریشته‌کان قوول و، هه‌سته‌کانیش وه‌ک هیهی رۆحانییه‌کان پاک و بیگه‌رده.. ئه‌وان گوڵی زه‌مینیه‌کی وا پیرۆزن که ناو و خاک و هه‌وای له‌ودیه‌وه بۆ هاتووه و، هینده خۆشه‌ویست و جوان و ئه‌فسووناوین که ئه‌گه‌ر مرۆف به وردی ته‌ماشایان بکات، سیه‌رنکیان تیدا به‌دی ده‌کات که سنوره‌کانی جیسمانییه‌ت و، دنیا و شتانی ناوی و، ته‌نانه‌ت خۆیشیان، ده‌به‌زنیته‌ت و جیی ده‌هیلته‌ت.

ئه‌و رۆحانه‌ی که کراوه‌ن به‌رووی هه‌سته‌کردن و بیرکردنه‌وه‌دا، له‌ دنیا‌ی هه‌میشه‌ پر له‌ هه‌ست و شه‌فه‌قه‌تی ئه‌واندا، وینه‌ی ئه‌و شیرینه‌ترین خه‌وانه‌ ده‌بینن که به‌ بیر و بۆچونه‌ فیرده‌وسییه‌کان گۆش کراون و، ده‌گات به‌ زه‌مه‌مه‌ی چۆرکی و هه‌ا که توانای خه‌یالی مرۆف تیده‌به‌رینته‌ت. ئیمه‌ له‌ هه‌رنه‌ی ئه‌واندا شه‌وان به‌ شیویه‌کی جیا و رۆژانیش به‌ جۆرنکی جیاواز، شه‌نبای دلآرامی هه‌ست پی ده‌که‌ین و، له‌ رۆحیشماندا هه‌ست به‌ بارینی میهره‌بانیی و به‌زه‌یی و شیعی ئاسمانه‌کان ده‌که‌ین و، وا ده‌زانین که ئاسۆکانمان به‌ فریشته‌کان و رۆحانییه‌کان ته‌نراون. مه‌گه‌ر خوا بۆ خۆی بزانیته‌ت چه‌ند جار له‌ رۆخساری ئه‌فسووناوی وه‌نوشه‌ره‌نگی ئه‌واندا، بینومه‌نه‌ که رۆح

و ماناى بناغەى بەدبەھاتن، ھەموو كات و شوئەكانى تېپەراندوۋە و پڑاۋەتەۋە ناۋ مالمانەۋە و، لە خەم و شادى ئەۋاندا ھەستمان بە درەۋشانەۋەى پەھمەتېكى فراۋان كىردوۋە كە پەگەكانى لە ئەبەدىيەتدايە و، بە كارىگەرى كۆمەلىك پالئەرى نەزانراۋ و داخراۋ، وىستوۋمانە خۆمان لە باۋەشى ئەۋان بەۋىن. كى دەزانىت چەند جار شكاۋىن و زەرد بوۋىن و سىس بوۋىن و ھەلۋەرىۋىن و، خۆمان ھەلداۋەتە سىنەى پىر تەلىسىمى ئەۋانەۋە كە بۇنى ھىۋا و دۇنيايى لى دىت و، لە ھىلانەى چۆلەكەكان گەرمىر و زىندوۋىر و پروۋىترە و، بە ۋرتە پىر لە نەپتىيەكانىيان لەم ھەز بۇ ئەۋ ھەز بالمان گىرتوۋە و، لە ناسوۋدەيىدا تىرقاۋىنەتەۋە.

ئەۋان ھەر كاتىك دەمانگىر بە سنگيانەۋە، ھالىكى سەير داماندەگىت و ۋەك قارەمانىكمان لى دىت كە چاۋەپىرى پاداشت ناكات و، ئىمەش ۋەك ئەۋان ھەست بە ناشتى و نارامىي دەكەين و، ھىزىكمان دەدەنى لامان وايە دەتۋانىن بەسەر ھەموۋ بەرەستىكدا سەرىكەۋىن.

دايك بەقەدەر ناسمانەكان قوۋل و، بە ئەندازەى ئەستىرەكانى ناسمانىش پىر لە نەپتىيە، چەشنى گىركانىك ياخود پروبارىكى ژىر زەۋى، ھەست و نەستەكان تىايدا قولپ دەدەن. بەلى، ئەۋ نىۋانى خۆشە لەگەل تالى و شىرىنىيەكانى قەدەر.. پىكە لەگەل خۆشى و ناخۆشىيەكان.. چاۋەپروانى بەرامبەر نىيە و، گىرنگى بە پاداشت نادات و، لە جگەرگۆشەكانى زوۋىر نايىت.. نمونەيەكى بالاي ۋەفا و شەفەقەتى وايە كە سىروشتى بە پەۋشتى خۋايى ھەلشىلراۋە و، نە ئەۋ ناپەھەتتىيەنى كە چەشنى ئارەقى مەھشەر تا گەروۋ دىن و، نە بىۋەفايى مندال كە ۋەك زوقمىك ھەلدەكات

و رۆحی داده پۆشیت و، نه تامی تالترین غوربەت، ناتوانیت چۆک به ئەو
دايدات و بیخاته لەزین...

له منداڵیمهوه هەر کاتیک ئەو ئەفسانەیم بیرکەوتیبیتەوه که جارێکیان
بکوژیک دەستی دەچیتە خوێنی دایکی خۆی و، کاتیک به هەلە چەقۆکه
له دەستی خۆی دەدات و، بیج وستی خۆی هاواری "دایه گیان!"ی
لێ بەرز دەبیتەوه، لەناکاو له جگەری تەرمی مردووی دایکییهوه
وہلامی "رۆلە گیان!" دیتە بەر گوی! بەلێ، هەر کاتیک ئەم رۆوداوہم
بیرکەوتیبیتەوه، مووچرکه به گیاندا هاتووہ و، لەم نیو دۆپەدا هەولم
داوہ هەست به شەفەقەتی رەهای دایک بکەم. بەتایبەت ئەو دایکانەیی
که باوہریان به ئەبەدیەت و دواوژۆ هەیه و، لەپال لاشە و جەستەیاندا،
گیانی و رۆحین! ئەمانە له جیہانی تیکەلی ماددە و مانا و، لاشە
و رۆحدا، له بەرامبەر جگەرگۆشەکانیاندا دلێان خاوەنی پەییوەندیەکی
وہا بەهێزە که ئەو پەییوەندیانەیی ئەهلی دنیا بەلایانەوه بەهێزترین و
رەگداکو تاوترینە، لەچاویدا له حوکمی چەند سێبەرێکی لاوازدان. بەلام
ئەوئەندە هەیه تینگەیانندی ئەمە بۆ ئەو کەسانەیی که هەستیان به چێژی
ئیمان و ئەو نەمریہ نەکردیبت که له ئیماندا هەیه، زۆر ئاسان نیہ.

بەلێ، باسکردنی ئەوہی که دایکان دلسۆزیان هەمیشە به قوولی
دەمینیتەوه و، ئیخلاسیان به بیج بچران بەردەوامە و، دلێان هەردەم به
خۆشەووستی دەجوشت و، نیگاکانیان کاتیک دەرژێنە ناخمانەوه پەیمانی
ئارامی دەدن و، پڕبونیان له هەستی هەتاهەتایی و ناخیرەتی له کاتیکدا
له دۆلەکانی فەنا و لەناوچووندا گەورە بوون، پێدەچیت کارێکی یەکجار
سەخت ییت...

بیرنک بکه‌نه‌وه داخۆ نه‌وان له‌پیناوی ئیمه‌دا چ‌ه‌ند چ‌اوه‌روانیان کردووه! سه‌ریان به‌ر چ‌ه‌ند له‌م‌په‌ر که‌وتوو و چ‌ییان تێپه‌راندوو؟. پرویه‌پرووی چ‌ کاره‌ساتگه‌لێک بوونه‌ته‌وه و چ‌ه‌ند رۆژ و شه‌و به‌خه‌یال و خه‌می ئیمه‌وه هه‌ستاون و دانیشتون؟. له‌ چ‌ه‌ند خولیا و خه‌ون په‌ربوون و خالی بوونه‌ته‌وه، چ‌ه‌ند جار ناو‌میدی و دلّ شکانه‌کان زویریان کردوون؟. سنگیان داوه‌ته به‌ر چ‌ه‌ند نار‌ه‌حه‌تی و چ‌ه‌ند ژان و نازار دل‌یانی گو‌شیه‌؟ چ‌ه‌ند جار به‌ ده‌نگی به‌رز گریاون و چ‌ه‌ند جار‌ش هه‌نسکه‌کانیان به‌ نه‌سپایی قووتداوه‌؟. چ‌ه‌ند جار به‌زه‌ییان به‌خشیوه و چ‌ه‌ند بار‌ش هه‌ستیان کردوو پێوستییان به‌ به‌زه‌یه‌؟. به‌کورتی له‌به‌ر خاتری ئیمه‌ چ‌ شتانیکی به‌نرخیان به‌خت کردوو و چ‌ ئه‌رک و ماندوو‌بوونیکیان کیشاوه‌.. پاشانیش چ‌اوه‌پێی هیچ جۆره پادا‌شتیکیان نه‌کردوو...

به‌لێ، نه‌گه‌ر بوونه‌وه‌رنک هه‌بیت که‌ له‌ هه‌موو لاپه‌ریه‌کی ژیانماندا به‌مانگرتته باوه‌ش و، بۆنمان پێوه بکات و، ده‌ست به‌پینت به‌ سه‌رماندا و، هه‌له‌چوون و نازاره‌کانمان هێور بکاته‌وه و، خۆی نه‌خوات و ده‌رخواردی ئیمه‌ی بدات و، خۆی پروت بێت و ئیمه‌ پۆشته بکات و، هه‌ست به‌ برسیتی و تیری ئیمه‌ بکات له‌ خۆیدا و، له‌پیناوه‌خته‌وه‌ری ئیمه‌دا به‌ وزیه‌کی سه‌روو ئاستی مرۆفه‌وه به‌رگه‌ی هه‌موو ناخۆشی و نار‌ه‌حه‌تیه‌کان بگرت.. رینگا‌کانی گه‌وره‌بوونی لاشه‌ و، به‌هێزبوونی ئیراده‌ و، تیزبوونی زیره‌کی و، ناخیره‌تی بوونی ئاسۆکانمان پیشان بدات.. به‌لێ، نه‌گه‌ر که‌سیک هه‌موو نه‌مانه‌مان بۆ بکات و له‌ به‌رامبه‌ریشدا چ‌اوه‌روانی هیچ جۆره پادا‌شتیکی دیار و نادیار نه‌کات، ته‌نها و ته‌نها دایکه‌.

ئىمە بەشىكى گزنگى ژيانمان لە كەشوهەواى ئەواندا و لە باوەشى پارێزەرياندا بەسەردەبەين كە لە بالە رەنگاوپرەنگەگانى تاوس جوانتر و، لە دنيای ئەفسووناوى گولان سىحرئاميزتر و، لە هيلانەى بالەندەكان گەرمتر و زىندووتر و، لە مەحكەمترينى قەلاكانيش پارێزراوترە. بەلەى، ئىمە خۆشى و جۆش و خرۆش و، نيشان دان و ئەندازەكارى و، سىستەم و رېنگاى پارێزگارى و پاراستمان لەواندا بىنيو، لەوانەو ناسيومان و، لەواندا هەستمان پى كردوون و تاممان كردوون. بە تايبەت كاتىك لاوازى و پيوسىتسيەكانمان يەكيان گرتووە لە گەل نەبوونى و ناسۆر و نارەحەتسيەكانى ژياندا و هيرشيان بۆ هيتاوين، هەميشە پەنامان بۆ ئەوان بردوو، و يستوومانە بەهۆى ئەوانەو لە مەترسيەكان پەرينەو. هەر كاتىكيش پەنامان بۆيان بردىت، ئەوانيش بەوپەرى گەرمسيەو نووساندوويانين بە سنگيانەو، فوى دلىيى و ئاسوودەيان لە دلى پر ئيش و ژانمان كردوو. لەم جۆرە حالەتەندا و ايزانم بەنزىكەى هەموو كەسيك، هەم لە دلى خۆيەو، هەم لە نىگا و زەردەخەنە و جوولەى دەستى ئەوانەو، هەست بە هەلكردنى زريانى هەستەكان دەكات و، شەبای شەفەقەت دەيگرىتەو، وەك ئەو وايە گووى لە هۆنراوئەكى هيمن بگرت.

ئىمە لەو شەو و پۇژە پر لە هەست و خوليايانەدا كە لە گەل ئەوان بەسەرمان بردوون، لەراستيدا لە خەونىكى ليوانليو لە بەختەويردا ژياوين. ئىمە لەو كاترئاميزانەدا كە ئاسمان تيايدا شينە، جوانترين نەغمەكانى ژيانمان لە سينەى داىكانەو بىستوو، لە هۆش خۆمان چووين و، لە بەردەم خۆمانەو و توومانە: "دەبىت بەختەويرى هەر ئەمە بىت!"

دایک، گرن‌گرتین بناغهی به‌دیهاتن و، به‌فه‌رتین گۆشه‌ی دنیای مرۆفایه‌تی و، ڤووناکی چاوی ئیمه‌شه. هه‌موومان له‌ به‌رام‌به‌ر نه‌واندا لاره‌ملین و، قورستین لێ‌پرسا‌و‌تیمان له‌سه‌ر شانه‌ و، قه‌رز‌ن‌کمان له‌ نه‌ستۆدایه‌ که‌ هه‌ر‌گیز پیمان نادرته‌وه‌.

پێده‌چیت دایکان ئه‌و کانی‌وانه‌ی به‌هه‌شت بن که‌ فریشته‌کان له‌سه‌ریان هه‌ل‌ده‌نیشنه‌وه‌! نه‌گه‌ر وا نه‌بوایه‌ چۆن ڤووناکی ڤۆحیان به‌م نه‌ندازه‌یه‌ به‌ر شه‌وا‌ریان ده‌خستین؟ نه‌میستا باشتر هه‌ست ده‌کم که‌ نه‌ک هه‌ر ڤووناکییه‌که‌ی، به‌ل‌کو سی‌به‌ره‌که‌شی په‌روانه‌کان ده‌سووتینیت و، ڤووناکییه‌که‌شی سه‌ر‌چاوه‌یه‌کی ڤۆشنی ڤر له‌ ته‌لیسم و مه‌ته‌له‌ و، دلان نو‌قمی ڤۆشنایی ده‌کات.

دایک، به‌ نه‌رمونیایی ناو ڤۆحی و، نازایه‌تی و گیانفیدایی، پال‌ه‌وانتیک‌ی شه‌فه‌قه‌تی وه‌هایه‌ که‌ نه‌گه‌ر له‌ ڤووی میه‌ره‌بانی و به‌زه‌یی و نه‌رمونیاییه‌وه‌ هه‌لبه‌سه‌نگینرت، له‌ پال ئه‌وه‌دا که‌ چه‌شنی په‌رێک نه‌رم و، وه‌کو ناو‌ریشمیک جوان و ناسکه‌، که‌چی له‌ پاراستنی منداله‌کانیدا وه‌کو شیرێکی میینه‌ ڤه‌ق و تونده‌.

له‌ ژێر ئه‌م ئاسمانه‌دا هه‌ر چی هه‌یه‌، ده‌ستی ئه‌و له‌ سه‌رووی هه‌موویانه‌ویه‌.. ئه‌و ڤینگایه‌ش که‌ بۆ به‌هه‌شت ده‌چیت به‌ژێر پێی ئه‌ودا تێپه‌رده‌ییت.

خوا له‌ کتێبه‌که‌یدا گه‌وره‌یی و مه‌زنییه‌کی وای پێ به‌خشیوه‌ که‌ له‌چاویدا ده‌سه‌لاتدارییه‌کانی سه‌ر زه‌وی وه‌ک چه‌ند تاجیک‌ی وشک وان

له چهند سهړنګدا که شایانی نین. هرگیز ناتوانریت بوتريت نهو تاجی
سهرانہی شویتیکیان له ژیر پییه کانی نهودا بو خویان نه کردووه ته وه،
خاوهنی هیچ به هایه کی جینگیر و ره گدا کوتا و بن.

نهی نهو بوونه و هره مهزن و به نرخه ی که وهک رۆحه کان ناسک و،
مانه ندی فریشته کان بیتاوان و، چه شنی ناسمانه کان فراوان و قولیت،
جیهانی غیب نرخیکی له سهر دانویت که له سهرووی هه موو نرخه کانه وهیه
و نازت هه لده گریت. ناوبانگی به سته ی تو هه تا نهو شویتنه ده گات که
تیایدا فریشته کان هه لده ستن و داده نیشن و، گورانی ژیانت له بناره کانی
به هه شتا دهنګ ده داته وه. تو هه میشه قولایی هه سته کان له ناو جهر گتدا
بوو و ملوانکه ی گه وهه ری دینداریش له ملتا! وه بهم شیویه ژیانیت!
نیمه هه موومان به نده ی توین و، تویش به داوی شه فقهت و وه فا و
دلسوزی دیت کردوین و، سولتانیکی بی تاجیت! نه گهر له م دنیا به دا
هه موو شتیک رۆحیک و گه وهه ریکی تایبته به خوی هه بیت، ده بیت
گه وهه ری ژیانی نیمه تو بیت!

خوای گه وره له سپنده ی قیامه تدا به نووری زاتی خوی رووناکت
بکاته وه! ناینده شت وهک بناره کانی رۆزی جومعه ی به هه شت جوان و،
وسالیشته پیروزی بیت!

چانصر خنیر ایر

یانج

نزیکبوننہوہ

کات

چاخی خيړايي يان نزيكبوونه وهی کات

هيچ گومانتيك له وهدا نيبه كه نهم سدهديه چه رخی خيړاييه. نه وهش حه قيقه ته كه نهم دنيا خيړايه به گشت لايه نه جوراوجوره كانيه وه به ليئي چه ندين شتي جياوا زمان پي ددهات. دا بين كردني حه وان ه وه و به خته وه ري و پالدا نه وه و خو شگوزه راني بو كو مه ليك.. ته سك بوونه وهی ما وهی نيوان ديزايي شتيك و به ره هم هيناني.. چوونه وهيه كي شوئن و دووريه كان و، گه يشتني خيرا به شوئي تامانچ، يا خود ري گرتن ليي به شيويه كي چاوه پروانه كراو.. سه ره لداني له ناكاوي جهنگ و ريكه و تنه كان.. نه مانه نهو شتانهن كه به خيړايي ديئن! له وان هيه له داها تو وشدا به دنيايه ك ناشنا بين كه رووداوه كان به خيړايي كات تيايدا رووده دن. هه رچه نده ده سته هوت و زيانه كاني دنيايه كي له م جوره كه تواناي خيال و پيشبيني نيمه تيده په ري نيئت، زياتر بابته تي نهو گوڤار و فيلمان هيه كه سه رقالی زانستی خيالين^۱، به لام پيويسته مرؤقه كان بترسن له خيړاييه ك

۱. زانستی خيال (science fiction) نهو كتيب و فيلانه ده كرتيه وه كه كرنكي به خه يالكردن (تمسه وور كرن) بي پيشكه و تنه زانستی و ته كه نه لوجيه كاني ناينده ده دن و، له كارپه گريه كانيان له سه ر تاك و كو مه لكاكان ده كو لنه وه و زياتر خوي له بابته كاني كه شت كردن به ناو كات و شوئن و هه بووني زبان له شويتاي تردا ده بينته وه.

که خۆی رادهستی حق و دادپهروهی نه کردووہ..!

خیرایی، به دروستبوونی "شون" پیدابوو و به بهدیھاتنی مرؤفیش ههستی پی کرا و ناسرا. سهرتا ئیمه خیراییمان له پینهکان و پرؤیشتنی مرؤفدا ناسی و پیی ناشنا بووین، پاشان چووہ ناو میسک و بریاردانهکانی مرؤف و بهدرئزایی کات فراوان بوو و گهشهی کرد، ههتا گهیشته بهم خیراییه سهرسوورپهینهرهی نهم رؤژگارہ.

بهلی، خیرایی سهرتا له قاچهکانی مرؤفدا و پاشان لهسهر پشتهی نازله مالییهکان و، ننجابهووی نامیره چهرخهدار و ماتورپهکان و، پاشان به سواربوونی پشتهی نامیره مؤدیرنهکان به نهمرؤ گهیشته. ههنووکه "خیرایی" به ههموو هیزی خۆی بهرهو داگیرکردنی مهوداکان تیدهکۆشیت. خۆی له خۆیدا گواستنهوهی دهنگ و پهنگهکانیش چهندنین فهرسهخ له پیش گواستنهوهی تهنهکانهوهیه.

نهم گۆرپانه له خیراییدا له ههمان کاتدا ههنديک ناسانکاری و ههوانهوه و پالدانهوهی له گهه خۆیدا هینا. تهنانهت جاروبار نهمانه پیش خودی خیراییش کهوتن. نایا نهم پیشهاته ناهاوسهنگانه سهبارته به بهها راستهقینه مرؤییهکان سوودبهخش بوون یان زیانبهخش؟ دهکرتت بابهتی پینگهی بهها ماددی و مهعنهوییهکانی مرؤف له پیشکهوتنه تهنهلوچییهکاندا، له داھاتوودا و له جیگایهکی تردا تاوتوی بکرتت.

سهبارته بهم سهدهیهمان، ئیمه له رینگهی کاربا و پرووناکییهوه شایهتھالی سهرسوورپهینهرتین جوۆی خیرایی بووین. بهجوۆرئک بوۆ

مەبەستى گواستىنەۋە سەييارە و كەشتى و شەمەمەندەفەر و فرۆكە و، لە داھاتوۋىيەكى نزيكىشدا مانگە دەستكردهكان و كەشتىيە ئاسمانىيەكان بەكاردەھيترىن و، لە ماۋەى چەند سەعاتىك يان چەند خولەكىكدا دەتوانن لە جىنگايەكى ديارىكراۋەۋە بۇ مەۋدا ھەرە دورەكان بمانگوزنەۋە. لە لايەكى تىرىشەۋە ئەو پۇرژانە نزيكن كە تيايدا ئاشنايى پەيدا دەكەين لە گەل سەرسوۋپھيئەرتىن و ئەفسووناۋىترىن چوۋنەۋەيەكى "كات" و كورتبۈۋنەۋەى "شۈين" و، كاتىك لە مالى خۇماندا دەھەۋيئەۋە، لە سايەى تەكنەلۇجىادا و بە تەنھا پەنجە دانان لەسەر دوگمەيەك، دەنگ و رەنگ و تەنانت بۇنىش لەۋپەرى دىناۋە بۇ ناۋ مالىكانمان دەگوازىرنەۋە. بەلى، ئەو داھاتوۋە سەير و سەمەريە زۆر نزيكە كە تيايدا شتە دەراسا كۆنەكان دەين بە شەمكى ئاسايى و، نۆيەكانىش تەمەنيان زۆر درىژ نايىت و، تەنانت ئەو كەلۋەل و پىداۋىستىيانەى بەكارباندەھيئىن بە چاككردەنەۋەيان پاناگەين.

ئاشكرايە ئەو سەركەۋتەنى مەرۇف لە رابردوۋدا بەرامبەر كات و شۈين بە يارمەتى قاچەكانى و ئەسپەكەى و سەييارەكەى تۆمارى كرد، بەھۆى نامىزەكانى گواستىنەۋەى ئىستا و، لە سايەى كەشتىيى ئاسمانى و مانگە دەستكردهكانى داھاتوۋشدا، دەگات بە خىزايىيەكى وا كە ھەنوۋكە بە خەيالىشماندا نايەت. بەلام لەپال كۆمەلىك ئاسانكارى و خۇشگوزەرانىشدا چەندىن كىشەش لە گەل خۆى دەھيئىت. گەرچى ناكرىت دۆزىنەۋە زانستىيە نۆيەكان و كارە دەراساكانى شارستانى نۆى بەرز نەرخىترىن. بەلام نايان ئەم خىزايىيەى ئەمەرۇ كە بەم ھەموۋ ھەۋل و ماندوۋىۋونە ھاتوۋتە بەرھەم و، مىشكى مەرۇف و كىتېبى بوۋنەرانى لەپىناۋا ۋەك

په مووی شيڪراوهی به رده ستي هه لاج لي ڪردوه، نايا نه م خيڙايه خراوته
 ژيڙ فرماني چهند نامانجيڪوهه که له خودی خيڙايي گرنگترن؟ "شوين"
 که هه موو رڙڙيڪ پتر ده چيٽه وهه يهک و جيهانيش وهک گونديکي بچووکي
 لي هاتوه، "کات"يش که ته سک ده چيٽه وهه و له سفر نزيڪ ده چيٽه وهه، نه گهر
 شوتنه وهه "خيڙايي"يه کي بي نامانج بن، داخو خيڙايه کي له م شيويه
 چ سووڊيکي بو مروف ده چيٽه؟ نه گهر گهيشتن به چه په کترين جيگاگاني
 گهر دوون و، شيڪردنه وهی هه موو بوون و بوونه وهان و، ناسيني هه موو
 دنيا وهک گهره که که ی خو مان و، زانيني نه چيٽيترين شته کان، له پيش به ها
 مروی و پيداوستيه مروی و ناره زوهه مرویيه کانمانه وه چيٽ، ههروهه ها
 نه گهر بتوانين مدهرهميه تي نه ته وهی و نيشتماني و خيڙاني که ساني
 تر بينين، يان نه گهر که ساني تر مدهرهميه تي نه ته وهی و نيشتماني
 و خيڙاني نيئه بينين، نايا نه گهر پيشکه وتنيکي سه رشيٽانه ی وهک نه مه
 نزمی و سوو کيهه کي جيهاني نه چيٽه جي تره؟

نيستا نه گهر برپار بيٽ خيڙايي له پيناو چهند نامانج و نه نجاميني
 تايبه تدا ويستراو و داواکراو بيٽ نهک له بهر خودی خو ی، داخو مروفی
 نه م رڙڙگار به هو ی سه ياره و شه منده فهر و که شتي ده ريار و نه و
 فرڙکانه وهه که خيڙايي دهنگيان تپه پاندوهه، گهيشتوهه بهو نامانج و
 ناره زوهه وهی له مهر به ها مرویيه کان که پيشتر نه خشي بو کيشابوون؟
 هه تا نيئه م به تاسه وهه له چاوه پرواني خيڙايي زورتر و نمونه پيدا بين؟
 زور سه خته نه م پرسیاره به "نه ري" وه لام به ينه وهه. چونکه نه مرفو خيڙايي
 زور له دواي نه و نامانجانه وهيه که بو ی دياري کرابوو...

بیر له دنیايه بکه نهوه که ته کسى و سه یاره و شه منده فەر و به له م و فرۆکه کان لیره بۆ شهوى کۆمه لێک مرۆفى بچ نامانج و داخراو به پرووى ژيانى رۆح و دلدا و، بیههش له تیبینی ژیا ئینکی تر، وهك شهوى شهك بگوازنه وه، دههینن و دههین و، سهرده خهن و داده به زینن.. یان نه مانه پیشکه وته نه کانی ته کنه لوجیا وهك منداله کانی ناو شارى یارى بۆ رابواردن و سه رگه رمى به کار دههینن.. تکاتان لى ده کم نایا خیراییهك یان ته کنه لوجیای خیراییهکی له م شیویه چ سوو دیکى ههیه؟

ماده م خیرایى له پیناو شه ودا بیت که له ماویه کی که مدا کارنکی زۆر بکه یین و بگه یین به چه ن دین شوئى زۆر، نه گه ر شه کاتانه ی بۆ مان ده گه پینه وه، شه کارانه ی ده کرین و، شه شوئنه نه ی پینان ده گه یین، له بهر خاترى چه ند نامانجیک نه بن له و دیو خیراییه وه، یونس نه مره گوته نی هه ولێکی ناکام ده رناچیت؟

به لى، نه گه ر خیرایى له پیناو نامانجیکى دیار یکرادا نه بیت و نه خشه رینگایه کیش نه بیت بۆ به دیه پینانى شه نامانجه بالایه، نایا هه موو هه وله کان و گشت شه کاتانه ی بۆ مان ده گه پینه وه، وهك شه کانیوانه نابن که به خۆپایى ده رژین و، شه هه وره به روسکانه ی به بۆشاییدا تیه رده بن و، شه بارانانه ی به سه ر بیابانه وشکه کانداده که نه؟ له رۆژگارى شه مرۆماندا کۆمه لێک له لایه نگرانى خیرایى که بیتاگان له نامانجه کانی ژیان، له به رامبه ر شه سیسته مه سه رسووپه یته ره دا که له چه ند کاتر مێرێکدا مرۆف ده گه یه نیت به ده ره وه ی به رگه هه وا و، له ماوه ی چه ند خوله کێکدا ده نگ و په نگى ئیره ده گوازێته وه بۆ هه زاران کیلۆمه تر دوورى و هبى شه وئش ده گه یه نیت به ئیره، له برى شه وه ی بیر

له مانا و نه نجامه کاني پشتي نهم سيستمه گه ورهيه بکه نه وه، ده چن وهك شوانتيڪي نه خوڻنده وار تنها سه رسامن پڻي و پروتي ده که نه وه له هه مو نه و سوود و بهرزه وهنديانه ي که ده کريت لئوه ي هه لئه پڻ جڙيت و، تنها به وه وه ده وستن که له ناو خوڻدا ڀاڙهي بکن. نهمه له حالئڪدا که خيڙايي تنها پروداونڪي فيزيڪيه و، نه گهر نامانجي نه ييت، نه بناغهي پيشڪه وتن و شارستانيتيه و نه هوکارنڪيشه بو گه يشتن به بهها مرؤيه کان. مرؤف له سهرده ميڪدا که به قاچه کاني يان به سواري نه سپ و شتره که ي ڀڻي کردوه، توانيوهتي به ختوه و راوهني شارستانيتي بيت. به پيچه وانه شه وه له کاتيڪدا که راوهني دنيايه ک نامير و پيشڪه وتني زانستي بووه، کابووسي خوڻاوي ديتوه و، به تايهت له م چهرخدا خوڻي هه لئه پناوه ته وه و، ته نانهت کاتيڪيش به دهستي شيتيه خوڻنر ڙهه کان کوڙ راهه، مهرگيڪي شايان به مرؤفي به نسيب نه بووه.

ههرگيز خيڙايي يه کهم پيداويستي ناده ميزاد نه بووه. مرؤفه کان بو نه وه ويستان تا بگن به و شتانه ي به دايدا ده گه ڀان. نه وانه ي وا گومانيان برد که مرؤف پيوسته به شيوه يه کي رهها داواي خيڙايي بکات و، نه وانه ش که به پيچه وانه وه سه نگرهان له دڙي گرت، له به رامبر ناميره کاني گواستنوه و گهياندي مؤڊرندا تووشي حاله تيڪي ناموڙي وا بوون که يان به ته واوهتي لايه نيان گرت، يان دڙي وهستان. دهسته يه ک خيڙايي و ناميره کاني خيڙايان برده ناسمانه کان و وهك بيتان لي کردن و پيروزيان به خشي به پيشڪه وتنه کاني بواي ته کنه لوجيا، دهسته يه کيش له هه مبر پوچي و ڀڄاو نه کردني نامانج تيايدا دڙايه تبيان کرد. له راستيدا هه ردوه تاقمه که قاچيان له خودي خيڙايي گيربو و وهك موجه ڀڄدڻک ته فسيريان کرد.

پێریسته خێراییی پێش ئامانجه‌که‌ی نه‌که‌وێت و هه‌رده‌م له‌ پش‌تیه‌وه
 بی‌ت، به‌لێ، نه‌گه‌ر "خێراییی"، ئاده‌میزاد بو‌ ئامانجه‌ مرۆییه‌کان ئاراسته
 بکات و، یارمه‌تی بدات ئه‌م ئامانجان‌ه‌ به‌پێنێته‌ دی و، له‌گه‌ڵ خۆی
 ئاسووده‌یی و به‌خته‌وه‌ریی به‌پێنێت و، هه‌سه‌رت نه‌هێلێت و هه‌یجران
 که‌م بکاته‌وه و، "کات" له‌ به‌هه‌ده‌ر پ‌رۆیشتن پ‌زگار بکات و، هه‌وڵی
 چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کان بدات و، خزمه‌ت به‌ ناشتی جیهانی بکات و،
 هه‌وڵی چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ دنیایی و ئاخیره‌تییه‌کان بدات و، لێکۆلینه‌وه
 و دۆزینه‌وه‌ زانستییه‌کان خێراتر بکات، ئه‌وا شتیکی جوان و باش و
 پ‌یروژه. هه‌ر کاتیکیش له‌مانه‌ دا‌پ‌را و به‌ ته‌نها خۆی مایه‌وه، سه‌باره‌ت
 به‌ ئێمه‌ جیاوازی نابێت له‌گه‌ڵ ئه‌فسانه‌یه‌کی بێمانادا.

ئهم شیوازی ب‌یرکردنه‌وه‌یه‌ ده‌رباره‌ی ئامانج و مه‌به‌سته‌کان، له‌ هه‌مان
 کاتدا جیاوازی نیوان ئێمه‌ و که‌سانی تر ده‌رده‌خات و، "خێراییی" له‌وه‌ ده‌رباز
 ده‌کات که‌ ته‌نها فه‌تتا‌زایه‌ک بی‌ت و، له‌ دنیای پ‌ۆحه‌ نموونه‌ییه‌کاندا
 ناوه‌رۆکیکی فراوانی پ‌ی ده‌به‌خشیت.

شاهزادہ

و

باوہر

نازاۋە و باۋەر

لەسەر پرووى ئەم زەۋىيە ھەتا ئەمپۇ بەنزىكەبى لە ھەموو سەردەمىكىدا و لە شىۋە و پەھەند و ئەندازەى جىاۋازدا نازاۋە سەرى ھەلداۋە و، قەيران بەدۋاى قەيراندا ھاتوۋە و، بوومەلەرزەى مەعنەۋىبى بە ئەندازەى چىياكان پرويداۋە و، مەرۋقايەتى چەندىن جار دووچارى ناھومىدى و خەيال شكان بوۋەتەۋە.. ھەزار جار پەشىمان بوۋە لەو دۆخە ناھەموارەى تىي كەوتوۋە و نالاندوۋىيەتى. -نازانم داخۇ گىرۋدەبوۋنى بەدەست خۇى بوۋە يان نا..!- پاشان ھەژانەكان تەۋاۋ بوۋن و، لە ھەموو لايەكدا بەھار بەدۋاى بەھاردا ھاتوۋە و، رۆژە تالەكان بەتەۋاۋەتى لەبىرچوۋنەتەۋە و، شۋىنى خۇيان بۇ رۆژانى جوان و خۇش بەجى ھىشتوۋە.

مەرۋقى ئەم رۆژگارە دووچارى دېندەتېرىن و سامناكتېرىن و بەرىلاۋتېرىن و خىزاتېرىن جۆرى نازاۋە و قەيران بوۋىيەۋە. ۋابزانم زەۋى تا ئەمپۇ لە ھىچ سەردەمىكىدا بەقەدەر ئەم چەرخە شايبەتھالى شىتېبى نەبوۋە. ۋەكو بېرنارد شۇ دەلېت "ئەگەر لە ھەسارەكانى تردا زىندەۋەرانى ۋەك ئىمە

ھەبن، بېگومان دىياكەمان ۋەك شىتخانەيەك دەيىنن. " بەلى، مرۇقى ئەم سەردەمە لەناۋ كۆمەلىك قەيرانى يۆتەدايە ۋ، بەم حالەشى پتر لە شىتان دەكات ۋ، دىياكەشى بە شىتخانە دەچىت...

مرۇقايەتى ھەتا ئەم چەرخەى دوايى ۋەك چەند پووداۋىكى ھەرتىى و ناۋچەيى تەماشاي پووداۋەكانى گۆى زەوى دەکرد. ھەر بۆيە شەپ و شۆپ و جەنگەكانى ئەملا و لا نە زۆر سەرنجى ئەويان پاكىشا و نە زۆر تووشى ئەندىشە و ترسىشان كرد. بەلام ھەنوۋكە دوورى و سنوورەكان ھىندە بچوۋك بوونەتەۋە كە پووداۋىك لە سوۋچىكى ئەۋبەپى دىيا، لە ھەموو شوتىك خۆى نىمان دەكات و كارىگەرى دەيىت. لەبەر ئەۋە لە دلەكاندا يان ناارامى و ئەندىشە ياخود خۆشى و ئاسوودەيى بەرھەم دەھىيىت.

بەلام ئىمەومانان سەرەپاي ھەۋل و كۆشى دلسۆزانەى چاكەخوازن، ھەمىشە شايتەتھالى پووداۋە ناخۆش و جەرگەرەكان بووين. وا ديارە تا ئەو پۇژەى خاۋەنانى راستەقىنەى زەوى كە نۆتەرايەتى يەكانگىريوونى ژىرى و دل دەكەن، دىن و قەدەرى مرۇقايەتى دەگرە دەست، ئەم ئازاۋە و بەربادىيە ھەر بەردەوام يىت. ھەر بۆيە ئەركىكى زۆر دەكەۋىتە سەر شانى ئەۋەكانى داھاتوۋ لە بوارى ئاراستەكردنى ھەموو ئەو پووداۋانەى لە زەويدا پوو دەدەن، بە مەبەستى سوودى مرۇقايەتى و خۆشەختى ماددى و مەعنەۋى مرۇف.

لەۋانەيە ھەندىك كەس كاتىك لەم ھەموو كىشە و قەيرانانە دەپۋانن، بەناگاھاتنەۋەى مرۇقايەتى و گەرەنەۋە بۇ ناۋەرۋكى راستەقىنەى خۆى

بە خەون و خەيال بزانن و بگرە لەواندە بە لاشیانەو مەحالى بىت. وەلى نىمە لە نانومىدەترىن كاتىشدا بە شتىكى گونجاومان زانىو و ھەمىشە چاوپروانى بوو. بەتايەت لە ساىەى ئەو ھەستىارى و چاوكرانەو و ھەزى لىكۆلىنەو ھەيەى كە قەيران و ناخۆشپىەكان لە وىژدانى گشتىدا ھىناو ىتە بەرھەم، باو ەرەكەمان زىاتر بە ھىژ بوو و ەرەگى داكوئى. لەو باو ەرەداين كە بىگومان لە داھاتو ىەكى زۆر نرىكدا ھەموو مرۆفایەتى جارنىكى تر ھەندىك لەو بەھا بالایانە دەدۆزىتەو كە بووبوون بە قورىانى چەند بەھەلەداچوونىكى مۆرو ى. دەیاندۆزىتەو و وەك خاوەنىكىش پارىژگارىيان لى دەكات. چونكە مرۆفایەتى ھىچ كاتىك ئەو گەوھەرە راستەقىنەى ناخى كە پالى پىو دەنىت بۆ گەرانىكى لەم جو ە، لەبىرنەكردو ە. نە لەیادى چوو و نە نامادەشە لەیادى بچىت. لە سەردەمە جىاوازەكانى رابردو و لەمرو ىدا، سەرەپای ھەموو جو ەكانى گو ەرانى رىشەى و بوومەلەرزەى مەعنەوى، ھەستى "نىمان بە خوا" ھەرگىز نەگو ەراو و بگرە لەگەل ھەموو رووداوىكى نو ىدا پتر ەرەگى داكوئىو ە، ھەمىشە بەكەم بابەتى مرۆفایەتى بوو ە، زىندووترىن بىرى مرۆف بوو كە ژاكان و كۆن بوونى بەخۆو نەدیو ە. ئەو تەوژم و ھۆكارانەى كە دەیانەو ىت مرۆفایەتى لە گەوھەرى باو ەر دووربەخەنەو ە، چەندىش بەھىژىن، ھىشتا لە دیدى مرۆفایەتىدا نىمان و باو ەر مانىشتى روژنامەى ژيانى ئەو دەبن ە، ئەم بابەتەش بە تىپەربوونى كات زىاتر و زىاتر بەنرخ دەىت.

زىادبوونى رووتىكردنى خەلكى بۆ كلىساكان لە دىناى مەسىحىيەتدا ە، پربوونى مزگوتەكان لە جىھانى نىسلامىدا لە دواى ماو ەك لە

سستی، پروداونکی گرنګه و پټویسته هلوښتهی له سر بکړت. هه تا نه مړو سدان نیمپراتورییهت هه زاران تاجداریان له گه ل خویناندا بهرو رابردوو راپیچ کردوه و، سیزاره کان و نه سکه ندهره کان و ناپلیونه کان له یاداوهرییهکاندا سراونه توه، به لام گوهه ری نیمان له سینهکاندا بی نهوی هیچ شتیګ له تازیی و پاراوی خوئی له دهست بدات، چاخهکانی تیپه راندوه و هه تا نه مړو به زیندویی ماوه توه.

نه گهرچی هه ندیک لافی نهوه لی بدن که هیزی باوهپر لاوازه و مروفه باوهپرداره کانیش خاو و کال و کرچن، وه لی به لیکولینه ویه کی کورت و هه ولکی کم یه کسر ددرده که ویت که نه مه تنها خه له تان و خه له تاندنه. پیش له هر شت سه رژمییه ره سمییه کان ددریده خه که ژمارهی باوهپرداران له زیادبوونکی بهرده و امادیه. به تابهت زوربوون و گه شه سندنی موسلمانان له سر ههردو ناستی چهندیتی و چوینتی، هر له نیستاه هه ندیک بیباوهپری نارپه حمت کردوه. له په کینه وه هه تا موسکو و له وئشه وه بو هه ندیک له ولاتانی بهلقان، له ژیر نهو پهستان و فشاردا که خراوه ته سر باوهپرداران، نه م تووی ترسه خوئی هه شارداوه. به لام نه و نه ده هیه نهو شتانهی ده کرتن بوش و ته قالاکانیش بیهوردهن. چونکه:

ته جهللی حق دهرکه وی هه مرو شت ناسان دهکا،

به له حزیهک سبب دیتته بوون و نیحسان دهکا."

نەگەر باوەر داخواری سروشتی مروّف یت و گرنگترین پارچەى فیتەرتى یت، -کە ھەر واشە- ئەوا بینگومان رۆژنیک دیت کە ھەموو ھیزە ناسروشتییەکانى بیاوەرپى و ئینکارى دەشکینیت و رایدەمالیت. جا چۆن وا نەیت، لەکاتیکدا ئیمان مەشخەلنیکە خوا لە سینەکاندا دایگرساندوو و ھەر ئەویشە کە پشتگیری لى دەکات.

"تەقدیری خودا بە ھیزی بازوو ناگەریتەو،

شەمعیك مەولا پیتی کا، بە فوو ناكوژیتەو!"^۱

میلۆنیک سأل پینش ئیستا ھەموو شتیک لە بازنەى توانست و ئیرادەى خودا تیکەل و پیکەل و لە دۆخى ناچینگیریدا بوو. لە لایەک بۆرکانەکان بە رەقەو ناگریان بۆ چواردەوریان فرپیدەدا و، لە لایەکی تریش پرۆتۆپلازمایەکی^۲ بچووکی ناسک و گیایەکی لاواز.. کەچی لە کاتیکی زۆر چاوەرواننەکراو و لەپرینکدا ئەم بوونەوەرە لاوازانەى کە کەس حسابى بۆ نەدەکردن، ماریسۆنەکیان بردەو و، سەرەپرای "ھەلبژاردنى سروشتى"^۳، بوون بە خاوەنى زەوى.

۱. لەم روومە شاعیری گەورەى کورد (مەحوی) دەلیت:

چرايەك نووری بێ چوونی مومبیدی بێ، دەمن وای...

چرايەك دەستی قودرەت خویشی کا بۆ تا ئەمەد مانە...

۲. پرۆتۆپلازم بریتیە لە ماددەى زیندەى خانەبەکی زیندوو.

۳. لێرەدا نووسەر پلار لە "ھەلبژاردنى سروشتى" دەگرت کە بە پەکیك لە پایەکانى داروینیزم دادەنریت، گرایە کاتیك کارەساتیک بەسەر سروشتدا دیت، سروشت ھەلبژاردنیک دەکات و بەھیزەکان دەھینیتەو و لاوازەکانیش لەناو دەچن!

ئاۋاھەكان سەكەن بە رېسا پېر بوو، ۋە رۋوناككەكان تاركەككەكانىان راوناو. كاتىك ۋا ھەست دەكەين كۆمەلگەكان تۆپەلئىكى رەق ۋ تەق ۋ بىچ ناسنامەن، لە ھەمان كاتدا يەككى خاۋەن تايبەتمەندىي بەرز ۋ نىرادەي پۇلايىن ۋ بىرى رۋوناك، ھاتوۋتە مەيدان ۋ رېنگاكانى بوون بە مرۇقى راستەقىنەي پىشان داۋن. لەوانەيە سەرەتا گالتەي پىچ كراپىت ۋ، بەرەنگارى بۇچوۋنەكانى بوۋىتتە، بەلام لە ئەنجامدا كۆمەلگاكان بە ھەۋنى ئەۋ پىنگەشتوون ۋ، لەگەل ئەۋدا يەكانگىر بوون ۋ، لەسايەيدا گەشتوون بە بوۋىكى تەۋاۋ جىاۋاز...

ئەۋە پىغەمبەران ۋ شوۋنكەۋتوۋانىان كە پىرۋزتىنى ئەم كارۋانەن..! ئەۋەش كۆپەرنىكۆس ۋ گالىليۇ ۋ ئەدىسۇن ۋ ئەنىشتاين..! ھەمويان دوۋچارى رەتدانەۋە ۋ بەرپەرچدانەۋەي لە ژىرى بەدەر ھاتوون، بەلام بەھۋى تەفسىرى زەمانە، سەرەپاي دوژمنە لەژمارەبەدەرەكانىشيان، بە يەك جوۋلە گەشتوۋنەتە لوتكەكان.

لەۋ رۇژەۋەي دىنيا دروست بوو شتان نەگۇراۋە ۋ ھەر بەم شىۋەيە رۇيشتوۋە، ئەمرۇش ھەمان شت رۋودەدات. ھەر ئەۋەندە پىۋىستە كە مرۇقى ئەم رۇژگارەشمان بزانىت لە بىر ۋ باۋەردا خۇي نوي بىكاتەۋە ۋ، لە بەرامبەر رۋوداۋە رانگوزەرەكاندا ھىۋاي خۇي نەدۇرپىت ۋ، گىرنگى لە ئەندازە بەدەر بە قەيرانە ماددى ۋ مەعنەۋى ۋ كۆمەلايەتى ۋ نابوۋرىيەكان نەدات ۋ، لەۋ كارەساتە مەزنانە نەسلەمىتەۋە كە پىشى پىچ دەگىر..!

بقر زانست

بتى زانست

لەمۇرۇماندا زانستى مۇدېرن و پېشكەوتنى تەكنەلۇجى چاوى ئادەمىزادىيان ھىندە بەر شەوارە خستووہ كە دوو ھەنگاۋ بەر پېى خۇى نايىنىت و، جگە لە زانست و تەكنەلۇجىا متمانەى تەواۋەتى بە ھىچ شتىكى تر نىيە. نەك ھەر متمانەى نىيە، بەلكو ھەلگىرى بىر و باۋەپرىكى لنگەۋقوۋچى وايە كە گوايا دەتوانىت بە پېشكەوتنى تەكنىكى مۇدېرن ھەموو كېشەكانى چارەسەر بكات و گشت ناستەنگەكانى بەردەمى تېپەرىنىت. ھەرچەندە پېشېبىنى كردنى ئەۋەى كە بۇچوۋىنىكى پەرگىرى ۋەك ئەمە چ زىانىتىكى مەزن بە مۇرۇفايەتى دەگەيەنىت زۆر سەخت نىيە، بەلام ئىمە پىمان باشە بۇ بىرىاردان لەم پروۋەۋە، زىاتر چاۋەپرىكى تەفسىرى كات بكرت. بەلام پىۋىستە بلېىن كە ھەرۋەك چۆن پەرگىرى و زىادەپروۋى لە ھەموو شتىكدا زىانى ھەيە، بە ھەمان چۆر بە "بت" كردنى زانست و، گەرانندەۋە و پەيۋەست كردنى ھەموو جۆرەكانى بەھا پىيەۋە، ھەم بۇ مۇرۇفايەتى و ھەم بۇ زانستىش يەكجار زىانبەخش و مەترسىدارە.

به لئی، هیچ گومانیک له وهدا نییه کاتیک زانست پیکهات له گه ل
سیانهی "زیری دروست - نه زمون - ویزدان"، نهوا به سووده و، له سایه
بهرزکردنهوی هه لومهرجی ژیانی کۆمه لگاوه، ده توانیت خۆشبهختی و
ناسوودهیی به نه مرۆ و سبهینیی مرۆقایه تی ببه خشیت. به لام نه گهر به
تهنها مایه وه، ههرگیز ناییت نه وه پشتگویی بخریت که ده بیته هۆکاری
لادان و به لاریندا بردن.

به لئی، له جینگایه کدا که زیهنه کان بیبه شن له باوه ری نه به دییه ت و،
رۆح دیلی ته کنه لۆجیا به و، ژیانی دلش به ته واوه تی پشتگویی خراوه،
ههرگیز ناکریت باس له زانست و سووده کانی بکریت. به بیچه وانوه له
ههرنمیککی وادا زانست یارمه تی درندهیی ددهات و فره ره هه ندیی پی
ده به خشیت و، مملاتیکان پتر توند ده کات و، هاریکاری خه له تاندن و
داگیرکاریه کان ده کات و، ده یانکات به په تایه کی دیوناسا و، له به رامبه ر
"حه ق" یشدا لایه نی "هیز" ده گرت.

زانست پیوسته نامانجی به خته وه ری ماددی و مدعنه وی مرۆف
بیته و، به نه ندازه ی هه ولدانی بۆ شیکارکردنی کیشه جهسته یی و
رۆحیه کانی مرۆف به سووده و، ده بیته بیگه یه نیته به یه کیتی دل و
میشک. له و کاتانه دا که نه م نه رکانه جیه جی ناکات یان ناتوانیت بیکات،
بیسووده و، ته نانه ت به رپویه کدا زیانه خشه و، چاره ری کردنی سوود و
قازانجیش لئی، کاریکی بیهووده یه.

مرۆفی نه مرۆ که به ته واوه تی ماددی بووه، تهنها بۆ مبه ستی
حه ز و چیه ره که سییه کان و هه وانوه ی ماددی گرنگی به زانست

و تەكنەلۇجىيا دەدات. جىھانبىننىيەكى لەم شىتوئەش ھەموو پۈژىڭ زىاتر بەرەو پووخانى رەۋشى و، قەيرانى دەروونى و، كىچۇكالىيى بىر كىردنەۋى دەبات. ئەم جۆرە لە مرۇف، خۇي نادات لە قەرەى گەپان بەدۋاى حەقىقەت و بىر كىردنەۋە لە پىناۋىدا، تەناتەت حەزى لىي نىيە و خۇشى نارىت. بىنگومان لەمەدا ھۆكارەكانى چەشنى بالادەستىيى كلتورى عەوامانە لە كۆمەلگەدا و، بەلاشخۆرى و ھەلپەرىستىيى پىاۋانى زانست و، قاتوقرى كەسانى دىسۆز و خەمخۆر، پۈلئىكى بالاي ھەبوود. بەلام كارىگەرى پىنەگەياندى كەسانى خاۋەن دىل و پۈخ و نىلھام و وىژدان، زۆر لەمانە زىاترە. لە سەردەمىڭدا كە ھەموو لايەك پىر بوۋە لە داھۆلگەلىك كە ژىرىيان دابەزىۋەتە چاۋيان و لە ماددەدا بەدۋاى ھەموو شىڭدا دەگەپىن، باسكىردنى زانستى حەقىقەت و قوۋل بوۋنەۋە تىايدا كارىكى مەحالە. بەپىچەۋانەۋە لە كەشۋەۋايەكى لەم جۆرەدا بىر كىردنەۋە و بىرىاردان ھەموو پۈژىڭ زىاتر چاۋى كىز دەپىت و، مرۇفەكان پىر بىنەقل دەبن و، دىنيا پىر دەپىت لە مرۇفانىك كە بە فەرمانى نامىرەكان دەپۈن بەپىتوۋە.

ھەر بۇيە ئەۋانەى كە بەنىازن سەرلەنۇي جىھانى ئايىندە بنىات بىننەۋە، ناچارن سەرەتا زۆر بە باشى بىرىار بەدن كە داخۇ زانست چىيە و چى نىيە و، دەكىرت چى لى چاۋەپروان بىكىرت و، نامانجەكانى چىن. ئەگىنا كەموكورتىيەكان ھەر بەردەۋام دەبن و زانستىش ھەرگىز ئەۋ مىۋىيە نابەخشىت كە لىي چاۋەپروان دەكىرت.

ۋا ھەست دەكەم بەشىكى زۆرى ئەۋ كىشە و ناستەنگانەى كە

ئەمىرۆ ھەر لە دامەزراوەكانى پەرورده و فيزکردنمانەو ھەتا پۆستە
 بالاکانى دەولەتى گرتووتەو، سەرچاوەكەى ئەم تىگەيشتنە كول و
 كاسە بىت لە زانستى پىناسە نەكراو و دەستنيشان نەكراو. پىم وایە
 دەزگاکانى پەرورده و فيزکردنمان كە تەنھا گرنكى بە دیوى دەرەوى
 شت و پروداوھەكان دەدەن. ھەتا لە گیانى حىكمەت بەدووریىت و، لە
 دامەزراوەكانیدا دەمارگیری زانستى و بىرتەسكىی بالادەست بىت، ئەوا
 نەوھەكانیش بەردەوام دەبن لەسەر گرنكى دان بە روالەت و، ژيانى
 بىرکردنەوھەمان ھىندەى تر تەسك دەبىتەو، نەگەر دۆزینەو تازەكانیش
 چەند رەچەتەيكى ئەفسووناوى لەمەر رزگاربوونى مرؤفایەتى بخەنە
 روو، ھىشتا ناتوانىت پىنگە لەم نەفامى و كۆنەبەرتىيە جیھانىيە
 بگىرىت كە ھەموو سووچىكى دنیای تەنیوھ.

ئەگەر لە شونىكدا ھەول و دۆزینەو زانستىيەكان نامانجیان
 بەختەوھەرى ماددى و مەعنەوى مرؤف نەبىت و ملكەچى فەرمانەكانى
 رۆحى مرؤفایەتى نەبن، زانست لە نامانجى خۆى لايداو، تەكنەلۆجیا
 لەدژى مرؤفایەتى كەوتووتە كار و، ئادەمیزادیش سەرەپراى بەھا
 بالاکانى، ھەموو شتىكى لە دەست داو.

مرؤف بوونەوھەرىكى ھىندە بىنرخ نییە تا بتوانىت پشتگوى بخرىت.
 ئەو، لە چەقى بووندايە و، بەدیھینراوىكى ناوازی خوايە و رازى نایىت
 بە ھەبوونى شتىكى تر لە پىشەوھە یان لە سەرۆبەوھە. ئەو زاتەى كە
 بوونەوھەرانى بەدیھیناوە، مرؤفى وەك پىرست و پوختە و نامانج و مېوھى
 گەردوون دروست كردووە. نامانجى مرؤفىك كە ئەم پایە و پىنگە بەرزەى

خەلات كراۋە، گەپران و دۆزىنەۋەي بەدبەھىنەرەكەيەتى، زىادكردنى
 رەھەندى غەيبىي و ناخىرەتەييە بۇ بوونە دىنبايى و ماددىيەكەي.

لەم خالەدا ئەو نەركەي كە دەكەۋتتە سەر شانى زانست ئەۋەيە
 كە پەردە لەسەر چاۋى مرؤف ھەلبىگرتت و راستىي نىشان بدات و،
 ئامادەي بىكات بۇ گەشتى نوئى ئاسۆكانى بىر كوردنەۋە.

لە سايەي ئەمەدا ھەموو ھەۋل و دۆزىنەۋە زانستىيەكان دەبن بە
 چەند پلىكانەيەك لە رۇخى مرؤفدا كە درتزدەبنەۋە بەرەو ئەبەدىيەت و،
 ئەو رۇخە بەختەۋەرەنش كە ھەموو رۇژىك بە ھەستىكى ئىمانىي جىاۋاز
 و غەشقىكى نوئى عىبادەت پەرواز دەكەن، بەھۋى ئەم پلىكانەيەۋە لە
 پارپەۋە تەسكەكانى جەستە رزگاربان دەيىت و، دەگەن بە پىناسىكى
 سەروو كات و، دەبن بە ھاۋدەمى نەمرىيەك كە لە پشتى كات و
 شوتنەۋەيە.

نىدى بۇ كەسانى لەم جۆرە نە ئەو لايەنە زىانبەخشانەي سىروشت
 كە دەيانەۋىت بەرەو خوارەۋە دايانبەزىننىن، دەتوانن بۇرپان بدەن و، نە لە
 تەم و دوۋكەلەكانى جەستەدا توشى سەرسوۋرمان و ھەپەسان دەبن.
 ئەم بالابەرزانەي كە خاۋىن بوونەتەۋە لە سەرجەم ئەم تەم و ژەنگانەي
 چواردەورىانى تەنيۋە، مەگەر خوا بۇ خۇي بزائىت رۇژانە چەند جار
 لە گەل بوونەۋەرانى ئەۋديو ئاسمانەكان ناسياۋى پەيدا دەكەن و، چەند
 جار بە ئاراستەي جاويدانى ئەسپى خۇيان تاۋ دەدەن و پىشېرېكى لە گەل
 فرىشتەكان دەكەن و، بە گەرمىي ھەقىقەت ۋەك مۇمىك دەتوتنەۋە و
 تىكەلى ئەو زەريا نەزانراۋانە دەبن..؟

بہرہ و

دنیا یہ کر نوٹ

بەرەو دنیایەکی نوێ

لە میژووی جیهاندا هیچ سەردەمیکی تر بە وێنەی نیووی دووھەمی ئەم سەدەییە لیوانلیۆ نەبوو لە دۆزینەوی زانستی و، مەرفیش هیچ کاتیەک دەوڵەمەندیی ماددی لەم شێویەیی بەخۆوە نەدیووە، بەم ئەندازەییەش نەگەشتوو بە حەوانەو لە سایەیی تەکنەلۆجیادا. بەلام لە بواری بریاردان لەسەر مانای مەرف و بوون و، پافە کردنی لەسەر ناستی گەوھەرەکانی ناوھەرۆکی و، دیارکردنی پینگەییەکی بۆی بە گۆرەیی بەھا مەعنەوییەکانی، ھەرگیز هیچ کاتیەک بەقەدەر ئەم چەرخە دووچارە دوودلی نەبوو و، گێرۆدەیی داوی دژیەکییەکان نەبوو و، بە نادیاری نەماوتەو.

لە سەرەتای ئەم چاھەدا و لە دەزگا زانستییەکاندا ئەو بیر و بۆچوونە زالی بوو کە گویا ھەموو بەھاکان لەمەپ بوون و مەرف کە ھەتا ئەم پۆزگارە پشتیان پێ بەستراو، تووشی پووکانەو و لەناوچوون دەبن. وا گومان دەبرا کە ژیری ھەموو شتیکی پوون دەکاتەو و، سەرچەم گری کۆرەکان سەبارەت بە بوون و بوونەوھەران دەکاتەو و، زانستەکانی وەک فیزییا و کیمیا و فیزیای گەردوونی و زیندەوھەزانی نەپتیی

گشت کون و قوژبنیکی گهردوون ناشکرا ده کهن و، هه موو کیشه کانی سروشت چاره سر ده کهن. که چی دوای تیپه ربوونی تم هه موو ساله، نهک نهو شتانهی خه یال ده کران نه هاتنه دی، به لکو چه ندین پیشهات پرویاندا که پنجه وانه ی گومان و پیشبینیه کان ده رچوون. سه ره لدان و په ره سه ندنی "شه پۆلی میکانیکی" و "فیزیای ناوکی" له دوای ماکس پلانک، گومانی نه وانه ی تارومار کرد که لایان وابوو گه پان به دوای هه موو شتیک له ماده ده و سه یرکردنی بوونه وهران له پشتی شووشه یه کی لیله وه، زانسته.. وه نهو راستیه ی ده رخت که ده گونجیت له پال دنیا ی بینراودا چه ندین دنیا ی نه بینراوی تر هه بن. نیدی نه مرپۆ فانۆسی شکاوی کات-شوین-ماده ده-وزه، شتانی جیاوازتر به گوئماندا ده دن وهک له وانه ی پیشتتر خوومان پیوه گرتبوو.. وهک بلئی ناچارمان ده کات بو هینانی تیگه یشتنی نوئی و پروونکردنه وهی نوئی و راقه ی نوئی. نیدی با نهو به ناو رۆشنییرانه مان که سالانیکه ده ستیان گرتووه به سه ر دامه زراوه کانی زانستدا و له راستیدا به ده م خه ووه ده رۆن، هه ر قه وانی کوئی نیو سه ده پیشتتر بلینه وه، وهلی دنیا نزیکه له گوپانی ریشه یی و سکپه به پیکه اتنی تازه و نوئی. نهو حه تمیه ته ی^۲ که له رۆژی له دایکبوونیه وه به به رده وامی له ده وری گه رداوه کانی مه رگ، گومان و دوودلی هه لده مرژیت، نه وه تا له نئو باوه شی زریانه شوومه کاندادا وایین قسه کانی خوئی ده کات..

۱. ماکس پلانک (۱۸۵۸-۱۹۴۷) زانا به کی ئەلمانی بواری فیزیایه و به کیکه له زانا باوه رداره کان. بیروبوچونه کانی سه بارت به فیزیای ناوه کی وهکو شوپشینک وابوو له بواری خویدا و دیدی مروقیان کۆری سه بارت به جیهانی ناوه کی ماده و به دهیاتی گه ردوون.

ماددییه تیش^۱ که ههر له سهره تاوه به که مئه ندامی له دایک بووه، پاش نهوهی باوکی حاشای لی کرد، دایکی له شالیکه وه پینچای و، له حهوشه ی کلێسایه کدا جیی هیتت، نه وه تا به هۆی نادیاریی ره گهزه که یه وه لاره مل و کرۆله.. خۆی له خۆیدا کۆمیونیزمیش له میتره ستوونه ئاسمانیه درۆیینه کانی رماون و نهوانهش که له ژیر رۆشنایه کهیدا رافه ی ژیانان ده کرد ده میکه لافاوه کانی دۆران له گه ل خۆیدا بردوونی...

به لێ، له لایه ک نهم درۆ میژوو بیانه یه ک له دوا ی یه ک به یارمه تی ته فسیری زه مانه ده گه ن به رافه ی راسته قینه ی خۆیان و، له لایه کی تریشه وه پیشهاته کانی بواری میتافیزیک و میتاسایکۆلۆجی، هینده پالیان به سنوره کانی پینچ ههسته ماددییه که وه نا، تا چه ندین کونیا ن تی کرد و، له نه نجامدا ناسۆی نوێیان له جیهانی بیر کرد نه وه دا کرده وه. له سه ده کانی ناوه راستدا به شیک له م دنیا به هیچ ناوړینکی به لای بوونه وه و پروودا وه کاندانه ده دایه وه و له بری خانه ی زانست و عیرفان، چه ند خورافه تگایه کی بنیات نابوو که سه رقالی سیر و جادوو و فال گرتنه وه بوو، له بهر نه وه نه یه توانی پرووبه پرووی سه رده مه کانی دواتر بیته وه و پروو خا.. نهم سه ده یه ی دوا ییش چونکه هه موو جوړه په یوه ندیه کی له گه ل ئاسمان و نه و دیویدا بچری و لکاوه به زه وییه وه، هه تا ئیستا خیری له خۆی نه دیوه.. نه میستا له ناو گه رداوی دژیه کییه کانی خۆیدا به وه ک بلی که وتوه ته داوی کونه ره شه کانه وه.^۲

۱. Materialism

۲. کونه ره شه کان (Black holes) بهو شوینانه ده و تریت له گه ردووندا که هیزی کینشکردنیا ن نه وه نه زۆره هیچ ماده و تیشکیکی کارۆمۆگناتیسی ده و رو به ریا ن رزگاریا ن ناینت و هه موویا ن هه له مه ژنت!

بەلئى، مەرۇفى ماددى ئەم رۇژگارە كە تەمەنى خۇى بۇ پروونكردەنە و رافە كردنى سروشت تەرخان كردو، ھەرەك گرنكى نەدا بە ناوەرۇك و ماناى خۇى، بە ھەمان شىۋە لە پەيوەندىيە كانىشىدا لە گەل بە دىيەنەرىدا بە كال و كرجى مایەو و بە تەواوتى تەسلىمى سروشت و بوونەوەر و يارىيەكانى ژىرى بوو، لەبەر ئەو داخلى "بازنەى زىانبەخشەكان" بوو. ئەوئى مایەى نىگەرانیيە ئەوئى كاتىك بە يارمەتى زانست و تەكنەلۇجىا تەقىنەوئى گشتى لەسەر ئاستى چىنەكانى كۆمەلگائى مەرۇئى پروواندا و، مەملانئى سەختەكان لەپىناو سوود و بەرژوئەندىدا بەوئەرى توندى ھەلگىرسان و، لەم سەردەمە خوئناوئىيەشدا كە خوئنرئىزى وەك شتىكى ئاسائى لئى ھاتو، خوئندەوارە ھەژارەكانى ناو ئىمە ناىننايانە شەيدائى رۇژئاوا بووئوون! كاتىك ئەمان لە بنارەكانى رۇژئاوادا بەدوائى ئەم "خۆشەويستە ناديارەدا وئىل بوون، كەسانى وەك بىرگسن و و بوترو و ھاملن و زۆرىكى ترىش كە رۇژئاوايان بەو رۇجە ترسناكەيەو ناسىبوو، ئاشكرايان دەكرد كە زانست و تەكنىك ناتوانىت ھەموو بابەتىك چارەسەر بكات و، دەيانخستەنە ژىر پرسیار و، ھەولیان دەدا خەلكى لە تابۇكانى مۇدئرنىتە ئاگادار بكنەو. بىداربوونەوئىيەكى لەم شىۋەيە لەناو ئىمەدا، بەتابىت كە ھەموو چىن و توئزەكان بگرتتەو، تەمەنى بىست و پىنج سال دەئىت و ناىت.

بەلئى، لائى ئىمەش، ئەگەر چى درەنگىش بىت، گۇرانتىكى خىرا پروویدا، لە ئەزمونگەرىسى^۱ سەيروسەمەرەو، بتى پۇزىتىفنىزم^۲، و، عەقلگەرىسى^۳ سەيروە

۱. Empiricism .

۲. Positivism .

۳. Rationalism .

بهرو عهشق و ژيانی دڻ و، له پابه نډي به سروشتهوه بهرو پڙحانيهت. گهيشتنی نهم گۆرانهش به دوا نامانجی خوځی، به سهرکهوتنی شو باوهردارانه دپته دی که نيمانيان به خوا و پڙزی دوايی و جيهانی نهوديووی ماده ههيه بهسمر ماده پهستان و سروشتهپهستاندا.. نهم سهرکهوتنه له هه مان کاتدا يه کيک دهيت لهو بردنوه مهزنانهی که چاره نووسی شوومی نيمانداران که ساله های ساله سته مليکراو و ژپرده ستهن، ده گۆرپت.

نزیکه ی چاره که سهديه که نهوی نيمه له هه موو جينگايه کدا و له ژپړ شنه بای نهم سهرکهوتنه دا شايه تحالی پرووخان و دۆرانی سروشتهپرستی و مادديهتی زانستی^۱ دهيت و، به يارمه تيبی نهزمون و دۆزينهوه زانستيه نوپه کان، نهو عهقلگهراييه سهرشيت و، نهو زانستگهراييهی که لافي شوپن گرته نهوی هه موو شتيکی له دهدا و، ماويه کی دور و درپژ دهخوازرا له شوپنی پڙح و پڙحانيهت و ميتافيزيک و دهرووناسی دابشرپن، سنوورنيک بو لاف و گهزافه کانيان دانرا و زنجير درا له زاريان.

به لام به درپژايی سهرده مهکان ههردهم کۆمه لانتيک هه برون که نهم زانستگهراييه هاروهاج و نهم عهقلگهراييه بيغه قلهيان وهرگرتوه و وهک خوايهک مامه لهيان له گهڻ کردوون و، ههروهک چۆن لهو پڙحانه دا که له "نهفسی خراپه کار" پاک بوونه تهوه، ههستياری و دهمار و لايه نه ناسکه کانی تری مروؤف بريکاری فيرعه ونيتيبی نهفس دهگر نه ستو^۲،

Scientific Materialism .۱

۲. ليزه دا نووسر نامازه بو نهو بۆچوونهی سهعیدی نوورسی دهکات که پاش پاکوونهوهی مروؤف له "نهفسی خراپه کار"، چهند لايه نيکی تری مروؤف وهک ههستياری و دهمار و لايه نه ناسکه کانی تر، بريکاری فيرعه ونيتی نهفس دهگر نه ستو^۱ چونکه خواي گوره برياری داوه چهکی نيوان خيز و شهر له مروؤفا ههتا مردن بهردهوام يئت!

بە ھەمان جۆر ئەمانەش وا دەردەكەوئىت كە لەژىر ۋەكالتى زانست و تەكنەلۇجىادا ماۋىيەكى تىرش بەردەوامى بە خوايەتى ۋەھمى و خەيالىي خۇيان بەن. ۋەلى بى ھىچ گومانىك ئەمە زۆر ناخايەئىت، چونكە ھەنووكە شارستانىتى رۇژئاوا كە گەشتوۋە بە تەمەنى سەد و پەنجا سالى، گۇرپان بەسەر ئەو مانايەدا ھاتوۋە كە بە خۇي بەخشىبوو. ئەو ھاتا لە نىۋەي سەدەي نۇزدەھەمەۋە زۆربەي ئەو شتانەي كە بە سنگەخشى تا ئەم رۇژە ھاتوون و ھەندىك لە شەيدايانى رۇژئاوا ۋەك پىۋەرى ھەقىقەت بۇيان رۋانىون، پايەي خۇيان لەدەست داۋە و، لەبەر چاۋ كەوتوون و، دانە دانە جىي خۇيان بۇ چەند بەھاگەلىكى تر چۆل دەكەن.

ئەمىرۆ نەك تەنھا بىريارانى جىھانى ئىسلامى، بەلكو كەسايەتییە ھەلكەوتوۋەكانى جىھانى رۇژئاواش روو لە خوا و لە ئايىن دەكەن و ئەم رووتىكردنەش بە داخاۋىيى سروشتى مروئىي و بىركردنەۋەي ساغى دەزانن. ھەنووكە لەپال شاعىر و فەيلەسووفە رۇحگەراكاندا زانايانى سروشت و تەننەت ماددەپەرست و ھەندىك لە كۆنە ماركسىيەكانىش لە جىھانى ئەودىو سروشت دەكۆلنەۋە و بەدۋاى دىدگايەكى نوئدا دەگەرپن.

خۇزگە دەمانتوانى ئەو پەيامانەي كە لە قورئانەۋە دپن، بە ھەمان ئاستى خۇي، بەم دل و رۇحانە بگەيەنن كە بەدۋاى قورئاندا وئلن! بىنگومان ئەم پەيامە لەواندا كارىگەرىي زاىەلەيەكى مەزنى دەبوو. ھەرچەندە دەنگ كزە و، تەمسىل و نوئنەرايەتى ھەژارە و، دلئسۇزى لاۋازە و، دوژمنانىش بەھىژن و، شانسىش تابلىي زەبوونە، كەچى لە دوئىتوۋە ھەتا ئەمىرۆ سەدان زانا و بىريار و ھونەرمەندانى ۋەك

فلىپ ھىت، ژان پۇل رېو، جۇرچ بېرنارد، فىۋدۇر دۇستۇيىسكى، رېۋدوئى، ئىدوارد مۇنتىل، دىكارى، فۇلتىر، جۇن داڭفېۋېرت، لامارك، پاسكال، گۇستاف لۇ بۇن، فېكتۇر ھۆگۇ، رېنان، لە بەرامبەر ھەرىمى شىكۆمەند و پايدەدارى ئەودا سەريان نايە سەر زەوى و لارەمل وەستان. دانپېدانانە سەرسورپىنەرەكانى ئەم پىاۋە ناودارانە سەبارەت بە قورئان و پىغەمبەر، چ زللەيەكى بەسۆيە بۇ ئەو كۆلكە خورئندەوارانەى ئىمە كە نىو سەدە لەمەو پىش ياخبوونى رۇژئاوايان بە بناغە وەرگرت و بىج بىر كىردنەۋە لەدوايانەۋە رىزىيان بەست!

جگە لە را و بۇچوونى قوتايىبە تايبەتەكانى قورئان كە ھەر يەكەيان بەلگەيەكى درەخشانن، گەرپانەۋەى بىرىارە ناودار و زانا زىرەكەكانى ھەر چوار لای دىنيا بەرەو بەدېھىنەر و ئايىن، نايىت بگەرپىنرئىتەۋە بۇ حالەتى دەرۋونى نائومىد و بىچارە و ترسى ئەو بىباۋەرە لاۋازانەى ھەر كاتىك زۇرئان بۇ ھات نالەى "خوایە گىيان! ئان لىج بەرز دەيىتەۋە. چونكە ھەرۋەك ناكىرت جىھانى رۇژئاۋاى مۇدېرن بە خۇى و دەستكەۋتەكانىەۋە بە دىناى بىچارەكان ئەژمار بكىرت، بەھەمان جۇر ناگونجىت ئەو رۇشنىر و رۋوناكبىرانەى رۇژئاۋا كە دەگەرپىنەۋە بۇ ئايىن، لەژىر كۆمەلى سەرسورپماۋان و شۇك بوۋاندا پۇلىن بكىرن.

ھاتنەۋە مەيدانى ھەست و نەستى ئايىنى لەم سەردەمەماندا تەنھا لەو راستىيەۋە سەرچاۋەى گرتۋە كە مرۇف سەرلەنۋى خۇى دۇزىۋەتەۋە و، پىۋىستى بە خوا ھەيە و، تىگەيشتۋە كە بە بىج خوا نايكىرت و ھەلئاكات. واتە دىسان دەنگى وىژدان دەيىسترت و، نەھنىبەكانى پىشتى

پەردەى بوون دەردەكەون و، جارنكى تر رەحمەتى خواىى لە دلەكانماندا بە بىخ بوونى پەردە و ناوەند خۆى نمایش دەكات.

لە بنەرەتدا بىباوەرى زانايەك و پۆشنبىرىكى راستەقىنە و بەتايبەت قىبوول نەكردنى بەدبەينەر، كارنكە لە تىنگەيشتن بەدوورە. چونكە بۆ ئىنكارىكردنى زاتى ئولوهيىەت مەرجه مرؤف زال بىت بەسەر ئەمدىو و ئەودىوى پەردەى بووندا. لەبەر ئەوەى كەسبىش ناتوانىت لافى خاوەندارىتى زانستىكى گشتگىرى لەم شىوہە لى بەدات، ئەوا پىوستە وەك بىرىارىكى بەپەلە و نەفامانە لە ئىنكارى پروانين. لەم پرووہە لە راستىدا قىبوول نەكردنى خوايەتى، نەك باوەر هينان بە خوا، كارنكە لە سەروو توانا و وزەى مرؤفەوہیە.

ئای چەند حەزدەكەم شەيدايانى رۆژئاواى ناو ئىمەش كە سەدە و نىوئىكە ھۆشيان لای خۆيان نەماو، واز لەم سەرشىتتىيە دوور لە ژىرىيە بەينن و لە حەقىقەت تىنگەن...

پست کردن

نه

زبانست و زبانیار

پشت كردن له زانست و زانيارى

ئه مېرۆ به نه ندهزهى پروپه پروپوونه وه مان له گهڵ مه ترسى و كاره ساته كان، له هه مان كاتدا خاوه نى هيو و سه رچاوه و نامپرازى باشين. سه ده كانى نۆزده و بيست هه م له پرووى خيّر و هه م له پرووى شه رپوه يه كينك بوون له ده له مه ندرتين و به پيسترينى سه ده كان. نه گه ر مرفا يه تى بيتوانيايه نه وه هل و فرسه تانه ي ده ستى كه وتن به باشى به كار به يتيّت، ده كرا دنيا بگۆررايه به به هه شتيك...

به ئى، له مېرۆدا ناسمان و زهوى شان به شانى يه ك بو مان پنده كه نن و، كه شه وه وا و هه لومه رجه كان هه وائى به خته وه ريبى مه زنتر و به رزتر مان پى ده دن. زانست و پيشكه وتنيش به سه رجه م به روبومه كانيه وه چوه ته خزمه تى مرفا يه تيه وه. به لام نيمه هيشتا وه ك پيوست ناتوانين سوود له م به روبومه فراوانانه وه ريگرين. له به رنه وه ي هه تا نه مېرۆ كۆمه لئىكى چاكه خواز نه چوونه ته ژيّر بارى ليپر سراوي تيبى ناراسته كردنى مرفا يه تى،

بهخته وهرى نهويان دواخستوه و، هه نديك گومان و ناتوميديشيان سه بارهت به بهخته وهرى هه ميشه بى نهو دروست كړدوه. پنده چيټ نه م باره هه تا نهو كاته ي لپيرسراوه راسته قينه كان هه ست به نهركى سر شانيان ده كنه بهرده وام بيت...

جاران^۱ گوند و شار جوړيك له ژيانى تاييهت به خوى هه بوو، ژيانى كى بى پلان كه شيرينى خوى له ده ست داوه و، قهيرانه كان و نه بوونى مهنه وبيات وه ك مردويه كيان لى كړدوه... نه خو شيه درمه كان و برسيتى په يتا په يتا زلله ي خو يان تيده سره واند و، نهو شتانه ش كه نه خلاقى نهويان زهوت ده كړد هه لئانده وه شانده و، له م نزمى بو نهو نزمى راپيچيان ده كړد. كو مه لگاش له بهرام بهردا به بى جوړله يه ك و هه لچوونيك و وه لاميك تنهها ته ماشاى ده كړد و، نه م شى به ژيان نه ژمار ده كړد. به لام نه مړو به بينگومانى ده ركوت ژيان له گه ل چنه د بىر و بوچوونيكى كو نده كه هيج په يوه ندييه كيان به راستيه وه نييه، نه ستهم و مه حاله... "حالى جاران مه حاله، سا يان حالى نوئ، يان توه وه و له ناوچوون." يان ژيانمان سر له نوئ له سايه ي زانستدا داده پريژينه وه و نه خسه سازى بو ده كينه، يان خو مان و دنيا كه مان ده كه وينه كه نده لانيكه وه...

هه نديك باوه پريان وايه كه به پريوه بردنى دنيا له ريگه ي زانسته وه، ده بيت به هو كارى چنه د كاره ساتيكى وه ك به نامير بوونى مرؤف و گوړان بو كو مه لگه ي مير و له كان. نه م هه رگيز راست نييه. هه روه ك رابردو به بى زانست نايټ، خيال كړدى ثابينه د ش به بى زانست

۱. پشان وايه نووسه مهبستى كو تاپى سده ي توزه و سه رته اى سده ي بيستمه.

ئه‌سته‌مه. هه‌موو شتیک له ده‌ره‌نجامدا وابه‌سته‌ی زانسته. وه نه‌گهر نه‌و نه‌ییت، دنیا شتیکی تری پی نییه بیبه‌خشیٔت به مرؤف.

به‌لام ئه‌وه‌ش راستیه که له زۆرێک له شاره‌کانماندا مرؤفه‌کان وه‌ک نامیران لی هاتوو و، هه‌سته مرؤیه‌کانیان له‌ناوبراون و، هاوشانی بیرکردنه‌وه، له‌شماغی و، له‌گه‌ل ئه‌ویش فه‌زله‌تی مرؤیی سراوه‌ته‌وه. به‌لام به‌سته‌وه‌ی ئه‌مه به‌ زانست و زانیارییه‌وه ناحه‌قییه. به‌لکو پتیه‌سته له‌مه‌دا ئه‌وه ده‌ستنیشان بکریٔت که تاوانبارانی سه‌ره‌کی و راسته‌قینه‌ ئه‌و زانیانه‌ن که خۆیان ده‌دزنه‌وه له‌ لیپرسراوتی. نه‌گهر نه‌و زانیانه‌ی که نه‌گه‌یشتوو به‌ ناستی هه‌ست و شعوری لیپرسراوتی، ئه‌وه‌ی لیان چاوه‌ری ده‌کریٔت جیبه‌جیان بکردایه، له‌وانه‌یه نه‌میستا زۆرێک له‌م بابته ناخۆش و مه‌ترسیدارانه بوونیان نه‌بوایه..!

زانست واته هه‌ست کردن و تیگه‌یشتن و په‌ی بردن له‌ مه‌به‌سته مه‌زنه‌کانی به‌دییه‌نهر له‌و شتانه‌دا که بوونه‌وه‌ر و رووداوه‌کان بۆمان ده‌گێرنه‌وه و، ئه‌و شتانه‌ش که فرمانه ته‌کونیه‌یه‌کان بۆمانی هه‌لده‌ریٔرن. مرؤف که له‌ پیگه‌ی به‌رپه‌وه‌ری بوونه‌وه‌راندا به‌دییه‌نراوه، پیگومان ده‌بینیٔت و، ده‌خوینیٔته‌وه و، هه‌ست ده‌کات و، فیرده‌بیٔت. پاش فیٔربوون به‌دوای ئه‌و ریڤگایانه‌دا ده‌گه‌ریٔت که زالی ده‌که‌ن به‌سه‌ر رووداوه‌کاندا و ژیریاریان ده‌خه‌ن. ئه‌م خاله، به‌ فرمانی خوا، خالی ته‌سلیم بوون و مه‌حکوم بوونی بوونه‌وه‌رانه بۆ مرؤف و، هیی مرؤفیشه بۆ به‌دییه‌نهره‌که‌ی.

زانست به‌ فیزیا و کیمیا و گه‌ردوونناسی و پزیشکیی و لقه

هممه‌جۆره‌کانیه‌وه له خزمه‌تی مرۆفایه‌تیدایه و، ههموو رۆژیکیش دیاریی نوێی پێ ده‌به‌خشیت.

به‌لێ، زانست و زانیاری له خزمه‌تی مرۆفدایه و، بۆ ترسان لێشی، هیچ هۆکارێکی جدی به‌ده‌سته‌وه نییه. مه‌ترسی له زانستی بوون و دامه‌زاندنی زانستیانه‌ی دنیا دا نییه، به‌لکو مه‌ترسی له نه‌زانین و بێ شعوری و خۆ‌دزینه‌وه‌دایه له هه‌ستی لێرساوتی.

له‌وانه‌یه هه‌ندێك جار چهند کاروباریکی زانستیانه و پلان بۆ داڕێژراو نه‌نجامی خراپی لێ بکه‌وتته‌وه. قسه‌یه‌کمان له‌سه‌ر ئەمه نییه. به‌لام به‌ دلناییه‌وه نه‌زانی و بێ پلانی هه‌میشه نه‌نجامی خراب به‌رهم ده‌هێنێت.

له‌به‌ر نه‌وه پێوسته له‌بری دوژمنایه‌تی کردنی زانست و زانیاری، ئاراسته بکریت و به‌خته‌وه‌ریی مرۆف بکریت به ئامانجی. هه‌نوکه گرنگترین بابته‌ی ئاده‌میزاد نه‌مه‌یه. نه‌گینا هه‌رگیز له توانادا نییه به‌ر له سه‌ده‌ی بۆشایی ئاسمان و پێشکه‌وتنه زانستییه‌کان بگه‌ڕین و، بۆمبێ نه‌تۆمی و هایدروجینی له مێشکی مرۆفدا بسپه‌رنه‌وه.

که‌وايه ته‌نها يه‌ك رینگه‌مان له‌به‌رده‌مدايه: نه‌ویش لێ سه‌ندنی زانست و به‌رهمه‌کانی زانسته له کهسانی نه‌شیاو - که له ده‌ستی نه‌مانه‌دا شیوه‌ی چه‌کیکی کوشنده‌ی وه‌رگرتوه- و سپاردنیه‌تی به کهسانی شیاو و، دامه‌زاندنی جیهانیکه که به‌خته‌وه‌ریی دنیا و ناخیره‌تی مرۆف ئامانجی ییت. نه‌گینا جوێندان به "ئامیژ" و "نه‌فره‌ت کردن له "کارگه" هیچ

سوۋدىكىمان پىنناگەيەنېت. تازە نامىز ھەر ئىش دەكات و كارگەش ھەر بەردەوام دەيىت. ھەر ھەشتىكى سىروشتىيە كە ھەتا پالەۋانانى ھەقىقەت- ئەوانەي كە دىل و مىشكىيان دەستلەملانى يەكتىرن- ۋاز لە ترس و زورىيۈن لە زانست دەھىنن و، تىكەلاۋى بوونەۋەر و پروداۋەكان دەبن، زانست و بەرۋوبومەكانى بەردەوام دەبن لە زيان گەياندن بە مرۇفايەتى.

ھەر بۆيە نايىت لە زانست و بەرۋوبومەكانى بترسىن. ئەم ترسە ھەموو جۆرە چالاككەيەك ئىفلىج دەكات. لەراستىدا ئەو شتەي كە پىۋىستە لىي بترسىن ئەۋەبە كە داخۇ لە دەستى كىدايە. زانست لە دەستى "كەمىنە" يەكى نابەرپرسدا كارەساتە و، سەروو زىادى گۇرانى دىنبايە بە دۆزەخ. ئەنىشتاين تەنھا ئەو كاتە ھەستى كرد كە ئەتۆمى داۋەتە دەست جانەۋەرىك، كاتىك خۇلەمىشى ھىرۇشىما و ناكازاكى بىنى و، بەدەم گىرمانەۋە داۋاي لىيۋوردنى لە زانبايەكى زاپۇنى ھارپىي كرد. چ درەنگ كەۋتەنىكە...!

بەلام ئەمە نە يەكەمىن و نە داۋەمىن كارەساتە. لە دەستى بىر و بۇچۈنى درەندەدا ھەمىشە دەرياكەن زەلكاۋ و، پروبارەكان جۇگەلەي قىر و، كەشۋەھەۋاش سەرباننىكى چلكنە! ئەمە ھەر ۋا بوۋە و ھەر ۋاش دەيىت...

مرۇفايەتى لە چەكى دەستى فرىشتەكان زىانى بەرنەكەۋتۈۋە. ئەو، زىانى لە پۇحە جانەۋەرناساكان و، ھەلپەي تىرنەخۇر و، ئەوانەۋە بىنىۋە كە "ھەق" لە "ھىز"دا دەيىنن. لەمەۋلاش ھەتا ئەو كاتەي ئىمان و زانست تىكەلاۋى يەكتەر دەكات و دىنباي خۇى دادەمەزىنېت، ھەر بەم شىۋەبە بەردەوام دەيىت.

بە ھىۋاي ئەۋەي مرۇفى نىمەش لەو دىنبايە تىبگات كە تىايدا دەزى...

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پابهەر

ئەم دنیا موباره كەى كه له پابهردودا و ماوهى زياتر له ههزار سال
 هه ميشه شكۆمەندانە ژياوه و ههردەم كراوه بووه به پرووى جوانييه كاندا،
 ئەوه بۆ يەك دوو سەدە دەچیت له قهيرانتيك بۆ دانەيه كى تر تلۆر دەبیتەوه
 و، به دەست ئەو نازاوانهى كه سەرجهم لایەنه كانی رۆحیان تەنیوه،
 دەنالینیت. قهیرانی دووركهوتنهوه له ناوه رۆكى خود.. قهیرانی گۆرانی
 سروشت.. قهیرانی ئینکاری كردن و سووكایهتی كردن به بهها نتهوهی
 و دینی و میژووییەكان.. قهیرانی نەبوونی مرفۆفی هاوسەنگ و دەستەى
 بهرپۆهەر و پابهەر، ئەوهى جارن پێى دەوترا "قاتوقرى پیاو"...

نازانم داخۆ ئەم دنیا تینكەل و پینكەله له پابهردووی نزيك و حالى
 حازريدا پابهريكي راسته قينهى بهخۆوه ديوه یان نا، بهلام دنیام لهوهى
 كه له دنیای ئیمەدا پابهريكي لهم جۆره بوونی نییه.

بهئێ، لهبرى ئەو ئیراده بههێز و سنگه پۆلايين و زایهله ناسنینهى

که سه‌دهه مانیتک هه‌ر له مه‌رپاکیشه‌وه هه‌تا پێده‌شته‌کانی ناسیای ناوه‌رپاست و له‌وێشه‌وه بۆ ناوجهرگه‌ی نه‌وورپا خۆی نمایان ده‌کرد، نه‌میستا می‌شوو له‌کان تیایدا دێن و ده‌چن.. به‌لێ، ئهم هه‌رئمه چاره‌پر شه‌ی که تیایدا گوله‌ستیره‌کان بوون به‌ نه‌ستیره و، می‌شوو له‌کانیش جینگای هه‌لۆکانیان گرتوو ته‌وه، بېشه‌ی شیران ده‌نالینیت به‌ده‌ست که‌ش و فشی رپۆییوه و، هیلانه‌کانی بولبول په‌رئشانن به‌ده‌ست قه‌له‌باچه‌که‌کانه‌وه و، شه‌مه‌مه‌کوێره‌کانیش له‌ هه‌موو لایه‌کدا ناهه‌نگ ساز ده‌که‌ن...

له‌مێزه سوله‌یمان کۆچی کردوو و رپۆیشتوو و، له‌ جینگای فه‌رمانه‌رهبایه‌تییه به‌شان و شکۆکه‌شیدا شه‌یتانه‌کان شه‌تره‌نج ده‌که‌ن.. له‌م رپۆژانه‌دا که تاسه و هه‌سه‌رتی رپۆح و ئیراده و جوامیری ده‌که‌ین، چونکه‌ چینه‌کانی کۆمه‌لگا تا ئیستا سه‌دان جار که‌وتوو نه‌ته داوه‌وه، له‌ ترسی گه‌یروده‌بوون به‌ دانه‌یه‌کی تره‌وه، ترنجاونه‌ته قوژبنیکه‌وه و، خه‌ون به‌ رپۆژانیکه‌ی ده‌راساوه ده‌بینن که تیایدا کاراکتیره ده‌راسا‌کان ناو می‌دییان ده‌رپه‌ننه‌وه. له‌م ته‌نیا یه‌ ره‌ش و نه‌نگه‌سته‌چاوه‌دا هه‌مووان دیلی تاریکیه‌کانن. شوێنکه‌وته نه‌زانه و رینگا نازانیت و بیناگایه له‌ ژبانی شه‌ره‌فه‌ندانه و سه‌ره‌زانه.. هێزه ده‌سه‌لاتداره‌کانیش وێژدانیان نییه و دوا‌ی چیژ که‌وتوون.. نه‌وانه‌ش که چاویان به‌ رپووناکی کراوه‌ته‌وه -خوا هێژ و پێژ ببه‌خشیت به‌ ئیراده‌یان- زۆربه‌یان تا ناو‌قه‌دیان له‌ قوردا چه‌قیوه و سه‌رشیان له‌ناو هه‌وره‌کاندا یه‌^۱. وه‌ک نه‌وه‌ی ناسمانی فیکری

۱. پێده‌چیت نووسه‌ر مه‌به‌ستی له‌وه‌بیت هه‌رچه‌نده ئهم جوژه که‌سانه چاویان به‌ رپووناکی کراوه‌ته‌وه، به‌لام هه‌لومه‌رجه‌کان ناله‌بارن و وه‌ک قورنک تا نه‌ژتویان هاتوو و نایه‌لیت رپی بکهن! له‌ هه‌مان کاتدا نه‌مانه واقیعی ئین و له‌ جیهانی خه‌ون و خه‌مالدا ده‌ژین و سه‌ریان له‌ناو هه‌وره‌کاندا یه‌!

چىنەكانى كۆمەلگە ناوھژوو بوويىتتەو، كاتىك لە كونى شەمشەمە كۆزەدا دىن و دەچن، خەونى گەشت كردن بەنىو ئەستىرەكاندا دەبىنن.

بە كورتى، ئەم دنيا گەورەپە لە دەستى سەرسەرىيەكاندايە و لەمسەرىيەو بۆ ئەوسەرى بە دەردى نەبوونى پىشەوايەكەو دەنالىيىت.

رەبەر، كەسايەتییەكە لەرووى ناوھرۆك و تايبەتمەندىيە كەسىيەكانەو دەزانىت چۆن ھەموو كاتىك دەنگى خۆى بە دلەكان بگەيەنىت و تىياندا بژى. ئەو، بە روخسارى دەرەوئى كە متمانەبەخشە، فراوانى تىگەيشتنى، وردى و ناسكى بۆچوونەكانى، بەھىزى دەست نىشان كردنەكانى، عەشقى فېربوون، توانا و لىھاتنى فېركردن، بە بەھرەى سەركەوتن لە ھەموو ئەو بابەتانەدا كە لە ئەستۆيدايە، ھەرچەندە خۆى نايەوتت و داواى ناكات، بەلام سەرنجەكان بۆ خۆى رادەكەشيتت، خۆشويستراو و رېزلىنگىراو، مەروۇفنىكى پاىبەرزى و ھايە كە سەدان ھەزار كەس نامادەن لە پىناويدا بمرن.

رەبەر، لە خواردن و خواردنەو، ھەستان و دانىشتن، ھەلسوكەوت و رەفتارەكانىدا ھەمىشە وريا و ھاوسەنگ و متمانەبەخشە. راست بىردەكاتەو، راست دەلىت، راستى خۆش دەوئت و بىز لە درۆ دەكاتەو... دلى بە ھەستى "وفا" لە دەدات، چاوەكانى بە "دلسۆزى" دەكاتەو و دايدەخات، ھەمىشە متمانە و ناشتى پەخش دەكات...

رەبەر، بەرامبەر بەوانەى چوار دەورى دەم بەخەندە، بەرپۆز، جەدى، ھەتا بلىي بەويقارە. ئەوانەى لە دەوروپەرىدان ھەست بەو

کالبونوه و له گه‌ل پراهاتنه ناکهن که له نزیکییه‌وه سەرچاوه ده‌گریت و، نه‌وانه‌ش که دوورن، هه‌ست به مه‌حروومییه‌تی دووری ناکهن. ئەو، له‌و کۆمه‌لگه‌یه‌دا که لێپرسراوه‌ لێی، هه‌موو گه‌وره‌کان به باوکی خۆی و گشت مندالەکانیش به جگه‌رگۆشه‌ی خۆی ده‌زانیت و، چه‌شنی هه‌ستیاری دایکه‌ مریشکێک، باوه‌شی پاراستن و میه‌ره‌بانیی خۆی ده‌کاته‌وه بۆ هه‌رکه‌سیک په‌نای بۆ ببات و، هه‌موان ده‌خاته ژێر بالی پارێزگاری خۆیه‌وه. بازنه‌ی شه‌فه‌قه‌ت و گرنگی پیدانی هینده‌ فراوانه، هه‌ر له‌ میرووله‌ی ژێر پیه‌که‌نه‌وه هه‌تا بالنده‌کانی ناسمان، به‌شی خۆی له‌و نهرمونیانییه‌ وهرده‌گریت و سوپاسگوزار ده‌ییت.

پاییز، وه‌زیفه‌شناس و هه‌سبی و خه‌مخۆری که‌سانی تره. له‌ بابه‌تی جیبه‌جێکردنی لێپرسراوتیه‌کانیدا، نه‌ سه‌ختیی و نارپه‌حه‌تییه‌ی ئەو به‌ربه‌ستانه‌ی دینه‌ پێی و، نه‌ هه‌زی هه‌وانه‌وه و، نه‌ ئەو چیژی ژیانه‌ش که له‌ نه‌جامی خۆشگوزه‌رانییه‌وه په‌یدا ده‌ییت، ناتوانن له‌ پێگای خۆی لای بده‌ن و نه‌رکه‌کانی سه‌ر شانی له‌بیر به‌رنه‌وه. به‌ هه‌ممه‌تیکی پێغه‌مبه‌رانه‌ هه‌لده‌ستیت به‌ جیبه‌جێ کردنی لێپرسراوتیه‌کانی.. هه‌میشه‌ له‌ دل‌ه‌وه و جوامیرانه‌ ره‌فتار ده‌کات.. پاشان له‌ به‌رامبه‌ر ئەو خه‌مه‌تانه‌وه که نه‌جامی داوێن چاوه‌پوانی هه‌یچ جوژه‌ کرێ و دیارییه‌ک ناکات و ده‌روات به‌پێی خۆیه‌وه.

پاییز، به‌ توانای تینگه‌یشتنی به‌رز و سه‌بر و خۆراگریه‌که‌ی، هه‌موو کاتێک تاقه‌ پالپشت و سه‌رچاوه‌ی هیوای ده‌وره‌یه‌تی. له‌ دنیا‌ی ئەفسووناوی ئەودا دژه‌کانی وه‌ک بریاری خیرا و پێکان، وریایی

و نازايەتى، سەبەر و چاپووكى، لەيەك نزيك دەبنەو، و تىكەلى يەك دەبن و، دەبن بە تەواوكەرى يەكتر. لەژىر شەنبەي پووناكى بەخشى فەتانەدا، ئايىندە و پووداوەكانى ناوى، وەك پووداوەكانى ئىستايان لىج دىت و پووشن دەبنەو.. لە سايەي نازايەتى و دامەزراويەكەيدا، ئەو چيا سەختانەي كە وا دەردەكەون پىنگەي دەرجوونيان تىدا نەيىت، دەگورپىن بە چەند پىنگايەكى تەخت و فراوان. لە بەرامبەر خۆپراگرى و بەردەوامىيەكەشيدا، مەحالەكان دەبن بە تۆزى بەر با..

رەبەر، قارەمانى بوارى نەخلاق و فەزىلەتە. بە نەرمى و بەزەيى و مېھرەبانىيەكەي وەك دىل و نەبزی لىدەرى ھەموو زىندەوهران وايە و، بە نازايەتى و پالەوانىيەكەشى پارىژەرى نەبەردى نەتەو و ولاتەكەيەتى، دىناي دىل و گىيانىشى ئەمىنترىن پەناگەي لاوازانە و، بە خاكىتى و خۆبەكەمزانىنەكەشى تاقە سەرچاوى دىلنەوايى ھەموو ئەوانىيە كە لەم دەرگا بۆ ئەو دەرگا دەركراون، ھەرەھا بە چاوپووشى و لىبووردنەكەشى چراي نومیدى ئەوانىيە كە ھەلخلىسكاون و كەوتوونەتە داوى گوناھەو.

رەبەر، كاتىك دادپەرورە خاوەنى بەزەيە و، كاتىكىش ھەستى بەزەيى دەجووشىت پاسترپو و دامەزراو. لە كاتىكدا كە مرۆف و بۆچوونە مرۆيەكان لە باوھ دەگرىت، گرتنى كونى مار و مېرووكانىش فەرامۆش ناكات.. لە جىھانى ئەردا نە دەنگى ئاھەنگ و شايى ستەمكاران و، نە نالە و ھاواری ستەملىكراوان دەبىستىرت. ئەو، كاتىك بە دىوونكى شمشىرە تىزەكەي مىلى كۆبراكان دەپەرىنىت، بە دىووەكەي تر ھونەرى دروست كردنى ھىلانە بۆ بولبولەكان وەكو وانەيك دەلىتتەو.

رابەر، بریتییە له تیکه‌له‌یه‌کی سەرسووپه‌یتەر و، بە ئەندازە‌ی چیا‌ی "ناگری" خاوەنی شکۆیە و، بە‌قەدەر دەریاچە‌ی "لوط‌یش بە سامە. ئەوانە‌ی کە تەنها لە پرووی شان و شکۆیە‌وه تەماشای دە‌کەن، هەست دە‌کەن لە بە‌رامبەر لوتکە‌یه‌کدان کە دەست پێی ناگات و، دووچاری سەرسووپمان دە‌بن.. ئەوانە‌ش کە لە پرووی ئیخلا‌س و دڵسۆزی و پە‌یوەندییە‌ی لە‌گە‌ڵ ناخیرە‌تدا دە‌یناسن، وا دە‌زانن کە ئە‌ژنۆیان ناو‌ه بە ئە‌ژنۆ‌ی یە‌کێک لە‌ رۆ‌حانییە‌کانە‌وه و لە‌ هۆ‌شی خۆیان دە‌چن.

چە‌ندین سالی دوور و درێ‌ژه ئە‌م وڵاتە‌ پیرۆ‌زه بە‌ دار و بە‌رد و، گیاندار و بیگیان و، باو‌ه‌ر‌دار و بیباو‌ه‌ریە‌وه بە‌ هە‌سەرە‌تە‌وه نالاندی و چاوی لە‌ رێ‌ی رابەرئکی لە‌م شیو‌یه بوو.

لە‌م پێ‌ناو‌دا سە‌دان جار مۆ‌مه‌ درۆ‌یی‌نە‌کانی بە‌ خۆ‌ر زانی و چە‌پ‌لە‌ی بۆ‌ لی‌ دان.. سە‌دان جار‌یش گۆ‌لە‌ستێ‌رە‌کان بە‌ ئە‌ستێ‌رە‌ تینگە‌یشت و شو‌ئیان کە‌وت.. وه نازانم داخۆ‌ چە‌ند جار‌یش جە‌رده و رینگ‌رە‌کان بە‌ ریبوارانی رێ‌ی حە‌ج تینگە‌یشت و تیکە‌لاویان بوو. وا پێ‌دە‌چیت ئە‌م گە‌رانه پر لە‌ هی‌جرانە‌ ماو‌ه‌یه‌کی تری‌ش بە‌رده‌وام ییت.

ہم نامہ کانر

دل

ههناسه کانی دل

ههناسه کانی دل بی پیت و بی وشهیه، به لام له هه مان کاتدا کاریگه رترین و سه رسوو پهینه رترینی مؤسیقا کان له وانه وه ده بیستین. ههناسه کانی دل شیوه زاره که ی هینده به تام و شیرینه، زۆر له سه روو ئاستی هه موو نه و ده بر پینانه وهیه که هیشتا نه که وتونه ته سه ر زوبانه کان و، نه که یشتوون به گوئییه کان و، نووکی قه له م و قالبی پیتی چاپخانه کانیان نه ناسیوه. نه وانه ی خاوه نی نه مه ن، ئیدی نه هه ست به پئوستیی نووسینی شتانی تر ده که و، نه وانه ش که له زمانی نه و تیده گهن، چیت به دوای ده بر پینیکی کاریگه رتردا ناگه رین. نه گه ر نه و نه دیب و نووسه رانه ی که ده یانه ویت به هو ی ره وان بیژی و ره وانیی زوبانه وه خو یان ده بر پین و، نه و شه لاتییانه ی ره وان بیژی که به مه به ستی دروست کردنی کاریگه ری له سه ر خه لکی له م فیلی زمان بو نه و ته له که ی ده بر پین راده که ن، نه گه ر نه مانه نه و نه فسوونه هه ره قووله ی ههناسه کانی دل یان بناسیایه، له بری نه وه ی له م رینگا هه وراز و نشیو و پر له مه ترسیانده دا ته مه نی

خۇيان بە فيرۇ بدن، روويان لە سينەى خۇيان دە کرد، تىدە كۆشان بە مزرابە كانى بىر كرده، نە غەمە كانى دلىان بخەنە گۆ.

بە لام چى لە دەستى مرؤف دىت؟ رۆزگارە كەمان سەردەمى زاوۋاۋە و مرؤفە كانى ناويشى ھەول دەدەن بە ھەمان زمان خۇيان دە بىرن. بەلى، ئە مرؤ دىنا لە مسەر بۆ ئەوسەر بە دەست نالە بارترىنى دەنگە نە شازە كانه و گىرۋدەيە و دەنالىنىت. ئەو شتانەى پىيان دەلىين كارە دەراسا كانى شارستانىتى ۋەك سەيارە، شەمەندەفەر، مىترۇ، گریدەر، بلدۆزەر، كەشتى، فرۆكە، رادىۋو، تەلە فزىۋنە كان... كە شوھە و امان پىس دەكەن و ئاسوودەيى و ئازامىمان پارچە پارچە دەكەن. تا وای لى ھات ئىمەشيان ۋەك خۇيان لى کرد. ئە مرؤ زۆرىبە مان زمانمان لە پىش دلمانە وەيە، پىشى ئامىر و مەكىنە كانمان داوۋەتە و، ۋەك بلىنى ئىمەش دەمانە وىت بە شداربىن لەو زاوۋاۋە گىشتىبە دا. سەرلە بەرى و لات ۋەك ئەو ۋە لاتى كەران بىت، پىاو ئەو پىاو ۋەيە بقىرپىنىت.. لە دۆخىكداين ۋەك بلىنى دەمانە وىت بە دەنگ و ھاوارمان كەسانىك خەفە بکەين و دەنگيان نەھىلىن. نە رېزى بىر و بۆچوون ماوۋە، نە حورمەتى ھەست و نەستى مرؤيى. ئەو كەسانەى بتوانن بە ھۆى يارى كرددن بە وشە كانه لە مەيدانىكى فراواندا دەنگە دەنگ و زاوۋاۋەنىكى زۆر بىننەو، بە سەر كەوتوو دادەنرېن و خەلات دەكرېن. ئىتر ھەز دەكات ئەو ۋە دىلېن و دەيھۆننەو ھىچ سوود و بەرژەۋەندىبەكى تىدا نە بىت، پەپرەۋى ھىچ جۆرە ياسايەكى لۆجىكىش نە بىت، ئەگەر بە ھەر شىۋەيەك بىت دەنگ دەرىكات و خەلكانى بىناگا بخاتە جوولە، ئىدى ئىش تەواو...

سەردەماننىڭ سۈرۈشتىتىرىن ھالەتتى ئىمە و كەشۈھەۋاى ھەمىشە يىمان بىدەنگى بوو. لەۋانەيە زۆرۈنك ھەستىيان بەم ھەرىمى نارامى و ئەم مۇسقىقاي بىدەنگىيە نەكردىت، ھەرۈەك چۆن ئىستاش ھەست بەم ھەموو ھات و ھاۋارە ناكەن. ئەو كاتانە لەم ھەرىمى بىدەنگىيەدا سۈرۈشتىتىرىن دەنگەكان دەبىسترا، ۋەك مۇسقىقايەك و ۋەك شىعەرنىك گۆرى بۇ دەگىرا. ئەم ھالەتە ھەموو پۇژۇنك مۇۋقەكانى بەم دەنگە سۈرۈشتىيانە چەند جارنىك دەشت، بەجۆرنىك تىكەلاۋى پۇچيان دەبوو، ھەرگىز لە ھەرىمى ئەۋاندا پىسبون بە زاۋەژاۋ پروۋى نەدەدا، ۋە ھىچ كەسنىكىش ھاناي بۇ ھات و ھاۋار نەدەبەرد. گىشت جىگايەك لىۋانلىۋو بوو لە نارامى، ۋە ھەموانىش بىدەنگىيان ھەلدەمژى. لە ھەرىمى ئەۋاندا بىدەنگىيەكى ئاۋىتتەى پىژ و پەۋشەت فەرمانپەۋا بوو، بە شىۋەيەك ئەگەر كەسنىك تەنھايەك جار پىيى نايىتتەۋە ئەم ھەرىمەۋە، ۋە يەك دوو دىلۇپ بىدەنگى چەشتىت، ئىدى ھەرگىز بىرى لە جىھىشتىنى نەدەكردەۋە.

خەلكانى ئەو كاتە ھىشتا كارە دەراساكانى شارستانى نوپيان نەناسىبوو، ۋە بىئاگابوون لە تواناكانى ئەم بوونەۋەرە زۆربىلىيانە، ھەر بۇيە ھەموو لايەك بىدەنگ و خامۇش بوو. ھالى ئەۋانىش پىك پراۋپرى ئەم ھەۋا گىشتىيە بوو. بە ھەر شوئىنىكدا تىدەپەپىن قومىيان لە بىدەنگى و نارامىيەكى سې ۋەكو شىر دەدا، ۋە دەگەيشتن بە ھەر كەسنىكىش ھىما و نامازھى بىدەنگىيان لى ۋەردەگرت. بەختەۋەرانى ئەو سەردەمە كە ژيانىكى ناخىرەتى دەژيان و داخراۋ بوون بە پروۋى ھەموو جۆرەكانى نەگونجەۋى و نالەبارىدا، ھەمىشە و بە شىۋەى جيا و ئەداى جيا و ھەۋاى جيا، بىدەنگى و نارامىيەكى واپان نىشان دەدا، ھەرگىز ئەو

ژاوه ژاوه دهره كىيانى كه به ده گمهن ليره و لهوى پروياندهدا، نهمياندهتوانى ناههنگى نهم هونراوهى بیدهنگىيه بشيونن.

نهم مرؤفانه جاروبار كاتيك پيويستى ده كرد دههاتنه گو، وهلى نهمه زياتر بو پروونكردهوى نهم مانايانه بوو كه له كردار و رهفتاره كانيان دهچورا و، به ناراستهى دهرخستنى ههسته تهماوييهكان و، ناسان كردن و ساده كردنى نهم حهقيقهتانه بوو كه لاي نهمزانهكان پهنهانه. زوو زوو زاريان نهدهكردهوه، كاتيكيش دههاتنه قسه، نهم نهخشى بير و هزرى له كاتى بیدهنگيدا چنبويان، پهخشانيان ده كرد و چهندين گهوههرى حيكهتيان له كريستاله كانى فيكر پيشكesh به بيسهران ده كرد.

لهم كه شه پاك و بيگه ردهدا نه پزيسكئك دهينرا كه نهم ههوا خاوتنه بشيونئيت و، نه دهنگىكى دراو و ژاوه ژاويكى بينجى دهبيسترا. نه گهر جاروبار دهنگ و ههناسهيهكى نامؤ و نهشاز دزهى بكردايهته نهم ههرئمه پاكهوه، يه كسه ر نهم مرؤفانه و جيهانه نه فسووناوييه كهيان وهك نهوهى به جادوويهك نوى ببنهوه، خيرا ده گه رانهوه سه ر حالتهتى پيشوويان و، چهشنى ئيلهامى فريشتهكان كه له ناسمانهوه دادهكات، دهستيان بگه يشتايهته ههر رؤحئك سه رمه ستيان ده كرد. نهم كه سانهى گه يشتبين به بهخته وهرى ناسينى نهم جوړه مرؤفانه، لهبرى "بيستم، گوئم گرت، خويندم، فيربوم، باوه روم كرد"، ده لئن "بينيم، ههستم كرد، پهروازم كرد، منيش بووم بهوه." له سايهى نهم سهروه رييهى كه ناوتتهى قوولئى حال و دلى نهواندا بوو كه خهلكى زمانى نهوانى بزانيبائه ياخود نا، ههموان به وه پرى ناسانى لئيان تئده گه يشتن و حالى دهبون. نهمه كاتيك

تیکه لاوی خه لکی ده بوون.. ئنجا کاتیکیش ده خزانه گۆشهیه که وه و سه رگه رمی موراقه بهی خویان ده بوون، پشکویان له دلاندا داده گیرساند و، له رۆحه کانییدا وه ک زایه لهی شه پیوری نیسرافیل دهنگی ده دایه وه. بیدهنگیی ئه م مرۆفه پاک و بینگهردانهی که هه میسه له په یوه ندیدا بوون له گه ل خوی گه وره دا، وه ک فه رمانیکی که وتنه جووله وایه سه بهارت به وانهی که زاری دل و رۆحیان به ستراوه. کاتیک نه وان گه نجینه شاراوه کانی نیو سنگیان به هه لسوکه وت و ره فتاره کانیان ناشکرا ده کرد، له بری زویانیکی بیدهنگ، هه زاران زمانی تر ده هاتنه گو و، له هه موو لایه که وه نه و دلانهی که ناماده بوون و له پیشینه بریاریان نه دابوو، گوئیان هه لده خست و، جۆش و خرۆشینی که سه رسوور هینه ر دایده پۆشین. ئه م بیدهنگییهی نه وان، مۆسیقایه کی هینه قوول بوو رۆحه کانی ده هینایه جۆش، به جۆرنیک هه صوانی ده دایه پیش خوی و، به ره و نه و شوتهی ده یوست ناراسته ی ده کردن و، نه غمه گه لینی که ده دا به گوئیاندا که پیشتر نه بیستراوه و، چه ندین شتی چاوه پروانه کراوی پیشکesh ده کردن که هیشتا ناوی له نه تراوه. ده وره بری ئه م جۆره که سانه له م وتاره بیدهنگانه شتی زۆریان وه رده گرت و، له ناسۆی فراوانی ناوه رۆکی جیا و، تیگه یشتنی جیا و، گوتهی جیا دا - که به قالب و شیوازه کانی ده برپین و ره وانیزی ته سک و به چوک نه بوونه ته وه - گه شتیان ده کرد و، به گوژی پلهی رۆحیان هه ستیان به قوولی ده کرد.

به تایبهت له ناو نه و بیدهنگ و خامۆشانه دا که سانی وا هه ن، نه گه ر خه لکانیکه بتوانن نه و رووناکییهی له نیگا کانیان ده که ویتته خوار و، نه و مانایانهی له خه ت و نیشانه کانی روخساریان ده چۆر پیت و، نه و قوولییهی

که له هه لسو که و ته تهلسماو ییه کانیاندا هه یه، ببینن، گیرۆده یان ده بن و، نایانه و یت جارنکی تر لیان جودا ببه وه. نهو که سانه ی که به هۆنراوی ییده نگه ی پرپوون و تیروون، له سایه ی بیر و بوچوونی ئیمانی و لۆجیکی ئیماندارانده دا، جیاوازتر له هه موو شتیك ده روانن و، فراوانتر له هه موو شتیك تیده گن.

سه باره ت به شه خسی خۆم، ناتوانم بلیم له چوارچیوه ی "تیگه یشتن" ی ته واره تیدا ئه م خامۆشه مه زاناهم ناسیوه. له بهر شه وه ناشتوانم بلیم که به نه ندازه ی پتویست سوودم لی بینوون. به لام دیسانیش پتویسته دان به وه دا بنیم که سه ره پای هه موو ناته واییه کانم وه ک وه رگرنگ، هه ر کاتیك ریم له هه ریمی نه وان هه لکه وتییت، گاه مانا داخراو و نه یینییه کان وه ک دلۆپی شه ونم تکاونه ته وه رۆحه مه وه و، گاه نه وه نده نه ینیم بینیه و چه شتوه، هه رچه نده چه ندین سالیشی به سه ردا تیپه ریوه، که چی هه ر کاتیك یادیان بکه مه وه، مووچر که به له شمدا دیت. سه ره پای هه موو شتیك وتار و ده برینه بی پیت و، بی وشه و، ییده نگه کانی نه وان، منیان هینده مه ست کردبوو که ته نانه ت نه مرۆش هه ر کاتیك نهو سیما دره خشانانم بیربکه ویتته وه، چاره کانم پرده بن له فرمیسک و، له رۆحمدا هه ست به مۆسیقای نهو خامۆشانه ده کم. پال به سنووری هه وزی سروشتی خۆمه وه ده نیم و، له ته نیشت بوونی ئیستامدا، ده که مه خه ون و خولیای نهو بوونانه ی که له داها توودا ده کریت به ده ستیان به ینم.

نوٹ

نوٲژ

نوٲژ ميعراجى نيمانداره و، له ړينگه‌ى ميعراجدا پرووناكى و بوراقيه‌تى.. په‌يك و كه‌شتى و فرۆكه‌ى ړينگاي دوور و درٲژى دلانى باوه‌رپداره.. سهاره‌ت به ړيوارى ړٲى قوربه‌ت و ويسال، نزيك‌ترين قه‌رارگايه له جيهانه‌كانى نه‌وديوه‌وه و، دواين خٲوه‌تبه‌تى و، په‌كٲكه له‌وه‌ره‌ترين هو‌كارانه‌ى كه ه‌اوسنوور و دراوسٲبه له‌گه‌ل نامانج و مده‌ستدا.

له ړوژى قيامه‌تدا ړينگاي گه‌يشتن به نيوچاوانى سپى و، ړوانينى ړوشن و، گرتنى پيشى پيشه‌وه به يارمه‌تى نه‌و نيشانه و هيمايانه‌ى له‌وه‌نه‌ندامانه‌دا ده‌رده‌كه‌ون كه له سوژده و ده‌ستنوٲژدا به‌كاره‌يتراون و، بوون به خاوه‌نى ويژدانٲك كه به نه‌ندازه‌ى دنياى ناوه‌ه‌ى دانېشتوانى ناسمانه‌كان پاك و بيگه‌رد بيت.. به‌لٲ، ړينگاي گه‌يشتن به هم‌موو نه‌مانه، ديسان به‌ناو نوٲژدا تيده‌په‌رٲت. نه‌م عيباده‌تى نوٲژه‌ى كه به ناو‌نېشانى نزيك بوون له خاوه‌ نه‌ژمار ده‌كرٲت و چه‌ندين قوولاى

جیاجیای تیدایه، دهکرت له هه مان کاتدا وشه ی "رېبات"ی له بهرامبهردا بۆ بهکاربهئیرت، به واتای وابهسته بوون به بیر و بۆچوونی به ندادیه تیهوه و به سه بربردی ته من له چوارچیوهی رهزامه ندی خوادا.

دهستنوێژ - به نیازین له داهاتوژدا و له کاتیکی تردا به شیوهیهکی سه ره خۆ و تایبهت باسی لیه بکهین - یه که مین ناگادار کردنه وه و یه که م ناماده کاریبه له رینگای نوێژدا، بانگیش - نه میش پیوسته سه ره خۆ تاوتوی بکرت و مافی ته وای خۆی پی بدرت - دووم ناگاداری و رینگایهکی گرنگی "هه لکشانی رۆحی و میتافیزیکی"یه. نه مروقهی که به دهستنوێژ جهستهی له شته ناپاکه کان و ناشرینییه ههست پیکراو و ههست پینه کراوه کان پاک دهیتته وه، له گه ل بانگدا گوئ بۆ ویزدانی خۆی هه لده خات.. له گه ل یه که م نوێژیشدا که نه جماسی ده دات، ته قالای دۆزینه وهی سه دا و هه ناسه ی نیو ناخی خۆی ده دات.. پاشان دهست ده کات به چاره پروانی کردنی دهست پیکردنی نه و جووله و بزوتنه وه مه زنه ی که ته نها ده کرت له نوێژی به کۆمه لدا به رجهسته بییت.

نه م په رسته شه پیروزی که چه شنمی میعراج فراوانه، وه کو فریشته کانی چوارده وری عه رش مروف ده خاته سووپانه وهی به رده وام، به ئاسمانه کانی ره هایدا گه شتی پی ده کات و، ده یگه یه نییت به جیهانی فریشته کان، وه ک روبریک وایه که رۆژی پینج جار خۆمانی پی ده شوین و، له هه ر جاریکدا دیسانه وه له هه لکه کانمان پاکمان ده کاته وه و، ده مانبات بۆ ناو زه ریاکان و، به رده وام له نیوان سه ره تا و کۆتادا ده مانگه رینییت و، نه مه ش به واتای راهینانییک دیت له ده ره وهی ره هه نده سه روشتیه کانماندا و،

له بواړی ناخیرهتی بوون و نه بهدی بووندا گهشه به توانا کانمان ده دات. شو و پوژ، به هووی نویژوه دابه شکر دنیکی پر نهینیان به سردا دیت. کاته کانی ژیان، به گوږه ی خولگه ی عیبادت پڼک ده خرین.. وه له سایه ی نه مه دا مامه له کانمان له ژیر چاودیری خوی گه ورده ا ناراسته ی دروستی خو یان وهرده گرن. بهم جوړه نه و کاروبارانهش که ده که ونه دهره وی سنووری عیبادت، وه ک عیباده تیان لی دیت.. په رنگ و بوی په رستش وهرده گرن.. وه ژیانی فانیی سر زهومان په نگی ژیانی دانیشتوانی ناسمانه کان ده گرت.

کاتیک له ناوهرستی ژاوه ژاوه دنیا ییه کان یا خود له ناو جهرگی ییده نگی گشتیدا، به هووی میلی کار ژره کان و، جیگو پڼی خور و، زوربوونی دنگ و سه دا له چواردووری مزگوت و، جوش و خروشی نه به دیه ت له هم مو لایه کدا و، پر و فیه ی قورگی بانگ بیژه کان و، دهنگی بلند گو کانه وه، ده زانریت کاتی بانگ نریک بوو ته وه. له کاته دا ورته ورته ییده نگی نیو سینه کان و، ورپڼه ی شپزه ی تازه له خه وه ستاوه کان، وه که نه وه له بهرزه ی نیوان دنیا و ناخیره تدا بژین، له کاته دا دهنگانیک دینه بیستن که سنووری په هنده ماد دیه کانمان تیده په رپڼن.. له هه مان کاتا مانوړ و گه رانی بیر کر دنه وه کان به دوا ی پر پوهی نویدا و، پیش نه وه ی بچینه ناو نویژوه، تیبینییه کانی سر پڼگای چوون بو مزگوت و نوژ، چهن دین ههستی تریش ده خه نه جووله.. د دنیا یه ک شت ده در کینریت.. مرو فده کان به مه بهستی کردنی نه و په رستشه ی که برپاره که میکی تر نه نجام بدریت، له دووی ته رکیز و هه لکشانی میتا فیزیکی ده گه رپڼن.. وه کار ده کرت بو ناماده کردنی سه رجه م نه زمونه رو حیه کان.

دەكرت ھەرىكەت لە پوڤشتەن بەرھەو مەزگەوت، تەبەئەتە كەنە كەنە سەر
 رینگا، يەكەمەن ھەژان كە بە دەستنوڤر گرتەن بەرھەستە دەبەت، بە
 ھەولەك بۆمەررەن بۆ گەشتەن بە ئاستە نامادەگە بۆ نوڤر. بانگ،
 ھەك بانگەشتەن كەردن وایە بۆ نۆ بەزەنە ھەرەم، و دەنگەكە لە دەونەبە كە
 لە ناو قولايبە كەنە پوڤھماندا نامادەمان دەكات بۆ تەركیز و چەربونەو
 و، ھەك مەزەبەكە كە بە ھەستەكانماندا دەھەتەت و دەبەت. گەر
 لەبەر دووبارەبونەو ھەك ھەموو پوڤرەكدا، گەبەكانمان پەنە پراھاتەن
 و، ژیری عەوامانەشمان ھەست بە ئولفەت بەكات، لەپاستیدا بانگ
 ھەمیشە ھەك مانگەكە لە پەشتە ئەر تەپوڤلەكانەو كە دەكەونە نۆوان نۆمە
 و نەبەدەبەتەو، لەناكاو ھەلەدەت. ھەك ھەورەگەمەبەك ھاوار دەكات و،
 لەپەركدا نینگە زەو نەشەنەكانمان ھەردەچەرخەنەت بەرھەو ئاسمان. ھە
 لەم سەرەبەندەدا ھەك فوارەبەك كە تالی بارەكە ئاوی لە بێتە خوار
 و، ھەك تافگەبەك كە بە شكۆو ھەژەنەت، لە ھەموو لایەكدا فەسل
 و ماوہەكە خاوی دەست پەنە دەكات. ھەر نەوئەندە ھەستەشە پەنە
 كەرد، خۆشترین و، كارەگەرتەن و، سەرنجەركەشتەن و، ژانەبەخەشتەن
 مۆسەقا پوڤدەكاتە ناو پوڤھمان. ھەر بەمەشەو ناوہستە، بەلكو
 نەفسوونە چاخە پوڤناكەكان بە دەلماندا دەچەنەت. كات، بە ھەتەنەو
 نەوشتانە كە لە قوئاغە جیاوازەكانە مەژوودا لە دەستمان داو، جۆش
 و خۆشمان پەنە دەكات. ھەك ھەموو جارەكەدا گورزەبەك لە دەنگە
 تازە و، چەكەكە شەعەر و، دەستەبەك ناھەنگمان پەنە دەبەخەت. نۆمە
 ھەردەم بانگ ھەك خۆشەنەك بە مۆسەقا تەماشە دەكەن و، بە ھەموو
 بوونمان دەبەستەن و، لە ھەر جارەكەدا كە گەبەستە دەبەن، بە

نه فسوونیککی نه زانراو، بیدارده بینهوه له ئاست وهر گرتنی تامیککی تر و، ناسکییه کی تر و، چه زنیکی تر دا. ئه م ههست و شعوره زور جار ئه و ههسته مان پهی ده دات وهک بلیی به پلیکانه به کی ئه فسووناوی به ره و ناسمانه کان به رزبینه وه، یاخود وهک ئه وهی به بالۆنیک له ناسمانه به رین و فراوانه کاندای گهشت بکهین. به تایبهت ئه گهر بانگ، له چوارچیوهی یاسا و پرسیا تایبهته کانی خۆیدا و، له دل و ویزدانی بانگبێژوه بیته ده.. ئای چه ند نوورانی و ههست بزویته ئه و چه ند خوله که ی که تیایدا ناسمانه کان سه رشار ده بن له نوور و، پوچی پهوانی موحه ممه دی شابل ده گرت و، لیسانی ئه حمه دی ناسمانه کان و زهوی ده زرنگینیه وه! ئه گهر مرۆف له و چه شنه کاتانه دا بتوانیت پوچبیتته خواره وه بو قولترین جینگاکانی پوچی و بتوانیت گوێ له ویزدانی خوی پابگرت، ئای ههست به چ مانا گه لیککی په نهان ده کات که رزاونه ته ناخیه وه!

ئهو ویزدانه زیندووانه ی که هه موو کات خویان نوێ ده که نه وه و زیانی دل و پوچیان به تازهی ده مینیه وه، له هه موو کاتیکی بانگدا، شیرینی و پارایی یه که م هاتنه خواره وهی له ناسمانه وه ههست پنده که ن و، له نیو ئه و ده نگه دا که له مناره کانه وه به رز ده بیته وه، گوێ له بانگه یشتی پیغه مبه ران ده گرن.. له سینه یاندا ده گهن به ته کبیر و ته هلیل و کوپری شایه تیدانی فریشته کان.. وهک بلیی ههست به نه فه سه زیانبه خشه کانی جویره تیل و هه ناسه زیندوو که ره وه کانی نیسرافیل ده که ن.

له گه ل بانگدا، دوا ی ئه وهی هه ژان و تیروونی ده ره وهی نوێز ته واریبوو، به لام هیشتا مرۆف نه چووه ته ناو نوێزی فه رزه وه که بریتیه له نزیککی و قوولیی راسته قینه، له سایه ی نوێزی سونهت و قامه تدا

-که به فەسلى ھەلکردنى شەنبەبای پەحمەتى خوايى دادەنریت بەسەر
 رۆحەکاندا- ئەو تەركیز و چەربوونەوہیەى كە تا ئەو كاتە ھەنگاو بە
 ھەنگاو قوولتر بووتەوہ، دیسانەوہ جارێكى تریش تاقیدەكریتەوہ و، وەك
 ئەوہى بېارییت مەرۆف بۆ میعراج سەربكەوئت، بەو شیوہیە ئامادە
 دەیت بۆ نوێژ. ھەموو ئەو دەنگ و وشە و کردارانەى كە ھەتا
 ئەم چەركەساتە بە مەبەستى ئاگادارکردنەوہى لایەنە مەرۆبیەکانمان
 و، ئاراستەکردنمان بەرەو میجرایى ئەبەدیمان، بەر رۆحمان كەوتوون،
 وەكو کردارى سازکردنى تال و ژییەکانى نامیرى مۆسیقای ویزدانمان
 وان بە مەبەستى دۆزینەوہى نەغمە راستەقینەکانى ناخمان.. دەنگى
 راستەقینە لە عیبادەتدا ئەو كاتە دەست پى دەكات كە كۆمەلێك مەرۆف
 ھەست و نەست و بىرکردنەوہیان بوو بە یەك و، پرویان لە میجرایىكى
 تاقانە کردووہ و، لە پشتى ئىمامكەوہ پزىيان بەستووہ و، بە چەمانەوہ
 و نووشتانەوہیان پزى و ستایش دەردەخەن و، لە بەرامبەر خواوہ راوہستان
 و ئومیدەواری چەندین شتن و، لە سوژدەدا سەریان و قاچەکانیان لە
 ھەمان ئاستدايە و، بەم شیوہیە پرووہ خواى گەورە پزى دەكەن. ئىمە بە
 ئەندازەى ھەست کردنمان بە رۆحى جەماعەت لە ویزدانماندا، تامى
 جوانى و جۆش و خروشى سەردەمى پروناكىي پتغەمبەران دەكەین.

بەلێ، بۆ ئەوانەى كە نوێژەکانیان ھاوتەریبە بە نوێژى دانىشتوانى
 ئاسمانەكان، ھەموو جوولەيەكى پشت ئىمام، ھەموو وتەيەك، وەك دەنگێك
 وایە كە ھەسرەتى بەھەشتى لەدەستدار یادی ئادەمیزاد دەخاتەوہ و،
 بۆن و رەنگى ھىوا و بەيەك شادبوونەوہى لى دیت. بۆ ھەموو ئەو
 كەسانەى كە خۆيان پادەستى رەھەندى میعراجى نوێژ دەكەن، نوێژ

و هەكو تەپۆلكەكانی بەهەشتی جوان و نازدار وایە لە دەمی سپێدەدا. ئێمە بە ئەندازی فراوانیی دنیاى ناووەهەمان، لە هەر وەستانیکماندا بۆ نوێژ، قوم لە بیگەردیی و ئاسوودەیی ئەو کاروانی پروناکییە دەدەین کە لە جوانییەکانی بەهەشتەو هەتا ئەم رۆژگارەمان درێژ بووئەتەوه. لە سایەى ئەمەدا زینمان لەو پەرتەوازییە پزگاری دەبێت کە بەهۆی جەنجالیی دنیاو توشی بوو.. پۆحمان لە کەشوهەوای تەنگ و تاریکی جیسمانییەت قوتاری دەبێت و، دنیاى دلمان جارێکی تر بە خولیای ویسال قۆلپ دەدات. ئەگەر لە هەموو کاتەکانی نوێژدا و لە کاتی سەرچەم فەرزەکانیشدا نەبێت، پالەوانانی بواری پۆح و دۆ، هیچ نەبێت پۆژی چەند جارێک لە نێوان ئەزەل و ئەبەددا دێن و دەچن.. زوو زوو رابردوو و داهاوو پێکەوه بە بیژنگی بیرکردنەو تەتەلە دەکەن.. وە پێکەوه و لە یەك کاتدا تەماشای ئەو پارچە ئالتوونییانەى کات دەکەن کە وا دەردەکەون رابردوو بن، لە گەل ئەو تەپۆلكە زومپوتییە سەوزانەى داهاووش کە پەنگ و بۆی هیوایان گرتوو.. ئەو کەسە وەك ئەوێ قوم لە ئاوی کەوسەر بەدات، یادگاریی هەزار و یەك چیژ و بەختەوهری لە ناخی خۆیدا دەدۆزێتەوه. وەك ئەوێ لە خەونداییت، دوورییەکان و رەهەندەکان تێدەپەڕێت. لە جیهانەکانی سەروو کاتدا دێت و دەچیت.. تامی هەموو چیژەکانی شتە دەراساكان دەکات.. لەم هەست بۆ ئەو هەست و، لەم بیرکردنەو بۆ ئەوێ دى بآل دەگرت.. هەموو ساتیکى، لەنێو زریان و شەپۆلى مەعریفەتیکى جیا و، خۆشەویستیەکی جیا و، چیژیکى جیادا بەسەر دەبات. (ئەم تیبینیانە تاییبەتە بەو کەسانەى کە ناسۆی عیرفانیان گەیشتووئە ئەم پلەیه.)

بەتايىبەت كاتىك رۆح و دل يەكانگىر دەبن لە گەل نوڤتەدا، ئىدى ئەم چۆنئىتتە نوورانىيە، لەبرى كردارە ناسايىبەكانى جارائمان، ناھەنگ و شىعر و ناسمانئىتتە خۆى دەھىنئەت، لە جىنگايدا بنىاتى دەنئەت.

ئەو جوولە ئەفسووناوى و پەر لە تەلىسمانى نوڤتە كە رۆژى چەند جارنەك بىر كەردنەو و خولياكانمان گۆش دەكەن، ھەمىشە رېنگايدەك و دەلاقەيدەك و كلاورپۆژنەيدەك دەدۆزنەو كە لىيەو بەمانگوازنەو بۆ جىھانەكانى ئەودىو، وا لە دلمان دەكەن بلىت:

"مەكانم بوو بە لا مەكان

ھەموو جەستەم بوو بە گيان

نىگاي خوايى بەدەر كەوت

خۆم بىنى، مەستى لىقا بوو"

(نەسىمى)

بەم شىوئە عىبادەت، جارنەكى تر گەنجىنەى ئەو جوانىيە ئەزەلىيانەى كە لە دلدا شاروون و، سەرچاوەى ھەموو وارىداتەكان، بە قولئىيەكى ھىندە فراوان كە ناتوانرئەت بترنجىنرئەتە ناو سنورى رەھەندەكانەو، ناشكرا دەكات و دەرىدەخات. لەبەر ئەو، لەبرى ئەو بابەتانەى كە لە نوڤتەدا بە روونى دەردەكەون و دەزانرئەن، زىيانئەكى ھەست و نەستەكان ھەلدەكات كە سنورى چەندئىتى و چۆنئىتى تىدەپەرئىنئەت و، رەنگ و بۆى ھەيبەت

و مهزنی لی دیت. هه میسه له نوژدا شتانیك كه ناتوانریت بوترین ناسۆمان دهتهن.. ههستگه لیک كه ده برپینیان نهسته مه، مۆسیقایه کی نامۆ به گۆتی پۆحماندا دهچینن.. چهند ههست کردن و بیرکردنه وهیهك بوونمان داگیر دهكهن كه له قالیی زمانی پۆژانه دا جییان ناییته وه.. وه فهتانه تیک كه پهنگی غهیبی گرتوه و، سنوره کانی عهقلی ماددی و لۆجیکی پروتی تپه پاندوه، ده رگای بیرکردنه وهی زیندوو بوونه وه و مه عاد -كه دریز بووه وهی خهتی پیغه مبه رانه- ده خاته سه ر پشت. له م پرووه ده توانین بلیین كه بهنده په رستشیک کی له نوژ گه وره تر و، حاله تیک کی ته ندروستتر و فراوانتری نییه له وه خه یال و ته سه وورانه ی كه له کاتی نوژدا جۆش ده سه نن.

ئه و ناسۆی نوژیه ی كه تیایدا پۆحی مرۆف له پرووی ههست کردن و تیگه یشتنه وه، باز نه ی شهود و وجود ده بریت و، ده گات به جیهانی غهیب، كه سیك ههست به م حاله ته بکات، له هه سه رت و هیجرانی هه موو پۆحه کان تیده گات و، وهك سروودیک دهیچریت. له هه مان کاتدا ناسوودیه ی دل و، شه مالی ههسته مرۆبیه کان و، سه رگوزه شته ی نه زه لیبی بوون و، ته ماشا کردنی نه ستیره کان بۆ زهوی و، نه یینییه کانی ناسمانه کان و، پرووناکییه کانی عوقبا و، قه ده پاله کانی به هه شت و، نه و دره ختانه ی له قه ده پاله کانیدا ده شنینه وه و، نه و پروبار و کانیوانه ش كه به ژیز دره خته کانیدا تپه پد به بن، ده چریت.. به پروکنه کانی نوژ ده یینیتته سه ر زار، به قورنانه که ی ناوی ده یلیت. ده یلیت و هه میسه به شیوازیک ی زۆر تازه تر ده یلیته وه و، به جۆرک دووپاتی ده کاته وه وهك نه وهی كه وسه ر ده رخوا ردی پۆحه کانمان بدات...

پاش وهستان به پټوه (قيام)، نهم بهنده راستگويانهی که وابهستهی
به ندياه تين، ننجاه ديانه وټ له سهر سه کوی رکوعيشدا هوار بو
هه يه جاني رځي بيگهره و، شهونمی بيرکردنه وهی راسترهويان، بکه ن.
به هه ستيك كه تيگه له يه كه له مهزني و، جه به روت و، په حمهت و، لوتف
و، بهرگي هه يه ته ي پو شيوه، وه كو عه سا يه ك ده چه منه وه. . ده چه منه وه و
به شعور يك كه هه تا سهر نيسقان هه ست به به ندياه ته ي ده كه ن و، هه رده م
شكو مه ندي ي خوا يي ده ليته وه و، به ركوع - كه يه كينكه له شيوازه كاني
رپو كردن له خوا ي گه وره له ناو دانيش تواني ناسمانه كاندا - له ده رگا كاني
حه زه ته ي قود دوس ده دن و، به نه نده زي كرانه وه ي نه و ده رگا يانه ش،
ده گه ن به قو ولا يي جيهانه كاني رځ. هه روه ك له حه ج و گه شته كاني
تردا له كاتي سه ركه وتن به سهر به رزاييه كاندا و دابه زين ليان، ته كبير
و ته هليل ده كرت، به هه مان جو ر له نو نرئيشدا كه ناو نيشاني گه شتي
ميه راجي رځه، له كاتي تپه رپوون له به شيكه وه بو به شيكي تر، به
هه مان هه ست و بو چووني پيرو ز و، به هه مان وشه ي پيرو ز گوزار شتي
لج ده كرت. له هه موو رو كنيكدا، به و ته كبير و ته حميدانه ي ده كرتن و،
نه و تپي نيشانه ش كه نهم وشانه بانگه پيش تيان ده كه ن، ده ست بو قولفي
ديواني هه ره مه زن ده برت و، پاشان ده ست ده كرت به چاوه رپا نيه كي
پر له بيداري و، ديققه ت و، وريايي، وه ك نه وه ي مرو ف بيه وټ به
باشترين شيوه سوود له كاتيكي زور پيرو ز وه رگر ت و هه ليه سه نگيتت. .
چه شني هه ستياري پشيله يه ك كاتي ك چاوه رپا ني نيچيره كه ي ده كات،
مانه ندي سه بري جالجالو كه يه ك، هه و ل بو شكاري دره وشانه وه و
واريداته خوا ييه كان ده دات.

لە نوپۇزدا پركوع، ھەنگاۋونك لە پېش (قيام) ھو، ھەناسە ژيانبەخشە كانى خۆيمان بەسەردا دەبارئىت و، لە خەۋىنكەۋە كە مەھالە لەم دونيا سنووردارەدا بېتە دى، ئاى چ شتائىك بە گۆنى پۇھماندا دەدات كە لە ژيان جوانتر و، زۆر لە چىژە جەستەبىيەكان بەلەزەتتەن و، ھەرگىز خەيالىش ناتوانىت بە داۋىنى بگات. پەيمانى چەند پۇژ و، سەعات و، خولەكىكى زومپوتىيى بە دلئان دەدات، جىاواز لەو شتائەى كە داوامان كەردوون و چاۋەرپىيان بووين. مەگەر ئىمە لە پرويەكەۋە مندالى ھىوا و، بىر كەرنەۋە و، خوليا و، چاۋەرپوانىيەكانى خۆمان نىن؟ زۆربەمان كاتىك بە ناپەھەتتەبىيەكانى ئەمپۇ دەھەژىين و چاۋمان لە ناستى پاستىدا دەكرىتەۋە، كاتى ئىستا تىدەپەرپىين و، بە ئومىدى ئەو ژيان و بەختەۋەرىيەى كە لە داھاتوودا بەدەستى دەھىنن پوو لە "كاتى ئايىندە" دەكەين و، بە خەندەبەكەۋە قەدپالەكانى بەھەشت دەپشكىن.

پركوع، لەو پروۋەۋە كە بە ماناى لارەملى و كزۆلى دىت لە بەرامبەر خۋاى گەۋرەدا، دەنگىك لە ھەموو قەدە چەماۋەكانەۋە ۋەردە گرىت و، جارى ۋا ھەبە "زىي ائى مَسْتَي الطَّر" دەئىت و، جارى ۋاش ھەبە سەداى "إِنَّا أَشْكُوا بَنِي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ"^۱ لى بەرز دەبىتەۋە و، ھەۋالى ھازبەك لە روبرارى "ژيان" ھو و، خەبەرى بۆنى كراسىك لە شارى يوسفەۋە دەھىنئىت. بە خۇشى سەرھەلدانى چەند كاروبارىكى ئاناساى لەودىو سنوورى ھەقىقەتەكانەۋە، تاومان دەدات. ھىندە جۇش و خروشمەن پى دەبەخشىت، بە زىيانى سوپاس و ستايشەى كە لە ھەموو بوونمانەۋە دەپرژىت،

۱. واتە: "پەرومردگارا! بەپاستى زىان و ئازارم يىنگەبەشت."

۲. واتە: "شكافى شېرزەبى و خەفەتى خۆم بۇ لای خوا دەبەم."

که مەرمان راست ده کهینه وه، فەسلێکی منەت و سوپاسگوزاری تری پیشکش ده کهین. ئەم بە پێوه وه ستانه کورته، له وهی یه که میان جیا به، به ندهرێکی به رهو خوا ده رچوونی جیا وازه. ئەم به ندهره نوورانییه دا جارێکی تر ته سببیهاته کانی (قیام) و خوێندنه وه و رکوع، به قولاییه کانی رۆحماندا تیده به پرنین و، تیده کۆشین په هابی ههسته کانمان و، بیسنووری خه یاله کانمان بترنجینینه ئەم وه ستانه کورته وه و تیایدا ههستی پێ بکهین. هه موو هیزی هه ستمان به مه بهستی راوکردنی واریدات ده خهینه گهر و، به شنه ی نهو "گه نجینه شاره وه" یه ده ستمان لێی گیر ده بیته، خو مان رادهستی شه پۆلێکی فراوانتر و په نگا ورهنگتر ده کهین. تینگه یشتن و ته سه وور کردنی هه ز و چێزی نه وانه ی له رکوعدا نوژن ده بیستن و له (قیام) دا گوێی لێ ده گرن و، له نیوهندی چ ریز و خه شیه تیکدا ده تلینه وه و، به چ هیوا یه که ده گه شینه وه و به چ ترسیک هه لده له رزن، یه که جار سه خت و گرانه. ئەم هه ست کردن و، بیستنه، یه که مینی نهو هه نگا وانه یه که بو به یه که گه یشتن ده نرێن و، سو جدهش دو وه مه یانه.

سو جده، بریتیه له زه مینه ی شو کری نهو به ره و دره وشانه وانه ی که له ناو نوژندا به ده ست هاتوون و، نهو مه نجه لیه که تیا دا ده پینگه یشتوه کان ده کولێن و به ته واره تی ده رزێنه قالیی به ندا یه تیه وه و، له نیوان دو عا و گیرا بوونیدا وه که هی لێکی راست وایه له نیوان دوو خالدا و، چێزوانی نهو هه ست و بیر کردنه وانه یه سه به رته به و زاته ی که ده دۆز رته وه و ده ناسرێت، ده ناسرێت و مرۆف خو شیده ویت. نی مه کاتی که له پینگه ی راسته قینه ی خویدا هه ست به سو جده ده کهین و گوێی بو

را ده گرین، چه پکیک که له نیمان و نیسلام و نیحسان تکاوه، به نیتو (قیام) و رکوعه کانی نوژنه کانماندا تییه ریوه و، رزاوته ناو ته پۆلکه زومر و تییه کانی دلمانه وه.

له سوچه دا سهر و قاچه کانمان له یهك خالدا یه كده گرن و وهك باز نه یهك لوول ده خۆین و، چه شنی كه وانیک دینسه وه یهك و، ده بین به دهنگیک و ههناسه یهك و ده نالینین و، فراوانیی هیواکانمان که زۆر له پیش کردهوه کانمانه وهن، هاوړی له گه ل پیشکه وتن و سهرکه وتنی رهحمه تی خوایی به سهر هه موو شتی کدا، تیکه لاو ده کین له گه ل نیمانه که ماندا و، به تییه ریوون به ژیر نه م قهوسه دا که سهریکی له دنیا دا و سهریکی له عوقبادایه و، له په لکه زبیرینه ده چیت، هه ولی گوړینی چاره نووسمان ده دهین. مرۆف کاتیک له سهر نه و لوتکه ی به خته ی که به هوی ههست و نهسته کانی ناو سوچه وه به زبووه ته وه بۆی، ته ماشای حه قیقه ت ده کات، به به کارهیتانی زمانی دل و، هه لړشتنی هه موو وشه کانی ههستی و، به هه ندیک ناراسته کردنی دنیا به ره و ناخیره ت و، هه ندیکیش وینه دانه وه ی جیهانه کانی نه و دیو له دنیای رۆحیدا، له وانیه ههست به مه زه رییه تیکی وا بکات وهك نه وه ی داستانی به ندایه تی بلتته وه.

به لێ، کاتیک دوعا کانی مرۆف که به شعوری به ندایه تی خرۆشان، رۆده چنه ناو روبراری رهحمه ت و لوتفی خوایی و یه کانگیری یهك ده بن و، دوعا و وه لامه که ی ده گن به یهك، ههسته کانمان وهك ژیا نی به ههشت جوان و، وهك فراوانی به یهك شادبوونه وهش، شه پۆل ده دن. سه باره ت به وانده ی له مه تیده گن، تامی نه م جوانییانه هینه خۆش و، شیوه که شی هینه سه رنجراکیشه، نه وانده ی تنها جاریک ههستی پی

دهكەن و دەپچیزن، نازانن چۆن سوپاسی ئەم نىعمەتانه و خاوەنەكەيان بکەن.

پالەوانىكى نزيك له خوا كه سەرى له زەويدايە و بە لوولپچىك له پروناكىي هەلزانەو بۆ لوتكە هەرە بەرزەكان و، بە گەشتى ئاسمانىي، قوولئى و فراوانى بەخشىووە بە نزيكئىيەكەى له خواى گەورەو، بە هەست و شعور و خومارى گەيشتن بە حەزەرتى قوددوس و، بە مەبەستى ئەوێ وىسالەكەى بە رەهەندىكى تىرش رەنگدار بكات، بە گەورە زانين و رېژى خۆى پىشكەش دەكات و، بە رېزەو سەرى هەلدەبەرت و، بە ئەدەبىي نامادەبوون له حزووردا "التحيات" دەلئيت و، له هۆشى خۆى دەچيئت و، له حال و، مانا و، سىحرئكى واو دەپنچرئت، وەك بلىي چيتر بوونەوهرئكى زەوى نشين نيە.

ئەو قارەمانى بوارى نوژنەى كە بە حەزە فراوانەكانى نوژن دەجوئشيت، بە هەستىك كە تىربوون نانايت و، لە سەروو سنوورەكانى چەندىتى و چۆنئىيەو، گيان و مال و هەموو بەخششە خوايىەكان، بە نيەتەكەى قوولئى و بىسنوورىيان پى دەبەخشيت و، بە يەقینەكەشى پەيوەستيان دەكات بە خواو، بەم شىوئى دەيانكات بە شتانى زەها، لە بەرامبەر هەموو ئەمانەشدا روو دەكات بە جىهينانى قەرزى ئەستوى و، بە گشت هەستيارى دلى يادى خواى گەورە دەكاتەو و دەنالئيت.. يادى پەيامبەر دەكاتەو، ناخى پر دەيت لە كرانهو و ئاسودەي.. بىر لەو مرؤفانەى تر دەكاتەو كە هاروبەشن لە هەمان بەختەوهرىدا، دوعاى خىريان بۆ دەكات.. ئەم رینگاي ميعراجەى كە بە تەكبىر دەستى پى كەردبوو، بە شەهادەت -كە بە كۆلەكەى دين دادەنرئت- كۆتايى پى دئيت...

ئەو مەرفانەى كە بە نوێژ ڕاهاتوون و پێى گۆش دەبن، هەرگیز تێرى لى ناخۆن. ئەك هەر تێر نابن، بەلكو لەگەڵ تەواوبوونى هەموو نوێژىكدا، "نێيه زياتر؟" دەلێن و، لەم نوێژى سوننەت بۆ ئەوى تر ڕادەكەن و، لەگەڵ نوێژى چىشتەنگاودا وەك خۆر بەرز دەبنەوه و، بە (أواين)يش دەستيان بەر قولى دەرگای قوربەت دەكەوتت و، بە شەونوێژيش ڕووناكى بۆ بەرزەخ ڕەوانە دەكەن، هەول دەدەن ژيانيان لەسەر بنەماى پەرسەش بچنن و، هەرگیز نایانەوتت لەو نوور و مانایانە جودا بێن كە ڕۆحيانى لە باوەش گرتووه.. بەلێ، نایانەوتت جودا بێن و هەميشە بە هەلەداوان بەدواى جوانييه كانى عيبادهتدا ڕادەكەن.

وهف

وہفا

وہفا يەككە لەو گولانەى كە لە كۆپى دۇستاندا دەپروت. بە دەگمەن لە كەشى دوژمنايەتيدا دەبىنرېت، بەلكو مەھالېشە. وەفا بەردەوام وەك ھەوايەك لە دەوروبەرى ئەو كەسانە ھەلدەكات كە خاوەنى ھەمان ھەست و ھەز و خوليان. ھەرچى رِق و قىن و ھەسودېشە، بۇ ساتىكىش بېت مافى ژيان بەگولى وەفا نادەن و دەيكوژن. بەلې، ئەو لەژىر سايەى خۆشەويستى و مرؤفايەتيدا بەرز دەبېتەو و پىندەگات، بەلام يەك سات لە ناو و ھەواى دوژمنايەتيدا بېت دەرآكىت و نامىنېت.

ھەندىك پىناسەى وەفايان بەوە كەردووە كە پىوستە ئەم ھەستە ناوتتەى ناخى مرؤف بېت. ئەم پىناسەيە گەر كەم و كورتىيەكىشى تىدايېت ماناكەى ھەر پاستە. لەپاستيدا ھەبوونى وەفا لای كەسانىك كە خاوەنى ژيانى رۆحى و گىيانى نىن، يەكجار سەخت و گرانە. دەپرېنى وتەى پاست لە كاتى قسەكردن و وەفادارى بەرامبەر بەو سوپىند و پەيمانانەى كە دراون، وابەستەن بە ژيانى رۆحەو. ئەوانەى نەياتتوانىوہ خۇيان لە

درۆ و هه‌ل‌خه‌له‌تانندن بپارێزن. هه‌میشه به پێچه‌وانه‌ی ئه‌و په‌یمان‌ه‌ی داویانه مامه‌له‌ ده‌که‌ن و، هه‌ست به قورسایه‌ی لێپرسراوتی سه‌رشانیان ناکه‌ن. به‌لێ، گه‌رمانه‌کردنی هه‌بوونی ژیا‌نی مه‌عنه‌وی له‌م مرۆ‌فه‌ دووروو و پیاکارانه‌دا ته‌نها خه‌له‌تانه. چاره‌پێ‌کردنی وه‌فاش له‌م جو‌ره‌ که‌سانه‌ نیشانه‌ی بێ‌تا‌گایه‌ ته‌واو و خۆش باوه‌رییه‌.

به‌لێ، ئه‌و که‌سه‌ی متمانه‌ به‌ بێ‌وه‌فا بکه‌ت، زوو یان دره‌نگ په‌شیمان ده‌بێته‌وه. ئه‌وه‌ی بێ‌وه‌فا هاوسه‌فه‌ری رێی دووری بێت، له‌ رێگه‌دا به‌ ته‌نیا ده‌مێنێته‌وه. ئه‌وانه‌ش که‌ بێ‌وه‌فایه‌ک به‌ رابه‌ر و چاوساغی خۆیان ده‌زانن، به‌رده‌وام چاویان پره‌ له‌ هه‌جرا‌ن و هه‌میشه‌ نهم جو‌ره‌ سه‌رزه‌نشته‌ن یان له‌ سه‌ر زا‌ره‌:

"چاره‌پێی وه‌فابووم له‌و

چارم پر‌بوو له‌ هه‌جرا‌ن

که‌وتم بێ ده‌وا و ده‌رمان..."

تا‌ک، به‌ هه‌بوونی وه‌فا شایه‌نی باوه‌رپێ‌کراوی ده‌بێت و به‌رز ده‌بێته‌وه. نه‌ گه‌ر خێزا‌ن له‌ سه‌ر وه‌فا بنیا‌ت نه‌رایت به‌رده‌وام ده‌بێت و به‌ ته‌ر و تازمه‌ی ده‌مێنێته‌وه. گه‌لیش به‌م هه‌سته‌ بلنده‌ ده‌گاته‌ فه‌زیله‌ت. ده‌وله‌ت ته‌نها به‌م هه‌سته‌ ده‌توانێت پێگه‌ و متمانه‌ی خۆی بپارێزێت له‌ به‌رامبه‌ر ها‌ولا‌تییه‌کانیدا. له‌ ولا‌تی‌که‌دا که‌ وه‌فای تێدا کال بێت، نه‌ تا‌که‌ کانی پێگه‌ یه‌شتوو ده‌بن و، نه‌ خێزا‌نه‌کان ناشتی و ناسووده‌بیان تێدا ده‌بێت و، نه‌ ده‌وله‌تیه‌ش خاوه‌نی متمانه‌ و دامه‌زراوی ده‌بێت. له‌ ولا‌تیکی وه‌هادا که‌سه‌کان ده‌بن به‌ سه‌رچاوه‌ی

گومان بۇ يەكتەر، ئەندامانى ناو خانەوادەش نائاسودەن، دەۋلەتەش بۇ گەلەكەي دەپتت بە بەدبەختى، ھەموو شتىك ۋەكو بىگىيانەكان بە يەكتىرى نامۇ دەبن، ھەرچەندە لەسەر يەك ۋ لەناو يەكىشدان...

ۋەفا، يەكگرتن ۋ يەكىتتىي تاکەكان دەستەبەر دەكات. لە ساىەي ۋەفادا بەشەكان دەبن بە گشت، پارچە جىاجىياكان دەگەن بەيەك ۋ تاكىتتى دروست دەكەن. كاتىك ھەستى ۋەفا گەيشتە مەنزلى بىپايانى، ئەۋكات لەو مەنزەۋە شەبەنگى رۋوناكى دەگاتە سەر كۆمەلەكان، رېنگاكانيان بۇ رۋوناك دەكاتەۋە، ھەرچى بەرەستى ناو كۆمەلگا ھەيە ھەلئىدەگىرت. بەو مەرەجى ئەو كۆمەلگايە بە ھەستى ۋەفا بىگەيشتەبىت ۋ خۇيان رادەستى باۋشى مېھربانى ئەو بەكەن.

دلت داۋە بە پەيامىك؟! يان ۋابەستەي ئامانجىكى بالا بوويت؟!.. دۇستايەتت لەگەل يەكىك بەستوۋە؟! مادەم ۋايە ۋەرە، دىرئغى مەكە ۋ گىيانت فىدای بەكە، با سەرۋەت ۋ مالت تالان بەكرىت ۋ بىرۋات، بەلام تۆ ھەر بە ۋەفا بە!! چونكە ۋەفا ۋ ۋەفاداران لای خواۋ لای خەلكىش خواۋنى پەلە ۋ پايەن.

”بانگىك ھات لە خواۋ، ۋەرە ئەي عاشق تۆ مەرەمىت،

ئىزە مەقامى مەرەمىيەتە، تۆ لە ئەھلى ۋەفا حسىيت”

(نەسىمى)

حەزرەتى ئادەم (عليه السلام) بە كليلى نەپتى وهفا كە لە دلیدا هەلیگرتیبوو، یەك لەدوای یەك دەرگا داخراوەكانى والا كرد و گەشت بە چاوەكانى "لیخۆشبوون". لە هەمان پرووداودا نیلیسى لەپى دەرچوو بە ناشكرا پۆشت و خۆى فریادایە نىو چالى دۆزەخەوه و تیدا خنكا.

پىغەمبەرى تۆفانىش، حەزرەتى نوح (عليه السلام)، تەمەنىكى چەندىن سەدەمى پر لە خەم، بەلام تەزى لە وهفا زیا. ناگاداركدنەوهى چەندىن سالى ئەم پىغەمبەرە كارىگەرى لە كۆمەلىكى زۆرى نىو هۆزەكەى نەكرد، بەلام ئەمە نەبووه هۆى دوورخستەوهى حەزرەتى نوح لەو هەستى وهفایەى كە بەرامبەر دەرگانەى پەروردگارى خۆى هەببوو. ئەم هەستى وهفادارىیە، لەو كاتەشدا كە نەرز و ئاسمان شەپۆلى توورپەیان ئاراستەى مەرفایەتى دەكرد، بوو بە كەشتییهكى فریادەرس بۆى.

دۆستى هەق و باوكى پىغەمبەرانىش لە كاتى پرویدەرپووبونەوهى ناگرى نەمرووددا چەندە وهفاداربوو! هەناسەى وهفادارانەى ئەم پىغەمبەرە نازیزە كە لە شىوێ (حەسبى حەسبى!) دا بوو، ئاسمانەكانى دەهینایە وهلوهله و، كاتىكیش لە گەل شەمالى لەدوورەوه هاتووێ پەحمەتدا یەكانگىر بوو، سینەى ناگرە دۆزەخ ئاساكان لەبەرامبەر ئەمدا بوو بە "بەرد و سەلام".

پىشەنگى قودسییهكان، یەكەمىنى سەرچەم هاتوو و پۆشتوووەكانىش، لە گەشتى ئەودىبوى ئاسمانەكاندا كە بە نسیبى كەس نەبووه، لە سایەى وهفای نىو پۆچیدا سەرکەوتوو بوو. بەلى، ئەو لەم سایەیدا گەشتە ئەو هەرمەنەى كە فریشتەكان پىنى ناگەن و، بەو دەولهتەتەنەش گەشتە كە هېچ فانییهك نایگاتى. پاشان هەستى وهفادارى بەرامبەر بە ئوممەتەكەى وای

لێ کرد نمو جیهانی به‌خته‌وه‌رییه جیبه‌تایت که چاوه‌کان له به‌رام‌به‌ریدا نه‌بله‌ق ده‌بوون و دله‌کان له‌به‌رده‌میدا سه‌رسام و مه‌ست ده‌بوون و، گه‌راپه‌وه بو ناو هاوه‌له‌کانی. بریاربوو ده‌رگیر بیته له‌گه‌ل ڕووداوه‌کاندا و، سنگ له‌ته‌نگانه و نارپه‌حه‌تییه‌کان ده‌رپه‌رینیت و، نه‌وانیش به‌ره‌و نمو هه‌رئمه مه‌زنانه به‌رز بکاته‌وه... هه‌ستی وه‌فاداری به‌رام‌به‌ر دۆست و هاو‌په‌یانی بوو وای لێ کرد به‌هه‌شت و خۆرییه‌کانی بیه‌ر بجیتته‌وه. نمو په‌یمانکی وه‌فای به‌وان دابوو، نمو په‌یمان وای کرد له‌کاتی گه‌یشتن به‌سه‌رجه‌م شکۆمه‌ندی و جوانییه‌ ناسمانییه‌کاندا، هه‌موو په‌له و پایه‌ مه‌عنه‌وییه‌کان به‌خاته لاره‌ و، دیسان بگه‌رپه‌تته‌وه بو ناو نمو دونیا پر له‌خه‌م و په‌ژاره‌یه!!

ده‌فته‌ری کرده‌وی هه‌موو نمو چاکه‌کارانه‌ی که به‌رزبوونه‌ته‌وه، به‌وه‌فا کۆتایی په‌یته‌ت و به‌وه‌فاش مۆر کرا. کتییی ناشرینی له‌په‌ی جیماوانیش مۆری بیوه‌فایی لێ درا. به‌لێ، نه‌وانه‌ی فه‌رمانبه‌رییه‌که‌ی سه‌ر شانیان پاش چه‌ند هه‌نگاوێک داده‌نێن و له‌م باره‌یه‌وه بیوه‌فایی ده‌نوتن و ده‌خزته‌ سووچیکه‌وه، مۆری سه‌رشۆپی و په‌یسواییان خوارد و فه‌رپه‌دراوه‌ نزمترینی نزمییه‌کانه‌وه. نه‌وانه‌ی ته‌نانه‌ت بو چاره‌که‌ ڕۆژیکیش نارامیان له‌سه‌ر نمو نه‌رک و په‌یوارییه‌ په‌یروژه نه‌گرت و خۆیان لێ دزییه‌وه، بوون به‌گروه‌ی مله‌ه‌ورانی په‌ی و نه‌کردوو.

دواجار کاتیک نۆبه‌ی خه‌می په‌یروژ هاته‌ سه‌ر ئیسه‌، به‌چاکترین په‌یمانێ وه‌فاوه‌ هاتینه ژێر باری نمو به‌ره‌په‌رسیاریتییه‌ مه‌زنه‌وه. به‌جۆش و خه‌وش بووین و خاوه‌نی عه‌زم بووین و به‌په‌یامان دامه‌زراو بوو. به‌لام هه‌یه‌ته... دیوێکی چاوه‌په‌روانه‌که‌راو په‌ی پێ گرتین و هه‌موو نمو په‌یمانانه‌مان شکانه‌ که‌ دابوومان. دواتریش، هه‌موو لایه‌ک بووه‌وه به‌بیا‌بان.

هه موو جواميريهه كان وهك رۆن توانه وه. دركه كان شوئنى گولّه كانيان گرتمه وه. كاتيگ مانگ و خوړه كان يهك له دواى يهك ناوا دهبون، هه وره تاريكه كان چواردهوريان تمنى. باخ نه ما و باخه وانيش مرد. شانهى ههنگ خاموشبوو و، ههنگو نيش نه ما. ئيدى به دبه ختاني ئه م سهرده مهى كه گيرۆدهى قاتوقرى ئينسان هاتن، كه وتنه پياهه لدان و مه رايى كردن بۆ ئه و رۆحه مردووانهى كه دلّيان خالييه له هيندهى گهرديك له نه مانهت و ههستى وه فا. به وتنى "چهند ئاقله، چهند جواميره!" رۆحى خا و نه ما چه پلهى بۆ لى نه دن.. ئه مهش ئه و دوا ناله و دوا نه عره ته به به كه له دلّى ميلله تى ئه و سهرده مه وه به رز ده يته وه و وهك ياخى بووتيك وايه به رامبه ر به بيوه فايى و، قيژيه كى تيژه:

"وه فا نه ما، ريتزى پهيان ههچ، نه مانهت له فزى بى مه دلول،

درۆ خاومنى رواج و، خيانهت پيوستى و، حق مه جهول.

دلان بى رهم و، ههسته كان نرم و، هيوكان خار،

نيگاي هه موو چاوئك، بهندهى خوا ده كات ئيستيقار.

زيرى ده لرزى يا رهب، چ گورائىكى ترسناك پرووى داوه،

نه دين ماوه نه ئيمان، دين خه راب و، ئيمان توراب!"

(محمد عاكيف)

له م سهرده مه دا چه ندين ديؤ و درنج داها تن كه ديلى درۆ و زياده پروين و هه موو لايه كيان ته نيوه. چهند داهولئيك كه رۆزى چهند جارئك سوئند ده شكينن و، هه موو جارئك له عه هد و پهيان پاشگه ز ده بنه وه و، بۆ

هەمیشە لە هەستی وەفا بێبەش بوون!.. زهوی و ئەوانەى لەسەرین
نەفرەتییان لێ دەکەن، ئاسمان و دانیشتووانیشی نەفرەتییان بۆ دەنێرن.

ئەم هەموو "ناچیز و بەدرپهوشت"ە لەکوێتۆ هاتن؟! کام خیاڵەتکار باوەشى
بۆ ئەمانە کردووە و دایکایەتیی بۆ کردن؟!.. کام بەدبەخت ئەمانەى لە
سینەیدا گەوره کرد و کام دەمى شووم فەرمووی لەمانە کرد؟!..

ئای وەفا، تۆ لە کوێی؟! بێزاربووین لەوانەى هەموو پۆژیک چەند
جاریک سوتندیان دەشکێنن و لە پەیمان پاشگەز دەبنەو، لەو نامەردانەى
هەموو وتەبەکیان زیادەرپهوی و گشت رەفتارنکیان دەستکردە، لەو دلە
شوومانەى بێبەشن لە هەستی بەرزى وەفا!.. لەکوێن ئەى ئەو دۆستە
وەفادارانەى لەو شوێنەى پەیمانتان داو، بێج جوولە و بەپێتۆ چەندین پۆژ
چاوەروانیی دەکەن!.. لە کوێن ئەى ئەو مەردى کورپى مەردانەى کە
وەفا لەگەڵ پۆختاندا یەکانگێر بوو!.. لە کوێن ئەى ئەوانەى لەپێتاو
وەفایە کدا بوون بە خاک و لەناوچوون، ئەى مەرۆقە نیوچاوان سپیپەکانی
سەردەمیکی زۆر بەرەکەتدار!.. هەستن، وەرنە نیو پۆحمان.. خەیاڵەکانمان
تاویدەن، چیتان بە نارى وەفاو پێتە بیریژنە نیو سینەمان، ئەو سینانەى
کە مەردایەتیی و پالەوانییتى و وەفای بەتەواوی لەیادچوو!.. لەم پێنگای
ژیانەوئەیهدا بمانگەیهنن بە کانیی خزپ! وەرن، وەرن و ئەم دوو سێ مەرۆقە
بەوئەفایە لێرە و لەوئ دەسوورپێنەو، لە تێکشکان و ناوئەمى پزگار
بکەن!..

بە ئومىدئ سەلامەتیى بیریۆکەى وەفا لەلای ئەم ئەوئەمان
تینووی وەفایە...

پروفانقہ یہ ک

روانگەيەكى

"كتىبىكى خوايى مەزىنە سەراسەر كانىنات،
دەست بەدەيتە ھەر پىتلىكى، مانا كەسى ھەر "خا" دەكات."

(ر. م. نەكرەم)

ئەو كەسانەى دەزانن چۆن تەماشائى خۇيان و دەوروبەريان بگەن،
ھەمىشە ئەو جوانىيە سەرسووپ ھىنەرانەى لە سىنەى بووندايە و، شەپۇل
شەپۇل دەپۇزىنە چاۋەۋە و، دۇپ دۇپ دەتكىنە دلەۋە و، ئەو پىكوپىكى
و ياسايەى كە لە ناۋەرۇكىدايە و، ئەو ھۇنراۋەپەش كە لە ماناكانىدا
بەرچەستەيە، سەبارەت بە ئەۋان دلان لە خۇشەۋىستى و عشق و
پەيوەندىيەكى ھىندە بەھىز پىر دەكات، بەجۇرۇك ئەگەر بوتىرت ئىدى لە
دىادا چىزىكى تر نەماۋە تامى بگەن، پىدەچىت ئەم بىرپارە زىادەپەۋى
تىدا نەبىت. سەبارەت بە ئەۋان ھەر شتىك كە دەبىيىنن و دەيخوئىننەۋە،
كاسەى خۇشەۋىستىيان پىشكەش دەكات.. ھەستە مرۇيىدەكان دەھىنئىتە

جوش و لہ رۆحیاندا ھدیہ جانئیکی خاموش نہ بوو ھلدہ گیرسیئیت۔

ھەموو گەردوون و شتانی ناوی لہ بەرامبەر پروانین و ھەست کردنئیکی لہم جۆرەدا بەژن و بالا و شیوہیەکی جیاواز بە دەست دەھئیت.. بوونەوہر و پروداوہکان زمانیان دەکریتەوہ.. وەك ئەوہ وایە پرووناکی ئە فسووناوی دابکات بەسەر گیاندار و بینگیان و ھەموو شتێکدا.. شوژن، سنوور و رەھەندەکانی خۆی تێدەپەرئینئیت و، کاتیش قوول دەبیتەوہ و دەبیت بە خاوەنی جوانییەکی ناخیرەتی. کاتیکیش سەرچەمی شتان بەم شیوہ ھەرە جوانە خۆیان دەرەدەخەن و گەواھی لہ خۆیان دەدەن، خۆشەویستی ناخمان بۆ بەدیھیتنەر، عەشق و پەیوەندییەکی ھیندە زیاد دەکات کە سروودی بەیەك گەیشتن لہ بەردەم خۆیەوہ دەچرئیت.

لەم جۆرە حالەتاندەدا کاتێک ھەستەکانمان دینە کوژ و، نەست و تێگەیشتمانی دەگۆرئیت و، ناسۆی تێگەیشتمانی فراوان دەبیت، زۆریە جار لہ پەیوەندییەکانی پڕۆژانە دەرہاز دەبین و، پروو دەکەینە ئەودییو پەردەیی ھەموو ئەم شتانەیی کە پروودەدەن و، بە یارمەتی ئەو فراوانییەیی کە ھەستی ناخیرەتیبوون بەخشیویەتی بە رۆحمان، ئەم گەردوونەیی کە ھەمیشە سەیری دەکەین و، ئەم سروشتەش کە لہ سینەیدا بەدیھیتنراوین، لەبەر چاومان دەبن بە چەند پیت و وشە و ھۆنراویەك کە لہ قەلەمی خۆشەویست داچۆراون و، لہ ناستی گوێیەکانماندا دەبن بەو نەغمانەیی کە لہ نامیریی نەیکەیی ئەوہوہ دینە دەر و، وەك ئەوہی چەند گری و تالئیکی نەخشە دەراساکەیی ئەوین تەماشایان دەکەین و، بە سەرسوورپمان و ھەستی بەرز نرخانندنوہ پێشوازییان لئ دەکەین و، پاشان ھەموو ئەم شتانەیی پێیان دەگەین دەخەینە سەر سەرمان و، ماچیان دەکەین و،

دهيهنين به روخسارماندا و، لهم پارهوی ويسالهدا چهند خوله کيکي ههميشهیی وا دهژين که لهوانهيه به ئەندازهی خودی ويسالّ بهتام و چيژ بيّت. ههست دهکەين و تيددهگەين که خوڤشهويستی بهرامبەر به ئەو و پهيوهندی لهگهڵ ئەو، ههموو شتيکە و، مهزنتره له ههموو ههز و ئارهزوه ماددی و جهستهيهکان.

بهتاييهت له ههنديک حالهدا ههلو مه رجهکان و بارودوڤخهکان هينده دڤ نهرم دهکەن و، فراوانی دهکەن و، پهههندی ئاسمانیی پي دهبهخشن، لهوانهيه ئەگەر لهم کاتهدا بهم جوړه کهسانه بوتريت "فهرموون پرۆنه بهههشت"، پيددهچيّت يهکسەر به "بهلّی" وهلامی ئەم پيشنياره نهدههوه و، مانهوه لهم کهشوهوای عهشق و ويسالهدا ههلبژيرن. چونکه ئەوان ليژه به ئەندازهی فراوانی دليان له بهههشتدا دهژين، نايانهويّت لهم خهونی بهههشته بيداربنهوه که پرۆزانه له ناز و نيعمهتهکانيدا دهژين. پاشان ئەم دڤه بهوهفایانه چونکه ژيانتيک دهژين راستهوخۆ پرووی له ذاتی داواکراو و خوڤشويستراوی خوای گهورهيه، ئەوا له پروانگهی ئاسوی بيرکردنهوی ئەوانهوه، پرووتيتکردن و داواکردنی بهههشت - ئەگەر فيردهوسيش بيّت - به بيريزی ئەژمار دهکەن. ئەمه له کاتيکدا که بهههشتی ئەو دنيا ههبيّت و نهبيّت گهورهبوون و فراوانبوونی ئەم بهههشتهی ئيرهيه که وهک توويک له ويژدانهکاندا دهژی و ههستی پي دهکريت. ئەويش (واته بهههشتی ئەو دنيا) به پهحمهتی دريژهپيدان (تفصيل) ی ئەم بهههشته کورتکراوه (بجمل) يه ی ئيره دهزانيّت و، به خوئی دهليّت "هيشتا وهززی ميهوه نههاتوه." و، ههموو شتيک دهسپيرت به نيمان و هيواکانی.

له راستيدا ئەو شتهی که رۆحی زۆربهمان بهدوايدا وئله و، زۆر

جار بېي ئەۋەي بە خۇمان بزائىن بە شۇنىدا پرادەكەين، ئەۋ عەشق و پەيۋەندىيە بە بەرامبەر خۋاي گەۋرە ھەمانە. ئەۋ جوانىيانەي دىنيا كە لە پۇرھاندا سەرسامى دەۋرۋژىئىت و، ئەۋ پەيۋەندىيە گەرم و گۈرەي كە لە نىۋان ھەموو بوۋنەۋەراندە ھەيە بە گياندار و بېگيانىانەۋە و، سەرجەم خۇشويستىن و، خۇشويستران و، ھىواكان و، خەۋنە شىرىنەكان و، تاسە و ئارەزۋەكان، بىرىتىن لە درەۋشانەۋەي ئەۋ پەيۋەندىيە پىر لە تەلىسىم و نەيئىيەي كە لە گەل ئەۋدا ھەمانە. ھەموو ئەۋ نىعمەتە دىيائىيانەي تاممان كىرۋون و، گىشت ئەۋ پايىزانەش بەسەرمان ھاتوون، ھەر بەكەيان درەۋشانەۋەيەكى ئاۋرلېدانەۋە و پروۋتېكرىدن (تۈجە) ي ئەۋن لە پۇرھاندا.

تەنھا ئەۋە كە ژيانمانى جوان و سەرنجراكىش كىرۋوۋە، ئىمە بەۋ پىشكۆي خۇشەۋىستىيەي كە ئەۋ لە ناخمانى ھاۋىشتوۋە ژيانمان خۇشەۋىت. لەم روۋوۋە ئىمە لە ھەموو شىئىكى گەرم و نەرم و دلدەرەۋە و ھاۋدەمدا، سەرەتا ئەۋمان خۇشەۋىت و، سەرلەنۋى پەيۋەندىمان بە ئەۋوۋە نۋى دەكەينەۋە و، پاشان ھەۋل دەدەين چىژ و شەۋقى خۇمان رافە بەكەين. بە ناۋى ئەۋوۋە دەست بە ھەموو شىئىك دەكەين، بە ناۋى ئەۋوۋە بەردەۋام دەيىن لەسەر ژيان و كارۋىارمان. لە ھەر پەيۋەندىيە كىدا كە لە گەل خۇماندا ھەمانە، بە عەشق و خۇشەۋىستى ئەۋ دەخۇرۇشىين و، كاتىك تەماشاي ھەر شىئىك دەكەين، نىشانە و ئامازەي جۇراۋجۇر دەيىن و، موچرەكە بە جەستەماندا دىت و، كاتىك زارمان ھەلدەبچىرەن بۇ دركاندى شىئىك، لەۋ و شانەدا كە ئەۋ بە دىارى بە زاماننى بەخىشۋە، ھەست بە ئەۋ دەكەين و، ئەگەر دوۋچارى عىنادى و كەللەرەقىيەكى كۆپزانە نەبوۋيىن، ئاي چ شتائىكى سەرسوۋرەينەر لەۋوۋە دەبىستىن!

رۈوبەپرۈۋى چ شتائىكى گۈلئەندام دەبىنەۋە كە خۇيان بە جوانىيەكانى ئەبەدىيەت ئارايشت داۋە و، ئاشنايەتى لە گەل چ بوونەۋەرئىك پەيدا دەكەين كە رۈوخسارىان بە نوورى ئەو رۇشن بوۋەتەۋە و، دەگەين بە چ دىمەنگەلئىك كە چاۋ لە بىننىيان تىر ناخوات و، چ نەپنى و تەلىسم و مەتەلئىك خۇيمان بۇ دەكاتەۋە!..

ئىدى بۇ كەسىكى لەم جۆرە، ھەموو ئەو دەرگايانەى كە تا دوپنى بەھۆى سپاردىيان بە نايىناى فەرامۇش كردن داخراپوون، دەخرىئە سەر پىشت و، ئەو شتانەش كە ھەتا ئەو ساتە ھەستىيان پىچ نەكراۋە ۋەك شتائىكى چاۋەرپراننەكراۋ خۇيان دەردەخەن و، لەناكاۋ رەھەندەكانى بوون دەگۈرپىن و، مەرۇقىش سەرلەنۆى پاىە و پىنگەى خۆى دەدۈزىتەۋە و، جارىكى تر رۈوبەپرۈۋ دەبىتەۋە لە گەل سىماى پر لە خەندەى بەختىدا. نىتر لەمەۋلا ھەر لە ھەلكردى باۋە ھەتا بارىنى باران، ھەر لە رۈوبار و كانىاۋەكانەۋە ھەتا دەريا و زەرىاكان، ھەر لە ئەستىرەكانى رازىنەرەرەۋەى ناسمانەكانەۋە ھەتا گۈلەكانى سەر زەۋى، ھەموو شتىك دەبىت بە پەيامىك لە لايەن خۇشەۋىستەۋە و، بە جوانىيە رەنگاۋرەنگەكانىيان لە چاۋان و دلاندا خۇيان نەمايش دەكەن.

ئەو، بە ھەموو شتىكىيەۋە جوانە، ئەو شتانەى تايبەتن بە ئەو، ئەو شتانەش كە لاي ئەۋەۋە دىن ھەر جوانن. تەنانەت ئەۋەندە جوانە كاتىك دلئىكى وشيار لە سىماى ھەموو شتىكدا ھىما و نامازەى ھاتوو لە لايەن ئەۋەۋە دەبىنىت، خويىن لە دەمارەكانىدا قولپ دەدات و، لەپىناۋى گەبىشتىكى يەك چركەساتىدا بە ئەو، فىداكردى گىيانى خۆى ھىشتا بە كەم دەزانىت.

بىگومان لىم پروووه ھەموو كەسنىك ئاسۆى تىگەشىتن و چەشتنى جىاوازه. ئەو پۇخە ھەستىارانەى دەتوانن بە چاوى دىل لى دەوروبەريان بېوانن و، لى پىنگەى تىژبوونى ھەستەكانىانەو ھەگەشىتون بە لوتكەى مەعرفەت و چىژە پۇخىيەكان، مەگەر خوا بۇ خۆى بزائىت لەنىو چ خەيالگەلىكى قولدا مەلە دەكەن و، لى ئاسۆى بەختياندا كە كراوئە بەرپووى ھەتاهەتايىدا، چ كۆشك و سەراگەلىك بنىات دەنىن! ئىتر با شەيدايانى روالەتىش ھەر لى پرووكەشدا بىن و بچن..

من بە ئەندازەى تەسكى و بچووكىي ئاسۆى تىگەشىتنى خۆم لى شتان تىگەشىستووم. باوېرم وايە كە پالەوانانى ژيانى گىانى و پۇخى، تام و چىژى جىاوازيان لى ھەموو شتىك بىنىوہ و دەبىنن. ھەمىشە باوېرم وا بووہ كە چەندىن توانا و لىھاتنى بە ئەندازەى جىاوازيى نىوان ئاسمانەكان و زھوى بوونيان ھەيە و، ھەر كەسەش لى روانگە و دىدگای خۆيموہ روانىن و دىتنى جىاوازي ھەيە. لى كاتىكدا توانا و لىھاتنى مرۇفە مەزنىەكانم بەرز نرخاندىوہ، لىپرسىنەوہم لى ئاسۆى زھوق و چىژى خۆيشم فەرامۆش نەكردووہ. بەخىلىم بردووہ بەو قارەمانى وىژدانانەى كە خاۋەنى خەسلەتى زىادەن و دەزانن چۆن سوود لى ھەموو تايىبەتمەندىيەكانى مرۇف بون و ھەرىگرن...

پىنگەى ئەو بالا بەرزانە ھەر چۆنىك بىت و، منىش پلە و پايم چەند كورت و بچووك بىت، دىسانىش شىرىنترىن خەونەكانى ژيانم ئەو كاتانە بىنىوہ كە ھەولم داوہ دىوى ناوہى بوون و پروداوہكان بخوئىنمەوہ. بەلى، بە پىوہرە گچكە و تەرازووہ خوار و خىچەكەم ھەر چىم دەست كەوتىبىت، بە گەورەترىن دىارى و بەخششى ئەو بەھرىمەم ھەژمار كردووہ كە خاۋى گەورە بە مرۇف بەدبەختىناوم.

ھەندىك كەس بەو شتانەى دەيانىنىت و دەيانىسىت دلى ئاۋ دەخواتەۋە
 و، بگات بە ھەر جىڭايەك ئىتر وا دەزانىت لوتكەى مەعرفەت و چىژە
 رۇحىيەكانە. ئەمە لە كاتىكدا ئەگەر تۈانا و لىھاتنى بۈار بدات و،
 بتوانىت يەك جوۋلەى تر بگات و، ھىممەتى خۇى بەگەرېخات، ئاى لە
 چۈارچىۋەيەكى جىادا چ دەنگ و وشەگەلىكى جىاۋاتر دەبىسىت و،
 چ رەنگانىكى سەرسوۋرھىنەر دەبىنىت و، لە ھەمبەر ئەم جوانىيە سەير و
 سەمەراندە لە ھۇشى خۇى دەچىت و، دەلىت "تومەز لوتكە ئەۋى نىيە
 و ئىرەيە." ئەگەر بەۋەشەۋە نەۋەستىت و زىاتر قوۋل بىتتەۋە لەو شتانەدا كە
 ھەستىان پى دەكات و تەماشايان دەكات، كاتىك چەندىن ماناى نوپى تر
 روو لە رۇحى دەكەن، لەژىر لىۋەۋە بە خۇى دەلىت "نەخىر نەخىر، ھەموو
 شتىك لەم خالەدايە كە ئىستا پى گەيشتوم." و، ئەۋى بە كۆتا سنوورى
 بىنىنى راست و خۇندنەۋەى راست دەزانىت.

ۋشە و پرستەكانى خۋاى گەۋرە و، ئەو كىتەبە تەشرىعى و تەكۋىنىيەنەش كە
 لە ۋشە و پرستەكانى ئەو پىكھاتوون، بىسنوور و، رەھا و، فرەرھەندە و، خاۋەنى
 ناۋەرۋكىكە كە ناكرىت ھەرگىز بە تەۋاۋەتى پەبى پى بىرىت. ئەم بىسنوورى
 و، زۆرى و، دەۋلەمەندىيە ۋەك سىپاردىيەك تەسلىمى تۈانا و لىھاتنەكان كراۋە.
 ئاسەۋارەكانى فەيزى ئەو ۋابەستەى تۈانا و لىھاتنەكانە و، فراۋان بوۋنى
 رۇحى ھەر كەسىكىش بە ئەندازەى پروتىكردن و داۋا و رىستىيەتى...

وہ

وته

یه کهم به دیهاتن به وتهی "کن!" و، به دوو پیت و یه که بر گه دهستی
پیکرد، کاتیک وه که تووئک فریدرایه ناو سینهی نه بوونه وه. شهو ریڭگیانهی
له تاکه وه به رهو زۆر و له وه حده ته وه به رهو نه به دییهت درپژ ده بنه وه، به وته
دهرکه وتوون و به وشه کانیش رووناک بوونه ته وه.

کاتیک قه لّم به دیهینرا سه ره تا نهیزانی چی بنوو سیّت و سه ری
سوورما. به لّام کاتیک نهیننی "وته" به گوئیدا چپینرا، دهستی کرد به
هاوار کردن و، مره که بیش به گریان. وه لهو روژه وه هه ر کاتیک قه لّم به
وته بگات ده قیر پیت و، مره که بیش فرمیسک ده پیر پیت...

شه گه ر وته نه بووايه ئیمه هیچ شتی کمان سه بارهت به شه زه ل نه ده بیست
و، تینده گه یشتین لهو نهینییانهی به دیهینه ری مه زن که دل و چاوه کانه مان
پر ده کهن... پیش نه وهی وته له دلّه کانه دهنگ بداته وه، مرؤف له گه ل
نازه ل و، نازه لیش له گه ل خاک و به رددا هیچ جیاوازییه کی نه بوو. له
سایه ی وته دا گه ردوون بوو به پیشانگیه که و نهو کتیبانه ش که لای

خواوه هاتن شیوهی چهند ده لال و بانگه وازکارنکیان وهرگرت. کاتیک وته وهک تاجیکی ئالتوونی کرایه سهری جینشینی پرووی زهوی، مانای بوون ئاشکرا بوو، نیمهش تیکرا بووین به پارچهیهک لیی ...

وته، زهوی و ئاسمان و، دونیا و عوقبا پیکهوه گری ددات. ههرچنده مهزنی و جوانییهکی به هیی خوی له قهلم نادریت، به لام ههموو شتیک موحتاجی نهوه و، سهرچاوهی گشت جوانییهکی شاراوه شه.

نهو، بهیداخیکی وههیه که شووراکان تیکدهشکینیت و، ئالایهکی وههشه که قهلاکان فتهح دهکات، بهجوریک نه گهر جیهانگیرهکان نهچووینه ژیر فرمانپروایهتی نهوهوه، ته نانهت گوندیکیشیان پیی رزگار نهکراوه. سهرکردهکان نهیانتوانیوه بچنه نهو شوئانهوه که وتهکان تیی چوون و، سولتانهکانیش به نه نازهی نهو نه گهیشتون به شان و شکو و، هیچ فانییهکیش نهیانتوانیوه به قهدهر نهو ته مهنی دریز بیت. هاتووان پرویشتون و، پرویشتووانیش له یادهوهرییهکاندا سراونه تهوه، وهلی نهو به تهپ و تازهیی وهک خوی ماوه تهوه.

پالنهوانانی وته، بولبولی ئاسمانین. زمانی نهوان کرانهوه و ئاسوودهیی به سینهی دۆستان ده به خشیت و، سهبارته به دوژمنانیش وهک کابوسی ترسناک وایه. نهو وتانهی له زمانی نه مانهوه هه لدهوه رتن له شمشیری جهنگاوه ران گهلی تیژتره و، له پم و تیرهکانیشیان زور ترسناکتره. پزیشکان توانیویانه برینی شمشیر و تیرهکان تیمار بکن، به لام نه بینهراوه برینی وته چاره سهر بکرت. کاریگه رترین و گهرموگورترینی وته پیغه مبه ران وتوویانه و، دواي نهوانیش نهو دلانهی که کراوهن به پرووی

ئىلھامدا ھېناۋانەتە سەر زار. گاه بە تىرەكانى وتە جەرگى تارىكىيان
 ئەنجن ئەنجن كىرۋە، گاه بەھۆى پىزىسكى وتەۋە ناگىيان لە سىنەكان
 بەرداۋە، كاتى واش ھەبۋە وشەكانيان چەشنى دۆپەى باران بە
 ھەموو لايەكدا باراندوۋە و گشت جىيەكىيان كىرۋە بە بەھەشتى لالەزار.
 بەتايىبەت كاتىك ھەلۆى ئىلھاميان بالى گىرتۋە، بۆ كۆكردنەۋەى
 ئەۋ مروارىيانەى لە زارىيان دەكەۋىتتە خوار، فرىشتەكانىش رايان كىرۋە
 و لە بەرامبەرىيانەۋە لەسەر ئەژنۆ چۆكىيان داداۋە.

پالەۋانانى وتە، ۋەك خۆر وان، سەرەپراى خۆيان، چواردەۋورىشان
 پرووناك دەكەنەۋە.. مانەندى دەريان، لە سنگياندا بەنرخترىن خەزىنەكانى
 دنيا دەشارنەۋە، پىشيانەۋە ديار نىيە، ۋەك مۆمىك رۆشنايى
 دەبەخشىن. بەلام ھەمىشە سەريان كزە و بەرامبەر بە خوا شەرمەزار
 و لارەمل دەژىن. لەناۋ خەلكىدا خاكىترن و خۆبەكەمزانترىن كەسن،
 لەگەل خواشدا تا بلىيى وريا و بىدارن. دەستە دەستە گەۋھەر دابەش
 دەكەن بەسەر دەۋرۋبەرياندا، تەنانت زۆر جار خۆيشيان ھەستى پىچ
 ناكەن. چونكە لە دنياى ناۋەۋەياندا ھەموو ساتىك بەدۋاى گەۋھەر و
 مروارى بەنرختردا وىلن. كاتىك ئەۋ نەپىنىيە ئەلماسىيانەى دۆزىۋانەتەۋە
 ئاشكراى دەكەن، سەدايان ۋەك شەپپورى قىامەت دەنگ دەداتەۋە،
 ئەفسۋونىيان ئىنس و جىنن سەرسام دەكات، مەيخۇرانى مەيخانە و
 عىبادەتكارانى پەرسىگا لە ھەموو لايەكەۋە بەرەۋ گەۋھەرەكانى ئەۋان
 تىدەكۆشنى.

نازانم داخۇ ئەمپۇ ئەم جۆرە لە سىحىريازانى وتە كە تەنانتە

سیحره‌کانی هاروت و ماروت پووجهلّ ده‌کهنه‌وه، بوونیان هه‌یه یان نا..
 تنه‌ها شتیک بیزانم نه‌ویه که "وته" له ده‌ست و بیج که‌وتوه. له‌م‌رۆدا
 زۆرئک له‌وانه‌ی که وه‌ک زێره‌نگه‌رانی وته ده‌بینرێن، بیج ئیلهامن و،
 داخراون به‌رووی جیهانی نه‌ودیدوا و، دا‌براون له‌ خوا.. له‌م ڕووه‌وه هونه‌ری
 ده‌برین به‌گشتی له‌ ده‌ستی به‌ریاد و بێکه‌لکه‌کاندا‌یه.. باله‌کانی په‌ری
 ئیلهام شکاوه و، له‌و سنگانه‌شدا که موحتاجی ئیلهامن، جادوو‌گه‌رانی
 لاسایی و چاولینکه‌ری خێوته‌یان هه‌لداوه.. له‌به‌ر هه‌موو نه‌وانه، بێجگه
 له‌ وتنی "خوا بتداتی!" -وه‌کو نه‌وه‌ی به‌ سوال‌که‌ران ده‌وتریت- هه‌یچی
 ترمان له‌ ده‌ست نایه‌ت.

هه ناسه كانی دل

محمد فه تحوللا گولهن

مرؤقی نوی دۆزدهوه و ههلمه تبه ره. هه موو رۆژئك له قوولایی بوونیدا و له فراوانی فهزادا، ئالای خوئی به سهر قه لای نوپوه هه لدهواسیت و، درگا نهیئییه كانی ئافاق و نه نفوس ده كاته وه. چه ند له سایه ی ئیمان و مه عریقه تدا بگات به نهو دیو په رده ی بوونه وهران، نه وهنده زیاتر باله كانی ده كرتنه وه.. له دوورتر و پاشان له دوورتر دهنیشیته وه.. تا رۆژئك دیت "خاك" به و شتانه ی له سینهدا شار دوویه تیه وه بانگی ده كات، گه وهه ری قوولایی دریاكان به عه سا نه فسووناوییه كه ی نهو دینه در.. ئاسمانه كان درگاكانیان ده خه نه سهر پشت و پیی ده لئین "فه موو!"

دایكان سیمایان به قه در خوژییه كانی به هه شت ئاخیره تی و، نیگاكانیان به نه ندازه ی نه وانیه فریشته كان قوول و، هه سته كانیش وه كه هی رۆحانییه كان پاك و بیگه رده.. نه وان گولئی زه مینه یه كه ی وا پیروژن كه ئاو و خاك و هه وای له و دیوه وه بو هاتووه و، هیئنده خو شه ویست و جوان و نه فسووناوین كه نه گهر مرؤف به وردی ته ماشایان بگات، سیحرنکیان تیندا به دی ده كات كه سنوره كانی جیسمانییه ت و، دنیا و شتانی ناوی و، ته نانه ت خویشیان، ده به زئینت و جیی ده هیلت.

